

RUS I CYBERSPACE

Om meningsfellesskap og rusmestring
i diskusjonsforum på internett

Av Tanja Banerji

Masteroppgave i sosialt arbeid 2009
SA 3495-002

Var sperret
til 3/11-2009

~~FORTROLIG
SPERRET TIL~~

So you heard. I crossed over the line.
Do I have regrets?
Well, not yet

Tori Amos (Give, 2009)

Forord

Begynnelsen på Tori Amos` s sang "Give" får æren av å være sitert på forsiden av denne masteroppgaven. Den opprinnelige teksten henspeler overhodet ikke på mitt tema, men sitatet passer så godt her, på min forside - helt løsrevet fra resten av sangen!

Jeg ønsker å takke gode venner, familie og kollegaer for oppmuntring gjennom denne berg og dal banen som har vært mitt forhold til og arbeid med denne oppgaven. Takk og lov for at den etter hvert begynte å leve sitt eget liv og jeg slapp å tvinge den frem og ut.

Takk mamma og Siss Mari, dere har vært tålmodige, kritiske og oppmuntrende i akkurat perfekte doser. Uten din sisu mamma og diskusjonene med deg Siss Mari – ville oppgaven ikke ha blitt det den har blitt. Takk Øystein, Frida og Hedda for at dere har holdt ut. Nina, Unn Christin og Irene for at dere har vært der. Reidun og Bente for å ha holdt lyset for meg.

Gratulerer Tanja, du klarte det!

Lykke til med livet i landsbyen folkens!

Alta, sommeren 2009

Tanja Banerji

SAMMENDRAG

RUS I CYBERSPACE

Denne masteroppgaven handler om kommunikasjon om rusmidler i et diskusjonsforum på internett, med de sentrale forskningsspørsmålene:

- Hva betyr kontrollert bruk av illegale rusmidler for deltagerne i rusforumet?
- Hvordan hjelper deltakerne i forumet hverandre til å fremme kontrollert bruk av illegale rusmidler?
- Hvordan kan denne kunnskapen gi rusforebyggende arbeid en ny dimensjon?

Deltakerne er anonyme mennesker over hele landet og rusmidlene som blir diskutert er det mange kaller rekreasjonelle rusmidler slik som hasj, amfetamin, kokain, ecstasy og mange forskjellige planter slik som Salvia og frø som Hawaiian baby woodrose.

Min oppgave tar utgangspunkt i ett forum og alle data er hentet fra dette forumet.

Diskusjonstrådene som danner mitt primærmateriale blir delt inn i tre forskjellige sjangere utvekslings, vitenskapelige og litterære diskusjonstråder. Deltakerne i forumet blir delt i tre ulike profiler på bakgrunn av erfaringsnivå som kommer til syne; de unge, pilotene og kjernen. Meningsfellesskap og konstruksjonen av kontrollert bruk av illegale rusmidler tegner seg gjennom denne rammen og blir analysert og diskutert ved hjelp av et diskursanalytisk perspektiv.

Deltagerne deler erfaringer fra bruk av illegale rusmidler og gjennom dette defineres deres opplevelser av kontroll av rusbruken. Jeg argumenterer i oppgaven for at kjennskapet til deltakernes erfaringer og samhandling vil kunne gi forebyggende arbeid og tenkning et nytt perspektiv.

SUMMARY

DRUGS IN CYBERSPACE

In this thesis I discuss communication that is to say exchange of information regarding drug usage as it is presented at a Discussion Forum on the Internet. The main topics examined are:

- What does controlled use of drugs mean to the participants of the Discussion Forum?
- How do the participants help each other to understand and achieve controlled use of drugs?
- Can the insights presented by the participants in the Discussion Forum give the field of drug prevention a new dimension?

In my thesis I examine the views and opinions expressed by participants of a particular discussion forum on the internet. The participants communicate in Norwegian. This discussion forum is about the use of drugs and specially controlled use of drugs. The participants are anonymous and it is assumed that they come from many places in the country. The drugs which are being discussed are mainly the so called "recreational drugs" such as hash, amphetamines, cocaine, ecstasy and plants such as salvia and seeds such as Hawaiian baby woodrose.

My data is collected from one group of participants at one discussion forum and during a specific period of time. I have chosen to group my primary data in to three genres which I call: *information exchange*, *scientific and literary threads*. The participants are divided in to three user profiles based on their level of experience with the drugs in question. The user profiles are termed as *the young*, *the pilots* and *the core users*. The data collected is then subdivided and grouped according to these dividing lines. I have in my thesis analysed and discussed the common attitudes and advices given regarding controlled use of illegal drugs as they appear in the data I have collected. The analysis is carried out in a discourse analytic perspective.

The participants in the discussion forum share openly their own experiences with the usage of the drugs as well as their efforts towards a controlled usage of these drugs. It is argued for in this thesis that this personal experience based knowledge which is presented at the discussion forum and the subsequent interaction between the participants may provide new insights for the administrators and policymakers in the field of public drug prevention.

Innhold

Innhold	4
INNLEDNING.....	6
Tema og problemstillinger.....	7
Tidligere forskning.....	8
Mål med oppgaven.....	9
Begrepsavklaringer.....	11
Rus.....	11
Politikk	12
Rusmisbruk – rusbruk	13
Internett og rus	14
Hva er rusforum?	15
Hva skrives det om? Hvilke rusmidler blir diskutert?.....	16
TEORI	18
Perspektiver på rusbruk	19
Sosiokulturelt perspektiv på rusbruk.....	20
Forebygging.....	21
Tidlig innsats.....	23
Rekreasjonell bruk av illegale rusmidler	24
Skadereduksjon	26
Internett.....	27
Diskurs.....	29
Subjektposisjon	30
Diskursanalyse	31
METODE	33
Perspektiver fra lingvistikk og tekstanalyse	34
Metodisk perspektiv: Geertz og kulturen i rusforum	36
Metodiske valg.....	37
Hvordan skal jeg bruke diskursanalyse i min oppgave?	39
Rammer og forutsetninger for diskursen.....	40
Empiri – presentasjon og utvalg	41
ETIKK	43
EMPIRI	46
Den globale landsbyen	46
Landsbyfolk	48
Kjernen	49
Piloter	50
De unge.....	51
Ulike trådsjangere	52
Utvekslingstråder	53
Vitenskapelige tråder.....	58
Litterære tråder.....	62
ANALYSE.....	66
Forhold ved en selv	66
Alder.....	67
Modenhet, evne til moderasjon og de rette grunnene til bruk	68
Kunnskap om rusmidlet.....	70
Respekt for rusmidlet	72
Kultur for kontrollert rusbruk i cyberspace	73

DISKUSJON.....	75
Kontroll betyr å ha kunnskap.....	75
Kontroll betyr å forholde seg aktivt til risiko	77
På vei mot et deltakende forebyggingsperspektiv.....	78
Rusmestring	81
Rusmestringsdiskurs.....	83
Subjektposisjon	84
Oppsummering og konklusjon.....	87
Litteraturliste.....	90

INNLEDNING

Forfatteren William Gibson introduserte i sin roman *Neuromancer* fra 1984¹ ordet Cyberspace. Cyberspace eller det norske kyberrommet er den verden mennesket befinner seg i når man – som i Gibson`s bok blir koblet opp til en datamaskin og legger ut på en reise inne i den kunstige eller datasimulerte virkeligheten. Bokens hovedperson er Case, en datahakkende, rusbrukende antihelt på jakt etter sannheten og et liv i cyberspace. Bokens språk er full av dataterminologi og slang og det er ikke alltid lett å følge forfatterens tankerekker. I etterordet til relanseringen av Gibsons bok i år 2000 skriver Jack Womack at forfatterens visjon av cyberspace i *Neuromancer* kanskje kan ha inspirert hvordan internett har utviklet seg... Womack går så langt som til å skrive at: "what if the act of writing it down, in fact, *brought it about?*"*

William Gibson er kjent for å ha sagt at hans mål var å prøve hvert eneste kjente rusmiddel.² Hadde han vært en av deltakerne i rusmiddelforumet som jeg studerer og skriver om i denne oppgaven hadde han kanskje følt seg hjemme blant *pilotene* i den globale landsbyen – mer om ulike landsbyfolk senere i oppgaven...

Avansert rusterminologi, springende diskusjoner og en annerledes virkelighet kjennetegner også diskusjonsforum om rusmidler på internett slik jeg har opplevd det. Første gang jeg gikk inn i et sikt forum ble jeg slått av en sjargong jeg ikke helt forsto. Det var et stammespråk og en måte å kommunisere som var fremmed for meg. Etter hvert ble jeg vant til dette språket og følte meg hjemme i denne cyberverden av rus i alle former og farger. Jeg fikk en følelse av å være et barn i en godtebutikk med hyller på hyller med ulike godsaker og alt var der bare for meg. Samtidig fikk jeg en følelse av å være en kikker, en fra utsiden som tittet inn et forbudt vindu og så noe som jeg ikke skulle se. Jeg fikk tilgang til noe som var ment for andre, for likesinnede – de som brukte rusmidler. Kanskje er jeg ikke alene om slike følelser og det er en grunn til at andre stopper der – at de ikke går inn. Kunnskapen vi får tilgang på er på en måte forbudt. Som å foreta en husransaking uten domstolens tillatelse. Med lang erfaring som

---

¹ Gibson W (1984): *Neuromancer* og *2000... (Bokens utgivelsesårstall er det samme som tittelen til George Orwells berømte fremtidsroman...1984)

² Gibson i dokumentar: *No maps for these territories* (Neale, Docurama 2000)

utekontakt er jeg vant til denne følelsen og til å trosse den – altså åpnet jeg døren på vidt gap og gikk inn. Ikke som deltaker i diskusjonene, men som observatør.

Rusfeltet sett fra brukernes ståsted har jeg lenge vært opptatt av og interessert i. Helt siden mine jevnaldrede kastet seg ut i eksperimentering i ungdomstida har jeg vært nysgjerrig på hva som gjør at noen tør, andre ikke – og at noen bare ikke kan stoppe. Diskusjonsforumene på internett representerer for meg et kikkehull inn i noen av disse x og y faktorene fra ungdomstiden. Gjennom mitt arbeid som utekontakt har jeg også møtt mange av disse faktorene i levende livet. Ungdomstidas muligheter, valg og frihet kombinert med sterke følelser og sterke meninger er spennende og fascinerende. Jeg opplever at nettopp disse kombinasjonene av følelser og fornuft kommer til syne i diskusjonsforumene. Det å lese innlegg og følge diskusjonstråder er møter med hele mennesker – anonyme, lekne og løsslupne. Radikale sterke og udødelige.

Tema og problemstillinger

Jeg snublet over et diskusjonsforum på internett da jeg gjorde researcharbeid i forhold til et nytt rusmiddel som jeg hadde hørt ungdom snakke om. Dette er nå cirka tre år siden og jeg har fulgt dette forumet siden. Jeg er medlem, har mitt eget brukernavn eller ”nick” og passord og har dermed tilgang til all informasjon og fulle deltaker rettigheter inne på forumet. Det vil si at jeg kan skrive innlegg, kommentere andres innlegg og gi kvalitetspoeng til det jeg synes er gode innlegg. Jeg har likevel ikke hatt behov for å delta aktivt i forumet, men har jevnlig lest innlegg og fulgt diskusjonsrekker – såkalte tråder.

Tema for denne oppgaven er anonym kommunikasjon om rusmidler i et diskusjonsforum på internett. Hva er et diskusjonsforum om rusmidler, og hvordan kan vi forstå bruken av et slikt forum? Den teksten som fremtrer i diskusjonene er basert på mange stemmer – mennesker med forskjellig forhold til og erfaringer med rusmidler, fra nysgjerrige nybegynnere til eksperter med lang fartstid. Oppgaven søker å studere hvordan ulike rusmidler og erfaringer med disse blir diskutert og beskrevet. Jeg undersøker også om meningsfellesskapet i diskusjonsforumet kan bidra til å kaste nytt lys over vår forståelse av rusforebyggende arbeid.

Mine forskningsspørsmål basert på dette er: Hvordan formidles erfaringer med og kunnskaper om rusmidler i diskusjonsforum på internett? Med følgende tredelte hovedproblemstilling:
Hva betyr kontrollert bruk av illegale rusmidler for deltagerne i rusforumet?
Hvordan hjelper deltakerne i forumet hverandre til å fremme kontrollert bruk av illegale rusmidler? Hvordan kan denne kunnskapen gi rusforebyggende arbeid en ny dimensjon?

Tidligere forskning

Jeg har fulgt med på aktuell forskning eller artikler om bruken av diskusjonsforum generelt og forum med rus som hovedtema spesielt. Det er overraskende hvor lite som er skrevet om bruk av diskusjonsforum enda bruken av forum som omgangsform og informasjonsbase har pågått i mange år og bruken er stadig økende. Jeg har ikke funnet noen norsk eller nordisk forskning som går direkte på bruk av rusforum. Det har imidlertid blitt gjort forskning ved hjelp av diskusjonsforum - som omhandler andre tema. Et eksempel på en slik er rapporten *Den seksuelle slavestand* av Ingrid Smette (2003)³. Hun bruker et diskusjonsforum i kontakten med informanter og har deltatt aktivt i diskusjoner med brukere og disse diskusjonene danner basen for empirien – til forskjell fra min undersøkelse som kun innhenter stykker av diskusjon brukere – eller det jeg velger å kalle diskutanter, imellom. Dette er to ganske forskjellige fremgangsmåter og forskning med datamateriale hentet fra internett har mange metodiske muligheter og metodiske tilnærminger som vi sikkert kommer til å se mer til i fremtiden.

Internett kilder blir i noen grad brukt i rapportering om rustrender. For eksempel oppgir Stiftelsen Bergensklippene i sine årlige rapporter at de bruker diskusjonsforum om rusmidler på internett som kilde i sitt arbeid med 'Føre var' rapporter. I kildehenvisningene til nett kilder er det likevel ganske tradisjonelle kilder som blir brukt. Det er ungdomsportaler, ungdomsbladens nettsider og statlige eller offentligstøttede sider som blir brukt, med ett unntak – et diskusjonsforum om ulike rusmidler. Kilden blir i 'Føre var' rapporten fra 2007 vist slik: *Rustelefonen hadde ingen endring i antall innringninger, mens Norshroom⁴ hadde en økning i antall treff på nettsiden*. I det påfølgende årets rapport ble det samme nettstedet omtalt slik: *Norshroom hadde nedgang i antall treff på nettsiden, og avisene i Bergen hadde*

³ En publikasjon fra pro-sentret: www.prosentret.no/images/stories/kunder/den%20seksuelle%20slavestand.pdf

⁴ www.norshroom.org er et nettsted hvor forskjellige rusmidler blir diskutert. Dette er et lukket nettsted, det betyr at man må registrere seg som bruker for å få tilgang til å både lese og skrive innlegg.

lite omtale av fleinsopp. (Føre var 2008) I begge tilfellene gjelder det bruk av fleinsopp – ingen andre rusmidler er omtalt overvåket gjennom dette nettstedet.

Emcdda⁵ er i gang med et stort europeisk forskningsarbeid om rusmidler og internett - "Psychonaut research project". Stiftelsen Bergensklinikkene er den norske partneren i dette nettverket. Klinikken er i gang med forskning om området men ingenting er publisert ennå eller tilgjengelig.

Mål med oppgaven

Statens institutt for rusmiddelforskning – Sirius skriver på sine nettsider om satsningsområder i perioden 2006-2009 at *det er behov for en bedre forståelse av rusmiddelbruk i flere sammenhenger. For det første om og i hvilken grad det skjer en normalisering av såkalt "rekreasjonsbruk" – sporadisk bruk – av illegale rusmidler. Dernest forståelse av rusmiddelbruk i forhold til utvikling av subkulturer og såkalt "konstruksjon av identiteter". Og sist forståelse av rusmiddelbrukens sosiale og psykologiske meningsbærende funksjoner.*⁶ Sirius peker på områder innen forståelsen av rusbruk som både kan være kontroversielle og kanskje også vanskelig tilgjengelige.

Målet med denne oppgaven er å forsøke å nærme meg rekreasjonsbruken fra et sted hvor både konstruksjon av identitet og konstruksjon av meningsfellesskap om at rekreasjonsbruk er mulig foregår – nemlig i diskusjonsforum på internett. Målet er å belyse et område innen formidling av rusinformasjon som jeg mener har fått for lite oppmerksomhet i helheten av det rusrelaterte feltet. Jeg ønsker ikke å ta stilling til om diskusjonsforum for rusmidler er rett eller galt, bruksfremmende eller brukshemmende men jeg har en grunninnstilling om at det er her og at det ikke nytter å la være å forholde seg til det. Jeg har også en grunnforståelse av at fenomener som oppstår fra "grunnen" eller grasrota, ungdommen selv eller hva man velger å kalle det, skal behandles med respekt, og ikke minst at voksenverden eller storsamfunnet eller hvem maktapparatet blir representert av skal forholde seg til slike grasrotfenomen. Det å ikke

---

⁵ European monitoring center for drugs and drug addiction. Europeisk overvåkningssenter for narkotika og narkotikamisbruk. Senteret samler og publiserer forskningsresultater, rusmiddel trender og metoder innen forebygging og behandling. EMCDDA gir ut årlige rapporter som peker på sentrale trender og satsningsområder for europeisk rusmiddelpolitikk.

⁶www.sirus.no/internett/Omsirus/article/85.html

gi rusmiddelforum på internett noen oppmerksomhet kan sees på som en hersketeknikk eller maktarroganse fra rusfeltet. Vi fortsetter å forske og synse om ungdomsfenomener og rustrender men overser den kilden som brukerne selv bruker.

Diskusjonene i rusforum foregår anonymt, derfor er det ikke mulig å vite om det er flest ungdom som bruker diskusjonsforum. Jeg tenker likevel at den innsikten som eventuelt blir til vil ha relevans for å forstå ungdommers kommunikasjon om erfaringer med rusmidler. Kanskje denne innsikten kan brukes i offentlig forebyggende kommunikasjon om rusmidler.

Denne oppgaven er viktig fordi det er skrevet svært lite om bruk av rusforum tidligere. Jeg tror det er viktig å få oppmerksomhet rundt fenomenet diskusjonsforum – spesielt for rusfeltet. Bruk av internett ved e-post, chat, nettsamfunn og diskusjonsforum er medier som brukes av ikke bare unge men mange av oss lever en del av livene våre på internett. Når det gjelder diskusjonsforum om rusmidler har jeg oppdaget at det tilsynelatende er andre yrkesgrupper som er langt mer aktive på disse forumene enn de som jobber med rus, forebygging og behandling. Dette gjelder spesielt journalister. Dersom våre yrkesgrupper ikke følger med i – og kanskje også deltar i de nye kanalene for diskusjoner om rus, kan vi om noen år ha en situasjon hvor det er slik at det er ungdomsgrupper og journalister som får dominere kunnskapen om nye rustrender og diskusjonene rundt disse. På nettet og i diskusjonsforumene er det mulig å snappe opp rus trender tidlig og derigjennom bedre kunne møte dem.

Det er mulig å stille seg spørsmålet hvorfor man ikke ønsker å bruke flere alternative nettkilder eller diskusjonsforum? Er vi skeptiske på hvor reelle disse diskusjonene er, tar vi ikke ungdom helt på alvor som bruker disse sidene? Er vi for opptatt av de tradisjonelle rusmønstrene og rusmiljøene at vi ikke vil se det som kanskje er i ferd med å bygge seg opp som et helt alternativt nettverk for kunnskap, informasjon og distribusjon av rusmidler? Jeg tenker at det er gledelig at "Føre var" benytter diskusjonsforum som bakgrunnsmateriale og det hadde kanskje vært ønskelig at slik tilstedeværelse og bruk – kanskje også deltakelse i forumene kunne vært systematisert.

Begrepsavklaringer

Rus

Rus og bruken av rusmidler er omstridt og blir diskutert både som et medisinsk, samfunnsmessig og psykologisk fenomen. Et alminnelig utsagn er at mennesket har ruset seg til alle tider, dyr gjør det også – vi har alle en drift mot å bli svimmel, glad – eller føle oss og opptre annerledes. I teori kapitlet senere i oppgaven, vil jeg komme nærmere inn på forståelsen av rus og ulike dimensjoner knyttet til det å ruse seg. Her vil jeg redegjøre for rammene rundt de temaene jeg fokuserer på i analysen av de temaer som blir løftet frem av datamaterialet.

Fekjær skriver i sin bok *Rus* (2009) at rusmidler ikke er rusmidler før noen finner på å ruse seg på dem. Det kan med andre ord sies å være rusvirkningen vi forholder oss til i vår kamp mot narkotika mer enn selve middelet. Han fortsetter med å skrive at de aller fleste rusmidler har sin opprinnelse som medisiner. Et godt eksempel er det beroligende og angstfordrivende benzodiazepinet Rohypnol. Dette var en medisin som ble populær som rusmiddel og har nå blitt gjort svært vanskelig for leger å skrive ut. Den vanskelige balansegangen mellom medisin og rusmiddel har politiske, faglige – og moralske utfordringer knyttet til seg.

Denne oppgaven omhandler bruk av rus eller rusmidler. I denne sammenhengen avgrensner jeg disse til å gjelde bruk av, eller omtale av illegale rusmidler slik som hasj, amfetamin, kokain, ecstasy og i noen grad legemidler som kan gi ruseffekt. I tillegg vil gråsoner rusmidler – såkalte legal highs eller research chemicals bli omtalt. Dette er substanser som ennå ikke er blitt registrert som ulovlige i Norge men som ved innførsel til landet eller ved beslag likevel vil kunne falle inn under narkotika eller legemiddellovgiving. Jeg har valgt å utelate andre rusmidler slik som heroin og illegal bruk av metadon og subutex fordi disse rusmidlene i liten grad blir diskutert i rusforumet jeg studerer. Jeg velger å ikke kalle de rusmidlene jeg omtaler og som blir diskutert som milde eller lette eller bruke betegnelsen rekreasjonelle rusmidler. Distinksjonen mellom tung og lett og eventuelle konsekvenser for forebygging vil likevel fremkomme senere i oppgaven. Det kan argumenteres for at mange av synspunktene som fremkommer i mitt materiale og diskusjonene rundt dem ikke ville være de samme dersom rusmidlet som ble omtalt var heroin i stedet for hasj. Heroin er kjent for å være svært avhengighetsskapende og årsak til mange personlige tragedier.

Det kan også argumenteres for at diskusjonene i mitt materiale og min omtale om disse vil være å lefle med eller ta lett på noe som potensielt kan ha alvorlige negative konsekvenser for både samfunnet og de menneskene det gjelder.

Politikk

Svanaug Fjær, forsker ved Rokkansenteret uttalte i forbindelse med lanseringen av rapporten "Kunnskapsbasert? Politikktutforming og kunnskapsleveranser i norsk narkotikapolitikk" at "Det er lett for forskning på narkotikabruk å bli sugd inn i en felles problemforståelse der man blir avkrevd klare svar. Det har vært vanskelig å etablere en kritisk, uavhengig posisjon uten å bli mistenkeliggjort" hun fortsetter med å uttale "Politikken er ikke rasjonell, men griper fatt i det opinionen bryr seg om. En veldig viktig målsetting for politikere er å ikke få skylden for noe. Større endringer kan få konsekvenser man ikke kan spå på forhånd. Det kan nok forklare at narkotikapolitikken framstår som uforanderlig."⁷

I NOU 2003:4 står det å lese følgende om politikken og konsekvenser av denne i forhold til å forholde seg likt til alle typer rusmidler:

Men sammenblandingen av rekrutteringen til det sprøytenarkomane miljøet med dem som i ungdommen er innom hasj og marihuana, bidrar til å blåse opp omfanget av narkotikaproblemet. Årsaken til denne sammenblandingen kan både være at norsk narkotikapolitikk ikke gjør et særlig klart skille mellom bruk av cannabis på den ene siden, og bruk av kokain, heroin og amfetamin på den andre, og at erfaringene med bruk av cannabis fremdeles er meget begrenset i det norske samfunnet. Dette siste kan igjen gi grobunn for en lite begrunnet redsel i forbindelse med ungdoms utprøving av marihuana og hasj. (NOU 2003:4 s)

Fekjær (2009) støtter opp under dette bildet ved å skrive, at det er viktig for politikere å vise muskler i kampen mot narkotika, maksimumsstraffen for narkotikaforbrytelser blir stadig hevet i takt med at den ene regjeringen ønsker å gjøre mer enn den forrige. Han skriver videre at det utover 1990 – 2000 tallet utkjemper seg en "war on drugs" i USA med slagordet "Just

---

⁷ Fjær i artikkel "Narkotikapolitikk og folkelig fornuft" (2005) www.forskning.no

say no” som også får konsekvenser for norske forhold. ”Et narkotikafritt Norge” er slagordet i stortingsmelding nr 16 om narkotikapolitikken fra 1996/97. I Norge er all bruk av narkotika forbudt, og dermed er bruken i seg selv et problem. Narkotikaproblemet består derfor ikke bare av følgene bruken har for rusbrukere, men også av bruken i seg selv. Det gjør at narkotikaproblemet står i en særstilling blant de problemer som er knyttet til rusmidler. (NOU 2003:4)

I mens har mange land i Europa sakte liberalisert sin narkotikapolitikk. I de fleste vesteuropeiske land er besittelse av små mengder cannabis til eget bruk nå avkriminalisert. (Fekjær 2009)

I media blir bruk av narkotika dekket forskjellig fra bruk av alkohol forhold som valg av fokus, problematisering, bruk av verdiladete ord bidrar til å skape et bilde av narkotika som et stort og alvorlig problem, mens alkohol oftest framstilles uproblematisk og i pressen ser vi stadig oppslag over gode viner og lister over gode kjøp. (NOU 2003:4)

Rusmisbruk – rusbruk

Weihe (2004) beskriver i sin bok *Rus*, om bruk av ordet rusbruk som verdinøytralt, mens ordet rusmisbruk er negativt ladet. Jeg velger i denne oppgaven å bruke begrepet ”rusbruk” fremfor det kanskje mer vanlige rusmisbruk. Begrepet ”rusmisbruk” har slik jeg ser det to dimensjoner -en politisk føring ved at all bruk av illegale rusmidler er misbruk – i kraft av å være bruk av illegale substanser. En annen forståelse av misbruk handler om avhengighetsfaktoren. I denne forståelsen blir også begrepet brukt i sammenheng med det legale rusmiddelet alkohol; alkoholisbruk. Jeg ser på rusbruk som et nøytralt ord som verken tar stilling til lovlighet eller omfang av rusbruken. Rusbruk konstaterer et faktum verken mer eller mindre.

Svensson i Weihe (2004) skiller mellom ulike former for bruk og anerkjenner at all bruk ikke er misbruk. Hans kategorier er:

- Eksperimentell bruk
- Situasjonsbestemt bruk

- Kontrollert bruk
- Begrenset misbruk
- Intensivt misbruk

En slik distinksjon kan være nyttig og ha med seg inn i den videre lesningen. Det er de tre første kategoriene som denne oppgaven primært handler om da det er søken etter den kontrollerte bruken deltakerne i forum er opptatt av - men det er klart at deltakerne i forumsdiskusjonene også – i alle fall periodevis er innenfor de to siste kategoriene også.

Internett og rus

En undersøkelse om ungdoms nettvaner finner at internett er det største mediet blant ungdom mellom 16-19 år. De bruker internett gjennom hele dagen – mest til kommunikasjon. E-post, chat slik som msn etc og nettsamfunn som facebook, youtube og nettby dominerer med 70% deltagelse i denne ungdomsgruppen (Storsul m fl 2008).

Ungdom bruker internett veldig mye. Både deltagelse i nettsamfunn og kontakt med venner og kjente ved chat er svært utbredt. Internett er sosialt i tillegg til en kilde til informasjon. En undersøkelse referert i Tønnesen (2007) viser at barn og unge mellom 8 og 18 år i gjennomsnitt eksponeres for et digitalt medium seks og en halv time per dag. Denne tidsrammen har vært konstant over noen år men nyere forskning viser at barn og unge i større grad evner å gjøre flere ting samtidig som de er ”på nett”(Rideout m fl i Tønnesen 2007).

Informasjon om rusmidler, diskusjonsforum om rusmidler på internett og salg av rusmidler gjennom nettbutikker er trender verdt å merke seg (emcdda 2009). Emcdda ga i 2006 ut rapporten: ”Developments in drug use within recreational settings”. I denne rapporten uttrykker de bekymring om diskusjonsforumenes rolle i promotering og salg av rusmidler til bruk i rekreasjonelle settinger. De skriver videre at diskusjonsforumene når ut til et stort antall individer eller grupper og dermed kan bidra til at mange får kjennskap til nye rusmidler og arenaer for bruk. Hvor mange nettstedet eller forum som er utenfor kontroll av det offentlige – det de kaller private or commercial intrests – er det vanskelig å vite noe om. Det er blitt gjort forsøk på å kartlegge nettet for rusrelaterte forum og nettsteder, gjennom ”The

psychonaut 2002 project”. Funn gjennom dette prosjektet viser at 41.4% av de 1633 nettstedene som ble kartlagt var slike private eller kommersielle initiativ (Shifano, Deluca 2005 i emcdda 2006).

Emcdda rapporten har hovedfokus på ”dance music settings” eller det vi ville kalle utelivs arenaer eller klubbscener, men jeg tror diskusjonene og bekymringen rundt internettets rolle gjelder også innenfor andre ungdomskulturelle miljøer eller grupperinger.

Hva er rusforum?

Rusforum slik jeg velger å definere det i denne oppgaven er diskusjonsforum med rusmidler som spesifikt tema. Det skilles mellom vennskapsdrevne eller interessedrevne forum eller nettverk på internett (Storsul m fl 2008). De vennskapsdrevne er de vi enten blir kjent med nye mennesker eller de vi opprettholder kontakt med venner og nettverk. Det som binder disse sammen er det sosiale aspektet. Facebook er et eksempel på en slik vennskapsdrevet nettsamfunn. I de interesse drevne forumene eller samfunnene er det felles interessefelt som er det sammenbindende element. Det kan være dyrehold, bilmerker, dataprogrammer – eller rusmidler. I tillegg til disse finnes mange andre sjangere innen kommunikasjon på internett som hjemmesider, blogger, chatrom osv.

Diskusjonsforumet jeg studerer har mange ulike rom for diskusjoner. Hovedvekten er på datateknologi hvor programmering og sikkerhet er populære diskusjonsrom. Undergrunnskultur, kontrakultur og rusmidler er andre populære rom i dette diskusjonsnettverket.

I min oppgave studerer jeg ett rusforum og henter datamaterialet derfra. Jeg har samlet 18 diskusjonstråder som base for mitt analysearbeid. Disse varierer i lengde fra 10 til 60 innlegg i hver tråd. Trådene kategoriseres etter deltaker profil og sjanger. Hvilken profil deltakerne i forum plasseres i, handler i stor grad om hvor erfarne de er i forhold til bruk av rusmidler. Sjanger er en inndeling av trådene etter hvordan de er skrevet. Noen tråder er preget av korte spørsmål og svar, mens andre har både litterære og vitenskapelige kvaliteter. Dette vil jeg komme nærmere inn på i kapitlet som er kalt empiri.

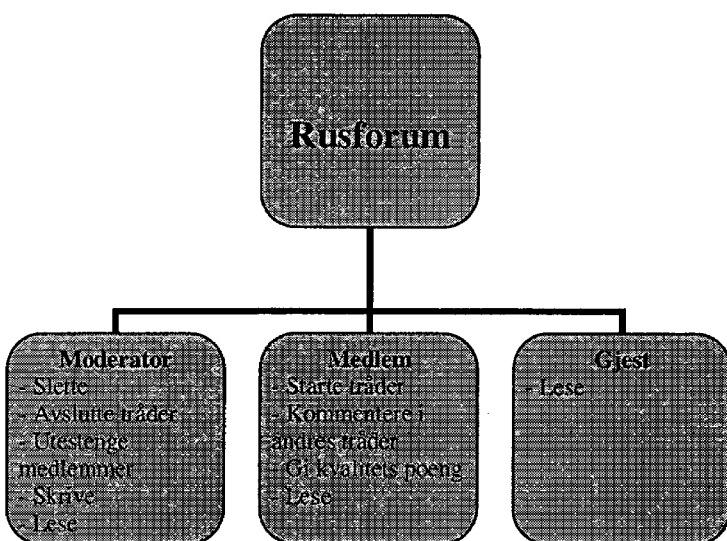

Hva skrives det om? Hvilke rusmidler blir diskutert?

Diskusjonsforumet jeg studerer er organisert som et åpent forum, det betyr at sannhetsgehalten eller etterrettligheten til den informasjonen som fremkommer ikke blir undersøkt på noen måte – annet enn ved de erfaringsbaserte eller kunnskapsbaserte innleggene som blir postet som svar på et innlegg. Jeg har funnet et eksempel på en annen måte å organisere diskusjonsforum om rusmidler. Dette er den finske statlige A-yhtiö's forum⁸ om russpørsmål som siden begynnelsen av 2000- tallet har vært åpen for alle men blitt moderert en gang i døgnet av fagfolk. Her har rusbrukere kunnet luften sine meninger og erfaringer med hverandre – og med eksperter innen rusfeltet. Slik har man kanskje kunnet kombinere erfaringsbasert kunnskap med fagvitenskapelig.

I diskusjonsforumet som jeg undersøker er temaene mange – de spenner seg fra utallige tråder innen hvordan ulike rusmiddel virker, via tollregler for import av "gråsoner" planter og kjemikalier, pakking og merking av disse og til diskusjoner om de mest sjeldne plantene og de mest avanserte metodene for tilberedning og inntak av rusmidler. Mange temaer har stor underholdningsverdi slik som ulike måter å tilberede alkohol til fast form for spising. Morsomme og absurde opplevelser i ruset tilstand er også ofte underholdende lesning. Det er likevel kvalitet og dosering av ulike rusmiddel og virkningene av disse på menneskekroppen som er de mest vanlige temaene for diskusjon i dette forumet.

Her følger en skjematisk fremstilling av hvordan det rusforumet jeg studerer er bygget opp.

⁸ www.paihdelinkki.fi/saunaforum

Som medlem i diskusjonsforumet må man registrere seg med e-postadresse, oppgi et kallenavn, et såkalt nick og finne på et passord. Deretter får man en tilsendt en link fra nettstedet – ved å følge denne er man et registrert medlem og kan logge seg inn og ut når det passer.

Som medlem kan man starte en diskusjonstråd. Dette er enkelt – ved å trykke på start en tråd tekstboksen inne i forumet kommer det opp en rute som ligner på den vi bruker når vi skal sende e-post. Her skriver vi inn tittelen på vår tråd; for eksempel: Info om Salvia. Så skriver vi selve teksten eller spørsmålet. Hei, jeg lurer på hva salvia er og hvordan det fungerer. For å svare klikker vi på kommenter feltet og skriver: Salvia er et såkalt "legal high", en plante som vokser i sør Amerika. Den har en sterk hallusinogen effekt. For mer informasjon, se denne lenken: <http://www.erowid.org/plants/salvia/salvia.shtml> .

Kvalitetspoeng er en måte å anerkjenne et innlegg på. Bare registrerte medlemmer kan gi kvalitetspoeng. Det er allment akseptert at dette ikke gies for ofte – bare når man virkelig mener at et innlegg fortjener det.

Diskutant – deltaker- medlem er betegnelser jeg bruker på deltakerne eller skribentene i forumet. **Trådstarter** er betegnelsen på den som starter en tråd eller introduserer et tema for diskusjon.

Moderator er en representant for administrasjonen – eller eierne for forumet en slags redaktør som leser igjennom innleggene før de blir lagt ut i diskusjonsforumet for å unngå usaklighet og kringling. (Maribu 1999 i Shwebs og Otnes 2007) I tillegg vil det være aktuelt for moderering av rusforum å sørge for at lovverk blir opprettholdt. Det er ikke lov å forhandle om kjøp og salg av rusmidler i forumet, ei heller avtale møter for kjøp og salg.

Det er ofte vanskelig å vite hvem som er eiere og drivere av private eller kommersielle forum.⁹ Å moderere et forum eller en diskusjon betyr å foreta administrative grep slik som rettelser eller det å slette innlegg. Moderatorer har også rett til å utestenge brukernavn fra å skrive innlegg i forumet. (Det er lett å registrere nytt medlemskap og dermed få rett til å skrive nye innlegg)

---

⁹ Hvem som helst kan opprette et diskusjonsforum. Programvaren kan kjøpes og blir samtidig registrert som domene.

TEORI

Underveis i min søken etter nyere litteratur om rus kom jeg over en bok av Richard Hammersley "Drugs & crime" fra 2008. Jeg fant denne i en stor bokhandel i London og falt for coveret som viser et bilde hvor halvparten av ansiktet og overkroppen til en gutt er synlig. Han har en gul pille i en halvåpen flirende munn. Bildet er tatt på en bro i en by og det er lyst, bildet har noe grelt og veldig aktuelt ved seg. Dette kunne vært profilbildet som hørte til et av medlemmene på forumet som jeg studerer. Gutten er pen i tøyet, ser fornøyd ut og i bakgrunnen står et ungt par og kysser.

Vel hjemme oppdaget jeg at det kanskje nettopp var denne boken som kunne gi meg en av rammene jeg trengte for å forsøke å forstå det bildet jeg var i ferd med å oppdage inne i rusforumet. Richard Hammersley er Professor of health psychology ved Glasgow Caledonian University og begynner boken med å tilkjenne sitt bevisst kontroversielle ståsted og ønske om å representere en motpol til det allmenne politiske, mediaskapte og sosialfaglige standpunkt at rusmidler og kriminalitet er et stort onde som bør bekjempes med alle midler. Han skriver at de ikke er større problemer enn mange andre problemer i verden, og at de kan sees på som uunngåelige konsekvenser av den type liv mange av oss lever. Til slutt i sitt forord skriver han at han tror på en mangefaglig tilnærming til både rus og kriminalitetsfeltet og at han blir skeptisk når en metode eller en løsning blir fremstilt som svar på et komplekst samfunnsområde. En debatt om vedtatte sannheter bør følge ethvert forsøk på å finne svar eller løsninger på kompliserte tema. Denne debatten mener han i stor grad uteblir, i stedet er det gamle antakelser og til dels myter vi hviler våre beslutninger på.

Jeg liker den kritiske eller spørrende grunntonen i boken og anser den for å være et nødvendig bakteppe for analysen og diskusjonen jeg skal foreta. Diskursanalyse er en kritisk forskningsdisiplin, men det er ikke lett å være kritisk på egenhånd. Hammersleys bok hjalp meg til å se etter det jeg med min bakgrunn og med mine erfaringer ikke så lett ser – og som det i hvert fall er vanskelig å sette ord på.

Perspektiver på rusbruk

Det norske ordet rusmiddel inneholder ordet rus som får oss til å tenke på det å være beruset eller påvirket av det middelet vi har inntatt. Ordet kan sammenlignes med det engelske "mood altering substance", Hammersley diskuterer det engelske drugs opp mot dette og kommer med følgende kommentar "*if a face cream makes users happy is this a mood altering substance?*" (Hammersley 2008 s17) Ordet drugs har ikke det samme "kravet" om virkning heftet til seg som ordet rusmiddel. I så måte hadde kanskje det norske ordet stoff vært mer nøytralt å bruke.

I følge Fekjær (2009) er det mange kjemiske stoffer som har vært mye brukt og som man ikke oppdaget at var rusmidler før noen som man gjerne kalte rusmisbrukere begynte å ruse seg på dem. Dette kunne være det oppkvikkende og slankende Bazedrin, et amfetaminpreparat mange kvinner tidligere har brukt. På 1970 tallet blir det mer restriksjoner knyttet til å gi ut amfetamin lignende medisiner. Det er med andre ord ikke nødvendigvis stoffenes egenskaper som fører til restriksjoner – det er hvem som bruker dem og hvordan som avgjør om et kjemisk stoff får betegnelsen rusmiddel og havner på narkotikalistene...

Det er særlig to konkurrerende syn på rusmidler som stammer fra synet på avhengighet, avhengighet som konsekvens av dårlige vaner, eller som resultat av en avhengig personlighet. En slags mellom posisjon er at valg kan bli påvirket av psykologiske faktorer eller medisinsk/genetiske faktorer. Dette perspektivet deler jeg med mange forskere og fagfolk innen feltet. (Pedersen 1992, Fekjær 2009)

Den avhengige personligheten eller et syn på rusmisbruk som en sykdomsliknende tilstand som ikke etterlater seg noen valg er blitt gjort kjent gjennom den amerikanske hjerneforskeren Craig Nakken, hans bok *Avhengighet* (2007) har blitt oversatt til mange språk inkludert norsk. Hammersley skriver at sterke aktører innen rusfeltet i USA slik som The national institute of drug abuse (NIDA) offisielt uttaler at rusavhengighet er en hjernesykdom. En slik holdning setter standarden for hva som blir forsket på (hva som blir gitt penger til å bli forsket på) og det er et mål om å finne en kur mot avhengighet i USA – og andre land i vesten. (Hammersley 2008)

Jeg vil ikke gå nærmere inn på diskusjonene omkring avhengighet da jeg i mitt materiale konsentrerer meg om det vi kan kalle det "ikke avhengige" rusbruket – eller eventuelt det "før

avhengige” rusbruket. Jeg vil nå se nærmere på et bestemt perspektiv på rusbruk nemlig det sosiokulturelle perspektivet.

Sosiokulturelt perspektiv på rusbruk

Et sosiokulturelt perspektiv kjennetegnes av at man ser på rusbruk som interaksjonen mellom individene og den sosiale og kulturelle virkelighet de lever i, ikke i forhold til avhengighets- eller sykdomsspørsmål. (Kristiansen i Johnsson m fl 2009) Rusmidlenes kulturelle plass i samfunnet og de sosiale konstruksjonene som dominerer synet på rusbruk og rusbrukere i samfunnet er viktige brikker i forståelsen av bruken av rusmidler sett fra et slikt perspektiv. Kristiansen skriver videre at i Sverige har det vært vanlig å tenke at bruk av rusmidler gjør en avhengig og ute av stand til å leve et sosialt integrert liv. Samtidig som vi vet at bare et fåtall av de som prøver rusmidler blir avhengige, finnes det likevel en forestilling om at den som prøver – aldri vil kunne slutte (ibid).

Bruk av rusmidler blir sett på fra et sosiokulturelt perspektiv et slags bevisst valg av livsstil. Opprettholdelsen av denne livsstilen krever motivasjon og aktive handlinger og valg fra individet. Denne livsstilen konstrueres av den mening den gir individet i sin sosiale og samfunnsmessige kontekst. (ibid) Golub mfl skriver i en artikkel publisert i tidsskriftet *addiction research theory* om å forstå rusbruk innenfor en kulturell kontekst. De skriver at bruk av rusmidler er noe langt mer enn inntak av et stoff for å oppnå en psykisk eller fysisk tilstand. Sosial aktivitet, venners bruk, populære livsstilsvalg (popular images), referanser innen musikk, myter, tilgang på rusmidler og ungdommelig opprør er bestemmende faktorer for atferd. Artikkelforfatterne kaller dette for *subcultural evolution* og relaterer rusbruk til variasjoner innen subkulturelle uttrykk. De operasjonaliserer uttrykket *rus-subkultur* som sammenvevde (inter-related) kulturelle elementer som assosieres med bruk av rusmidler i sosiale settinger. De fortsetter med å skrive at ungdom tenderer til å organisere seg selv i flokker som blir gitt merkelapper slik som ”nerder”, ”narkisser”, ”de populære” etc. Innenfor disse gruppene er det lett å identifisere seg og finne seg til rette ved hjelp av klesstil, meninger eller mønster for oppførsel. I en slik forståelsesramme er det nærliggende å tenke at også rusvaner endrer seg i takt med livsstilsvalg innenfor grupperinger. Nye krav som

kommer med alder og faser i livet slik som studier, arbeid eller familieliv gjør at rusbruk ikke blir et naturlig livsstilsvalg. (Golub m fl 2005).

I en artikkel fra 2007 skriver C Duff om å forstå rusbruk i en kontekst om at empiriske undersøkelser av spesifikke kontekster for rusbruk kan bidra til en dypere forståelse av områder eller miljøer for risiko og for mestring. Ved en slik forståelse er det mulig å komme i posisjon til individuell atferd og forhåpentligvis kunne utvikle innovative strategier for forebygging eller skadereduksjon. Slike beskriver Duff som *sensitive and culturally appropriate strategies*. (Duff 2007)

Forebygging

Forebygging av rusbruk har en lang og broket historie. Fra lange filmsekvenser med skremselspropaganda fra 50 og 60 tallets USA som for eksempel kortfilmen "Pit of despair" fra 1967¹⁰ hvor narkotika blir sammenliknet med en kobras bitt og hvor døden er narkotikaens uunngåelige følgesvenn – via skremmende beskjeder i moderert form helt frem til 80 tallet. Hammersley (2008) argumenterer at mye av vår forebyggingshistorie frem til nåtid handler om antagelser om at alle rusmidler er farlige og at alle måter å bruke rusmidler er like farlige. På den måten har vi mistet mange rusbrukere underveis. Hasj og heroin blir omtalt på omtrent samme måte og dermed har for eksempel hasjbrukeren distansert seg fra alt av forebyggende strategier. (Hammersley 2008) Hasjbrukeren opplever ingen av de farlige konsekvensene som forebyggingen snakker om. Han opplever ikke at verken han selv eller andre i hans situasjon må ha stadig sterkere stoffer – at hasj fører til heroin slik som et av forebyggingsmantraene har vært. Hammersley (2008) skriver at vi har en lang historie med slagord som er ment til å skremme folk fra å bruke rusmidler – og at de er populære blant de som ikke bruker rusmidler. Skremsels slagord er effektive for å bygge opp rundt de som allerede har tatt et standpunkt mot rusmidler og det er mer komplisert å forutsi hvordan disse virker på de som allerede bruker eller som er nysgjerrig på rusmidler.

Tradisjonelt har vi delt inn forebyggingsbegrepet i tre dimensjoner etter Caplan (1965); primær, sekundær og tertiær forebygging. De senere årene har tre nye begrep mer og mer tatt

---

¹⁰ www.archive.org/details/Narcotic1967

over og erstattet denne inndelingen; Universell, selektiv og indikativ forebygging. Universell forebygging er innholdsmessig svært likt primærforebygging, det handler om tiltak slik som holdningskampanjer som kan nå ut til hele befolkningen. En del skolebaserte forebyggingsprogram slik som unge og rus er ment som universell forebygging.

Selektiv og indikativ forebygging er ment for deler av befolkningen hvor det i ulik grad er et tenkt behov for forebyggende tiltak. Jeg synes det selektive forebyggingsbegrepet gir mer mening enn sekundær forebygging fordi det handler om måten man går frem på og har et bevisst forhold til målgruppen. Der det sekundære forebyggingsbegrepet er en del av en trappetrinnstenkning er det selektive mer eksklusivt og skreddersydd og trenger ikke å være en del av en problemutviklingstankegang. Emcdda går i en rapport fra 2008 langt i å identifisere risikogrupper for selektiv og indikativ forebygging og skriver:

”Det er nå bred enighet i EUs medlemsstater om hvilke grupper av unge som er særlig utsatt for narkotikabruk. Disse gruppene er: unge lovbrytere, unge i barnevernsinstitusjoner, unge som har droppet ut av skolen, elever med sosiale problemer eller svake skoleprestasjoner, samt unge som lever i ressursvake familier og/eller miljøer hvor flere risikofaktorer og problemer forbundet med rusmiddelbruk er til stede”

I rapporten skrives det videre at metodeutvikling for å nå disse gruppene er et viktig fokusfelt. (emcdda 2008)

Hammersley (2008) beskriver syv moment som han mener er nødvendige for at en beskjed skal virke avskrekkende på mottakeren. Jeg oppfatter Hammersley dit hen at det ikke nødvendigvis er bare avskrekkende i betydningen skremmende eller skremselspropaganda han mener – men også informasjon og strategier med fokus på negative konsekvenser av rusbruk. Hammersley`s syv moment er:

En person må;

- Forstå beskjeden
- Relatere beskjeden til egen atferd.
- Anse at senderen av beskjeden er troverdig
- Akseptere at beskjeden er sann.
- Tro at å endre atferd vil redusere redselen for det avskrekkende, eller at konsekvensene av atferden er årsaken til redselen.
- Bedømme at det som er avskrekkende er verre enn grunnene til å fortsette atferden.

- Tro på at en selv er i stand til å endre atferd.

(Hammersley 2008 s 152) min oversettelse.

I den tidligere nevnte emcdda rapporten (Developments in drug use within recreational settings) fra 2006 introduseres en tanke om at vi er i ferd med å se et paradigmeskifte innen forebygging. Rapporten uttrykker en mening om at trender innen livsstil utfordrer rusrelaterte normative tankesett. Derfor bør livsstiltrender kartlegges og metoder for forebyggende strategier gjennom disse trendene utvikles – i stedet for tradisjonelle pedagogiske virkemiddel. Holdninger og de symbolske aspekt ved rusbruk blir gitt mer oppmerksomhet nå enn før – skriver de. (emcdda 2006)

I det samme kapitlet – som har tittelen 'Paradigm shift in prevention' refererer de til et østerriksk forebyggende prosjekt som vektlegger moderasjon i rusbruken i sin fremgangsmåte. De viser til viktigheten av å forberede seg godt før inntak av rusmidler, å ha kontroll underveis i rusopplevelsen og refleksjon i etterkant av rusbruk. (emcdda 2006)

Tidlig innsats

Tidlig identifikasjon og tidlig intervensjon er også begrep som har blitt mer og mer vanlig å bruke i rapporter og offisielle dokumenter. Disse begrepene henspeler ofte til felles statlig og kommunalt innsatsområde for det forebyggende fagområdet, og opptrer ofte sammen med evidensbaserte metoder og strategier i forbindelse med disse.

Fanny Duckert skriver i sitt bidrag til IS 1455¹¹ om tidlig intervensjon overfor voksne med risikofylt alkoholbruk. Hun skriver at økningen av rusproblemer blant sosialt velfungerende personer vil føre til at det i fremtiden vil trengs intervensjonstiltak som er annerledes enn de vi har i dag. Hun beskriver klientgrupper som varierte – intelligente og velutdannede mennesker som er vant til å kunne stole på egne valg og vurderinger. De kan godt bli presentert for informasjon med høyt faglig innhold og vil være kritiske til udokumenterte påstander. Hun legger vekt på å møte klientene der de er og at det er skikkelig faglig standard

---

¹¹ IS 1455 er

på eventuelle intervensjonstiltak, og poengterer at de ikke vil bli pådyttet ideologier. Videre skriver hun at *tradisjonelle, firkantede og mytiske forestillinger om alkoholisme og alkoholikere vil være kontraindiserte og bare støtte problemdrikkere ut uten å være til hjelp.*

Jeg undres over at denne måten å forholde seg til og skrive om rusbruk i liten grad er fremme når det gjelder ungdom og bruk av alkohol eller andre rusmidler. Jeg tenker at ungdom i dag – kanskje i større grad enn tidligere, forholder seg ”voksent” til informasjon og kunnskap. For å si det litt flåsete er det ikke like lett å avspise unge mennesker med enkle løsninger og bestemte perspektiver når det gjelder det å ta egne valg. Vårt syn på barndom og ungdom, kunnskapssamfunnets fremvekst og ikke minst internett har fremmet denne utviklingen.

Rekreasjonell bruk av illegale rusmidler

Er det mulig å være ”rekreasjonsbruker” av illegale rusmidler? NOU 2003:4 skiller mellom tre grupper brukere av rusmidler. Dette er måteholdsbrukere, misbrukere og avhengige. Slik skrives det videre om uproblematisk rusbruk:

Uansett om ikke alle brukere selv opplever problemer eller skaper problemer for andre pga sin rusmiddelbruk, vil bruken av rusmidler påføre samfunnet problemer. For selv om det er teoretisk mulig for ethvert individ å bruke rusmidler på en uproblematisk måte, så er det egenskaper ved rusmidlene og/eller rusmiddelbrukerne som gjør at mange vil oppleve problemer i forbindelse med bruk av rusmidler. En del vil også bli rusmiddelavhengige. (NOU 2003:4 s 6)

Om bruken av begrepet ”rekreasjonell bruk” skrives det i rapporten følgende:

På samme måte som bruken av alkohol, foregår bruken helst i fritidssammenheng i helgene, hvoretter mange går tilbake til en rusfri tilværelse i uka. Denne typen narkotikabruk har på engelsk fått betegnelsen «recreational drug use». Klassifiseringen av en gruppe narkotikabrukere som «recreational drug users» bidrar i seg selv til å gi et skinn av at de har kontroll over sitt forbruk, selv om rapporter fra ungdomspsykiatriske behandlingstiltak hevder noe annet. (NOU 2003:4 s 6,7)

Når det gjelder bruk av illegale rusmidler har vi en tradisjon for å kalle all bruk for misbruk. (Pedersen 1992). De samme tankene finner vi nedfelt i stortingsmelding nr 16 fra 1996\97 hvor det står at all bruk er problematisk og derfor er det vanskelig å bruke ord som rekreasjons bruk eller andre uttrykk som kan gi inntrykk av noe annet. Det problematiske er at sjansen for å bli avhengig er stor og at man ikke vet hvor grensen for trygg bruk går. Den allmenne tanken er altså at rekreasjonsbruk finnes, er problematisk og det er vanskelig å sette ord på eller om den.

En fersk forskningsrapport fra Sverige (Rödner m.fl 2007) har undersøkt det de kaller for sosialt integrerte unge voksnes narkotikabruk. De bruker også begrepet rekreasjonelle brukere om informantene i sitt materiale. En slik undersøkelse betyr at man anerkjenner at slike brukere finnes og at det er mulig å sette ord på en gruppe som bruker illegale rusmidler rekreasjonelt – eller det som også kan kalles kontrollert bruk.

I den samme undersøkelsen finner forskerne at informantene deres bruker narkotika på en kontrollert måte, at narkotikabruk er noe de velger og ikke noe de må ha. Disse har analysert risikofaktorer og gjort rasjonelle valg på bakgrunn av det. Det som jeg synes er spesielt interessant er at disse informantene uttrykker at det er på bakgrunn av egne og kameraters erfaringer disse risikoavveiningene blir gjort. Målet er å maksimere de gode effektene og minimere risikoene. Videre finner man i denne undersøkelse at myndighetene og informantene har ulikt perspektiv på risiko og myndighetenes risikoanalyser ikke stemmer overens med det informantene opplever som virkelig. Deres perspektiv er at risikoen ligger i personen selv og den sosiale konteksten snarere enn i rusmiddelet. Informantene i denne undersøkelsen har opparbeidet seg kunnskap om rusmidler og fornuftig bruk av dem, noe de mener at mennesker som ikke har prøvd narkotika mangler. De tar ikke informasjon eller formaninger fra slike på alvor – inkludert informasjon og advarsler fra myndighetene som de mener er unyansert og ikke omhandler de spørsmålene om narkotika som de er opptatt av. (ibid)

Dalgarno og Shewan argumenterer i sin artikkel "Reducing the risks of drug use – the case for set and setting" med at hvis mennesker har kunnskaper, er bevisst, (thoughtful) forberedt og har kunnskap om metoder (means) (set)-og de beste – eller riktigste omgivelsene (setting) for bruk av et rusmiddel reduseres risikoene ved bruken. Samtidig økes de ønskede, eller gode effektene av rusmiddelet. Dette legger artikkelforfatterne i begrepene "set" og "setting" som

de mener er de avgjørende faktorene for å kunne oppnå et kontrollert eller rekreasjonelt rusbruk. (Dalgarno, Shewan 2005)

En artikkel av de amerikanske forskerne Lende m fl (2007) omhandler det forfatterne kaller funksjonell bruk av metamfetamin fra brukernes perspektiv. Informantene i denne undersøkelsen var valgt ut fra kriterier som kan kalles storbrukere (heavy use). Informantene beskriver de gode sidene ved bruken; økt produktivitet, økt funksjonsnivå og normalt funksjonsnivå ble fokusert på av brukerne. Dette er kjente virkninger av amfetaminpreparater og informantenes beretninger om egen fungering kan langt på vei forklare rusmidelets popularitet. Informantene følte seg normale og fikk gjort mye til tross for sitt store forbruk av rusmiddelet. Forfatterne konkluderer med at brukernes egen forståelse av det å fungere godt er en nøkkel til å forstå hvorfor mennesker bruker rusmidler og å gi nye innsikter til teorier innen motiver for rusbruk – og hvorfor mennesker velger de rusmidlene de velger. (Lende m fl 2007)

Skadereduksjon

Skadereduksjonsbegrepet har en forholdsvis kort historie i det offentlige Norge. Det har vært diskutert hvorvidt man har gitt opp i krigen mot narkotika ved å innføre tiltak som er skadereduserende. Feltpleie og oppsøkende tjenester har likevel en lang historie med skadereduserende arbeid blant rusbrukere over hele landet. Skadereduksjon er en innrømmelse av at et problem finnes og at det ikke bare er forebyggende eller behandlende tiltak som er påskrevet, men også tiltak underveis i rusbruken. Tanken om skadereduksjon handler i stor grad om å gi hjelp til de som har et stort problem i utgangspunktet og hvor tiltak kan redusere ytterligere skade. Utdeling av sprøyter var kanskje det første synlige skadereduserende tiltaket, og som banet vei for den nyere etableringen av sprøyterom i hovedstaden (NOU 2003:4). I den samme rapporten blir det skrevet om skadereduserende tiltak i forbindelse med ecstasy bruk på store dansearrangement. Dette er noe nytt da slike skadereduserende tiltak her er tenkt for en gruppe man kan kalle rekreasjonelle ecstasy brukere (ibid).

Skadereduserende informasjonsmaterieil har i stor grad vært fraværende i norsk sammenheng¹². Beskrivelser av hvordan bruke rusmidler på en tryggest mulig måte har heller ikke vært vanlig i rapporter eller litteratur som omhandler rus og rusbruk. Mange organisasjoner som jobber med forebyggende og skadereduserende informasjons distribusjon – særlig i England er svært gode på erfaringsbasert informasjon til rusbrukere¹³. I Hammersleys bok (2008) fant jeg en skjematisk gjennomgang av skadereduserende forbehold i en liste over de mest brukte rusmidlene. Denne listen forholder jeg meg til når jeg refererer til tryggest mulig bruk av illegale rusmidler videre i min oppgave. Til nå har jeg presentert ulike perspektiver på rus og forebygging. I det videre vil jeg presentere teori om internett som kommunikasjonsmedium og teori om diskurs som forståelsesramme.

Internett

Internett blir ofte beskrevet som et individuelt univers hvor alt er mulig. Tidligere var medier plassert i familiens fellesrom – slik som radioapparatet, telefonapparatet og tv apparatet. Både telefon og tv har etter hvert blitt et individuelt medium for barn og unge – og etter hvert også tilgangen til internett. Tønnesen (2007) skriver at med denne individualiseringen av mediene har barn og unge fått frihet til å utfolde seg utenfor de voksnes kontroll. Å opprette egne nettverk, rituelle hilsninger over mobiltelefon eller nettsamtale (chat) bidrar til at det utvikles egne kulturelle uttrykk (nattaklemz, ;-)) på siden av voksenverdens.

En forståelse av hvordan bruk av medier spiller sammen med og infiltrerer ungdomskulturer, og dermed kan si noe om hva det vil si å leve et moderne ungdomsliv - kan være det Tønnesen (2007) kaller for kulturøkologisk. Dette er en måte å se på *komplekse kulturelle, sosiale og tekstlige samspill der enhver forskyvning og endring kan få konsekvenser for mange andre sider ved de unges liv med mediene* (ibid s 19).

I et forsøk på å se på hva som fasinerer unge ved bruk av digitale medier trekker Tønnesen frem tre forhold; *affekt, estetisk uttrykk og sosial handling og deltakelse* (Tønnesen 2007 s 63,64). Affekt handler om å gå ut av sin egen hverdag og gå inn i handlinger som gir rom for

---

¹² J-kie card prosjektet og som unntak

¹³ www.lifeline.org.uk er et eksempel på en slik organisasjon med lang fartstid i feltet.

et større følelsesspekter. Estetisk uttrykk er den overveldende intensiteten i de tekniske mulighetene som ligger i moderne medier. Lys, lyd, bevegelser og farger kan gjøre et fysisk inntrykk. Sosial prestisje og en følelse av å høre til og være med er det tredje aspektet. Felleskap og investering av følelser i tekster fører til sammensmeltning av lokal og global ungdomskultur og som igjen kan forstørre ungdomskulturelle fenomener. Tønnesen (ibid) nevner Harry Potter og Ringenes herre som slike globale fasinasjoner men det kan like gjerne handle om rusmidler og meningsfellesskap og uttrykk for livsstil knyttet til disse.

Kommunikasjon på internett slik som diskusjonsforum blir betegnet som en mellomting mellom muntlighet og skriftlighet. Muntlig språk blir overført til skrift og intimiteten fra samtalen blir med et tastetrykk både varig ved at den kan lagres i for eksempel diskusjonsforumenes arkiv og offentlig (Shwebs, Otnes 2006). Denne mellomposisjonen mellom skriftlighet og muntlighet er en utfordring i forskningssammenheng. Dette vil jeg komme noe tilbake til i metodekapitlet. Diskusjonsforum har ofte utviklet sin egen fagterminologi og usagte eller muligens ubevisste retningslinjer for atferd. Slike retningslinjer kan ha sammenheng med at deltakernes anonymitet fører til at diskusjonene blir usaklige og deltakerne uhøflige (ibid).

Diskusjoner i forum er ikke samtidige og den tiden det tar fra man poster eller svarer på et innlegg til man selv får respons, vil variere ut fra hvor mange som er aktive i forumet og hvor aktuelt diskusjonstemaet er for de som er inne (Shwebs, Otnes 2006). Som deltaker i diskusjoner risikerer man å ikke få respons på sitt innlegg, det blir dermed i følge forfatterne en konkurranse om oppmerksomhet i forum. Korte innlegg har ved sin dialogisitet i følge forskning en tendens til å få flere svar, lange innlegg har noe monologisk ved seg og kan forbli ukommentert inne i forumene (ibid). Korte innlegg kan være unøyaktige og føre til misforståelser – og i diskusjonens hete kan innleggene bli postet uten at nok tid er brukt til å tenke seg om og vurdere ordnyanser og kan dermed lett bli flertydige (ibid).

Diskurs

Diskursbegrepet er et begrep som er omstridt og som mange har forsøkt å definere. En definisjon på diskurs er denne: En diskurs er en bestemt måte å snakke om verden (eller et utsnitt av verden) på, som får sosiale konsekvenser (Jørgensen og Phillips 1999:9).

Alternative måter å forstå et fenomen på, blir ignorert i en spesifikk diskurs for å skape enighet (Jørgensen og Phillips 1999:38). De går videre med å skrive: *En diskurs forstås som en fastlæggelse af betydning inden for et bestemt domæne. Alle tegnene i en diskurs er momenter; de er knuder på fiskenettet, og deres betydning er holdt fast ved, at de er forskjellige fra hinanden på bestemte måder* (ibid s 36).

Med diskurser skapes mening, sammenheng og forståelse. Diskursen eksisterer alltid i en kontekst. En rådende diskurs kunne derfor ha kunnet tenkes annerledes, og har også tenkts annerledes i historien. Individuer som har vokst opp i samme kultur kan ha samme forståelse ettersom de har blitt gjennomsyret av felles diskurser og sammen medvirker i å definere fenomener, saker og hendelser (Helkama m fl 2000).

Diskurser bestemmer hvilke kategorier som blir betraktet som logiske og som stemmer overens med virkeligheten. De organiserer verden for oss, slik at vi ser bestemte perspektiv som virkelighet. Ettersom diskurser er så sosialt innflytelsesrike så skaper dette viktige spørsmål om makt. Ordenes orden og rekkefølge skaper våre persepsjoner av virkeligheten, vi forstår og blir bevisst virkeligheten rundt oss gjennom å stadig snakke om dem på bestemte måter. Slik produserer og reproducerer vi vår forståelse av virkeligheten (Jørgensen, Philips 1999).

Den mest fremtredende tenkeren innen diskursanalysen er Michel Foucault. Han mener at en diskurs er en regelstyrt framstilling av utsagn, begrep, teser og teorier som utgjør en serie av uttalte forestillinger om noe, for eksempel rusmisbruk (ibid).

Foucaults utgangspunkt er at diskurser strukturerer kunnskapen om verden. De handler om makt til å definere og kategorisere og er ikke nøytrale. Det er her diskursens maktdimensjon blir tydelig. Gjennom utestengning reguleres hva som får bli sagt, når det får bli sagt og av hvem. I slik utestengning inngår blant annet begrepet dikotomisering der to termer stilles mot

hverandre og hvor den ene blir stengt ute av systemet. For eksempel blir det "normale" stilt opp mot det "unormale". Gjennom motsetningen konstrueres de unormale i motsetning til de normale og med hjelp av sosial praksis opprettholdes, legitimeres og reproduseres dikotomien. Ut fra dette perspektivet kan rusmisbrukeren sees som en kategori som står i motsetning til rusbrukeren.

Diskursenes makt består i at de kan fremstå som selvfølgelige eller naturlige. Vi lærer oss til å se virkeligheten med diskursens øyne. Innen diskursteorien brukes også begrepet hegemoni. Hegemoniske diskurser er slike som i en bestemt tid har den privilegerte posisjon at den kan definere virkeligheten. Det finnes en hegemonisk makt som diskurser har i vår hverdag. Disse sitter dypt og fremstår så naturlige at de utelukker og marginaliserer andre måter å se og forstå verden.

Subjektposisjon

Foucault mener at i diskursen skapes subjektet, det altså i språkets subjektposisjoner hvor vi som subjekter blir skapt (Jørgensen, Philips 1999). I samtaler eller fortellinger om oss tilskrives vi gjennom språket visse egenskaper, og de dertil hørende rettigheter og plikter. Vi blir tilbudt en subjektposisjon. Subjektposisjonen kan variere mellom ulike situasjoner og sammenhenger, og den som blir tilskrevet en bestemt posisjon kan akseptere eller motsette seg dens grunnlag og forandre den gjennom sin egen tale eller sitt eget uttrykk (ibid). Subjektposisjonen er ikke en "rolle" men en posisjon i samtalen som definerer jeget i deltagernes bevissthet. Neumann beskriver subjektposisjoner som knyttet til diskurser der hvor roller er knyttet til institusjoner. Han beskriver også subjektposisjoner som mer generelle enn roller. Subjektposisjoner setter opp hele rekker av kvaliteter eller gjenkjennbare leveregler for et individ eller en gruppe (Neumann 2001). Rusmisbruker eller narkoman er et godt eksempel på en subjektposisjon. Samfunnet har mange innarbeidede bilder og forestillinger om hva eller hvem en rusmisbruker er. De er ofte stereotype forestillinger om en hjelpetrengende heroinist. En som er avhengig og ønsker å bryte ut av sitt misbruk.

Foucault mener videre at diskurser skaper dominerende subjektposisjoner. Det er disse som setter premisser for hva som er sann kunnskap og som dermed skaper den praksis eller den politikk som utøves for eksempel ovenfor et individ eller en gruppe. Dette kaller Neumann

(2001) diskursens materialitet. Den narkotika og behandlings eller omsorgspolitikken - og forebyggingspolitikken som blir utøvd, kan sees i lys av de subjektposisjonene som skapes i en diskurs om rusbrukerne. Dette betyr at fokus for den innsats som blir gjort overfor rusmisbrukere er basert på de stereotype forestillingene nevnt ovenfor.

De som har en stemme i diskursen får sin egen versjon av hvordan saker og ting forholder seg synliggjort. I den alminnelige diskursen er det de utslåtte rusbrukerne som kan sies å ha en stemme i mediebildet. I forumet vil det også være toneangivende stemmer som definerer diskursen. De individer eller grupper som mer enn andre får definere saker og forhandle seg til attraktive subjektposisjoner, har brukt den makt som språket gir, til sin egen fordel (Helkama m fl 2000).

Diskursanalyse

Diskursanalyse er en metode for å undersøke hvordan diskurser formes og hvilke sosiale effekter diskurser skaper (Neumann 2001). Diskursanalysen har som mål å bedrive kritisk forskning. Det kan bety å utforske og kartlegge maktrelasjoner i samfunnet og å formulere normative perspektiver som muliggjør å kritisere disse relasjonene og peke på muligheter for sosial forandring. Analysens mål er å undersøke hvordan vi skaper virkeligheten slik at den blir objektiv og selvfølgelig. Samtidig ønsker man å kartlegge de prosesser som gjør at de ordene vi bruker får betydning og der noen betydninger blir så konvensjonaliserte at vi oppfatter dem som naturlige (Jørgensen, Philips 1999).

Begrepet diskursanalyse brukes innenfor samfunnsvitenskapelig forskning om flere ulike tilnærminger. Jaworski og Coupland (2006) skisserer fire typer diskursanalyse som skiller seg fra hverandre både i henhold til hva de fokuserer på. Den som skiller seg mest ut er diskursanalyse med fokus på *form*. Denne typen diskursanalyse fokuserer på den formelle organiseringen av tale eller konversasjon. Den andre hovedtypen er diskursanalyse som fokuserer på forhandling av diskurser i sosiale relasjoner. Den handler om hvordan diskurser trer inn i sosial handling/samhandling. Jaworski og Coupland viser til studier av rituell samhandling som Goffmans og andre dramaturgiske tilnærminger til ansikt til ansikt-

interaksjon og performativitet som eksempler. Den tredje tilnærmingen beskriver de som diskursanalyse med fokus på produksjon av identiteter og subjektivitet gjennom diskurs. Det som analyseres er hvordan diskursen får betydning for identitetsdannelse og subjektivitet. Her brukes fenomenologisk analyse med Foucault i spissen som eksempler. Som siste kategori beskriver Jaworski og Coupland reproduksjon av makt, kunnskap, ideologier og kontroll gjennom diskurs som en siste hovedkategori. Fokuset her er på virkelighetsbildene diskursen produserer hvor Foucaults kritiske analyse nevnes som eksempel (Jaworski, Coupland 2006).

Det er de to siste kategoriene som vil være aktuelle for min oppgave. Jeg kommer til å ha en diskursiv innfallsvinkel til hvordan jeg ønsker å analysere de tekstene og diskusjonene som utgjør min empiri. Diskursanalyse er en rekke tverrvitenskapelige og multidisiplinære fremgangsmåter som man kan bruke på mange ulike områder i ulike typer undersøkelser. For eksempel kan man bruke en diskursiv tilnærming til hvordan bestemte fenomen eller virkelighetsbilder blir konstruert i massemedia (Jørgensen, Philips 1999) – eller et diskusjonsforum for rusmidler på internett.

Jeg bruker et diskursanalytisk perspektiv for å utforske hvordan diskusjonsforumbrukerne kan tenkes å bli posisjonert av det språket de bruker for å definere, beskrive og forklare hverdagslige erfaringer med bruk av rusmidler. Jeg tar utgangspunkt i et perspektiv som innebærer at vår oppfatning av verden alltid vil være avhengig av hvilke begreper vi har til rådighet og den mening vi tillegger disse begrepene (Neumann 2001). Jeg mener ikke dermed at diskurser først og fremst skal forstås som språk. De sosiale institusjonene som bærer mening, materielle strukturer, bilder, dokumenter – alt dette inngår også i diskursene, og kan slik sett forstås som tekst. Hovedpoenget med diskursanalyse er å analysere det språklige og det materielle i et helhetsperspektiv (Neumann 2001). Jeg forstår diskurser og diskursive praksiser som rammer for forståelse som legger føringer for hva som kan sies og hva som ikke kan sies. De gir også rammene for hva som kan regnes som legitim kunnskap, hva som er sannhet og hva som er normalt.

METODE

Min introduksjon til rusforum skjedde som nevnt tidligere, for flere år siden og jeg har brukt rusforum siden som en base for kunnskap og andre perspektiver på rusmidlenes virkninger og effekter. Jeg har også brukt rusforum som en kilde til å være oppdatert på nye rusmidler, brukergrupper og på hva deltakere i forum er opptatt av. Da det ble aktuelt å fundere på tema for masteroppgave, var det rusforum som var det området jeg var mest nysgjerrig på og kunne tenke meg å undersøke nærmere. Utfordringene viste seg å være mange. Internett som forskningsarena er ennå ganske nytt og spesielt nytt innen faget sosialt arbeid. Undersøkelser av diskusjonsforum generelt viste det seg også å være gjort lite på. Jeg begynte tidlig å forsøke å finne min egen vei inn i undersøkelsen. Jeg hadde lært meg mekanismene og strukturen i diskusjonsforum, og til en viss grad også blitt kjent med noen av kodene og systemene for hva som var nyttige og mindre nyttige tråder å følge. Jeg ble kjent med hvem de mest aktive deltakerne i forum var og kjente en draging mot noen av dem og mindre mot andre. Likt som i det virkelige liv.

Når det ble klart at det var dette jeg kom til å skrive om tok jeg en pause fra å henge i diskusjonsforumet - rett og slett for å få litt avstand. Jeg hadde fått en vane med å titte innom flere ganger i uka bare for å se hva som skjer. Jeg logget meg av mitt vante brukernavn for siste gang og den neste gangen jeg logget meg på hadde jeg et nytt brukernavn som hadde en ordkombinasjon som sier at det er en forsker i forumet. Dette var viktige symbolske handlinger for meg. Pausen fra forumbruk gjorde at jeg begynte å tenke annerledes på forumet, at jeg ikke lenger var et ivrig anonymt medlem på besøk men en forsker som hadde et mål og et oppdrag i forumet.

Jeg utforsket hva mitt forhold til rusforumet var blitt. Jeg stilte meg selv spørsmålet: Identifiserer jeg meg med deltakerne eller er jeg en skrekkslagen borger på utsiden av noe både spennende og forferdelig på samme tid? Jeg oppdaget at jeg var litt av begge. Som sosialarbeider er jeg opplært til å se de som ikke blir sett – høre etter de stemmene som ikke blir hørt. Som tidligere utekontakt er jeg blitt sosialisert til å være nysgjerrig på ungdommenes side av samfunnsforståelsen, forsøke å se "det etablerte" fra et ungdomsperspektiv. Samtidig er jeg en utenforstående, først og fremst en som ikke bruker rusmidler, men også en som ikke

er vant til å bruke diskusjonsforum på internett som en måte å kommunisere på. Borgeren har fått seg mange støkk underveis.

Det har vært utfordrende å finne forskningsmetodene for å gå inn i cyberspace og belyse kommunikasjon mellom anonyme deltagere i et diskusjonsforum. Jeg har observert skriftlig kommunikasjon gjennom muntlige tekster hvor avsenderne er anonyme både for meg selv og for hverandre.

Silverman (2005) er opptatt av at kvalitativ forskning ikke skal være hypoteseutprøving men en åpen søken etter det bakenforliggende – her en søken etter å få frem den kunnskapen og bevisstheten som finnes i diskusjonene i forumet.

Det kvalitative intervjuet som forskningsmetode hadde kunnet gi meg innsikt i den enkeltes opplevelser av å bruke diskusjonsforum om rusmidler på internett. Møtet mellom meg som forsker og deltakeren som menneske og ikke bare tekst hadde gitt undersøkelsen en annen dybde og forståelse. På den måten kunne jeg ha fått et innblikk i forum fra innsiden og kanskje noen helt andre a-ha opplevelser enn de jeg har endt opp med i denne oppgaven. Jeg har lett innen tekstanalyse som metode for å finne hensiktsmessige verktøy for å arbeide med mitt materiale. Med tekstanalyse kunne jeg sett på det skrevne ord, sett på sammenhenger i tid, kontekst og sender og mottakers verden. Jeg hadde kunnet gjøre et forsøk på å tolke noe av det jeg fant opp mot andre tekster. På den måten hadde kanskje noen nye tanker om kommunikasjon med mennesker som bruker rus kommet til. Noen perspektiver fra tekstanalyse er likevel viktige for meg i min omgang med diskusjonstrådene fra forumet.

Perspektiver fra lingvistikk og tekstanalyse

Datamaterialet i denne oppgaven er tekst med de kvalitetene mellom muntlighet og skriftlighet som jeg har skissert (se s 26). Selv om jeg her ikke skal foreta noen klassisk tekstanalyse av diskusjonstrådene i mitt materiale, er det noen elementer fra semiotikk og semiologi som er relevante for min analyse. Den sveitiske lingvistikeren Ferdinand de Saussure er teoretikeren bak det som kalles semiologi og betyr at et ord eller et tegn får en betydning når man ser det i sammenheng med tegnets relasjon til andre ord. Eksempelvis får

ordet "novelle" mening sett i sammenheng med "roman", ordet "mann" i forhold til "kvinne". De Saussure mener at *all kommunikasjon foregår ved hjelp av tegn* (Larsen 2002). Han sier videre at tekstbegrepet har to sider, en uttrykksside og en innholdsside, hvor uttrykkssiden er bokstaver og ord i en tekst eller toner i et musikkstykke, og innholdssiden er selve betydningen av uttrykket. Forholdet mellom uttrykk og innhold er konvensjonelle, dette betyr at ordet "rusmiddel" ikke har en intuitiv betydning av ordets uttrykk, men at vi - på grunn av en sosial enighet - har gitt ordet betydning (ibid).

Semiotikk er betegnelsen på tegnlære etter den amerikanske filosofen Charles S. Peirce. I semiotikken har betydningen av et tegn to nivåer, det denotative og det konnotative (Larsen 2002). Denotasjon betyr den umiddelbare første betydningen mens med konnotasjon menes en tilleggsbetydning. Et eksempel kan være et fotografi av et menneske sittende på bakken med en sprøyte ved siden av seg, dette er fotografiets denotasjon mens konnotasjonen kan være av det å bo på gaten, være rusavhengig og en stakkar. Konnotasjoner er kulturavhengig og avhengig av "eyes of the beholder" (ibid).

Det andre forholdet som jeg anser har betydning er medievitenskapens forståelse av tekst delt inn etter sjanger og diskurstype. En sjanger klassifiserer tekster, men også andre fenomener slik som "actionfilm", "reklamenettsted", "diskusjonsforum eller "kjærlighetsroman". En sjanger er knyttet til forventninger, og hvis disse blir innfridd kan en tekst sies å tilhøre en sjanger. Dette kalles en *sosial kontrakt* og brukes til å beskrive forholdet mellom sender og mottaker av en sjanger (Larsen 2002). Sjangeren er da en sosial institusjon, ved at den er knyttet til retningslinjer og praksis for hvordan objekter av en gitt sjanger skal være utformet, og disse er akseptert både av sender og mottaker. I en sjanger snakkes det om fire aspekter:

- det semantiske, det som teksten omhandler.
- det uttrykksmessige - sjangerens materielle form (eks skrift, lyd og bilde) og stil.
- det syntaktiske, som angir i hvilken rekkefølge elementer (eks tekst, logoer, bilder, lyder) opptrer.
- det pragmatiske, som omhandler hensikt og intensjoner, formidling og bruk av en tekst i en gitt sjanger. (Larsen 2002)

Diskurstyper blir delt inn i tre hovedtyper; beskrivende, fortellende og argumenterende (Chatman 1990). En *beskrivende tekst* vektlegger forbindelser mellom elementene som omhandles. En *fortellende tekst* vektlegger tidsmessige og årsakssammenhenger mellom

elementene mens en *argumenterende* diskurstype forsøker å overbevise mottakeren om et synspunkt. Disse punktene har relevans når jeg undersøker ulike sjangere av diskusjonstråder i diskusjonsforumet.

Metodisk perspektiv: Geertz og kulturen i rusforum

Clifford Geertz er en amerikansk sosialantropolog født i 1926. Han skriver at han tenker om kultur på samme måte som Weber; At mennesket henger i nett av meningsfullhet som han selv har spunnet. Nettene er et bilde på kultur. Å analysere kultur er å se på og tolke nettene og se på strukturene av mening som gjør at de henger sammen. (Geertz 1993 s 5) Geertz mener at kultur er offentlig og håndgripelig. Kultur er ikke noe som skjer inne i hodet på mennesker. Geertz bruker begrepene tykke og tynne beskrivelser for å forstå kultur og kunne si noe om kulturelle fenomener. Tykke beskrivelser er som ordet tilsier fyldige beskrivelser som omhandler flere mulige måter å se et fenomen på. Beskrivelsene inneholder i tillegg til faktabeskrivelsen også tolkninger basert på den bakgrunnskunnskap forskeren har gjennom teori og tilegnet kunnskap. De tynne beskrivelsene er de beskrivelsene av et fenomen som omfatter utelukkende de aller tydeligste fysiske manifestasjonene av fenomenet.

Tykke beskrivelser er tolkninger og jo mer fyldige de er jo mer kunnskap om meningssammenhenger kan det formidle. Tykke beskrivelser vil i denne oppgaven innebære at formidlingen av erfaringene som blir diskutert i forumet, settes i en sammenheng basert på det diskutantene selv formidler er meningsfullt for dem. Samtidig er det viktig å presisere at også dette blir en tolkning fra en som ikke eier fenomenet; det Geertz kaller "*second and third order ones*". Bare en "*innfødt*" – eller den det gjelder har "*the first order*" førstehåndsinformasjon, for det er hans kultur. (Geertz 1993 s 15). Her er konturene av det han kaller erfaringsnære og erfaringsfjerne begrep som jeg vil komme tilbake til senere i oppgaven (s 79).

Tykke beskrivelser vil likevel, sammen med en forståelse av den historiske konteksten og den samtiden diskusjonene opptrer i, gjøre at en analyse av meningsfellesskapet i forumet blir fruktbar. Analysen vil da bestå av beskrivelser av små hendelser som har betydning for å forstå hvordan den erfaringen og kunnskapen som formidles i diskusjonene oppleves.

Eksempelvis kan beskrivelser av diskusjoner diskutantene imellom fortelle mye om hvordan "klimaet" mellom deltagerne er og derigjennom trekke paralleller til andre rusrelaterte eller subkulturelle fenomener.

Tykke beskrivelser har likevel svakheter og begrensninger. Geertz påpeker at det er grenser for hvor mange ulike fortolkningsmuligheter det er mulig – eller ønskelig å formidle eller ta med i en analyse av et fenomen. Han sier at det ikke er størrelsen – eller tykkelsen på dokumentasjonen vi ha gjort i felten som er avgjørende for om våre beretninger er gode eller dårlige. Det er vår evne til å stille de gode spørsmålene og det han kaller for vår; "*Scientific imagination to bring us into contact with the lives of strangers.*" (Geertz 1993 s16).

Min evne som forsker til å trekke ut de meningstette trådene og stille de viktige spørsmålene til både materialet og til den konteksten de inngår i – her det samfunnssynet eller den dominerende diskursen rus og rusbruk inngår i – er avgjørende for om denne rapporten blir preget av de tykke beskrivelsene som danner grunnlaget for analysen.

Metodiske valg

Forskning på rusfeltet blir dominert av kvantitative undersøkelser – eller tynne beskrivelser. Agar (2002) skriver om forskning på rusfeltet at positivismen fremdeles kontrollerer mesteparten av pengene. Ungdomsundersøkelser med fokus på mengden av rusmidler og antallet rusbrukere blir publisert hvert til hvert annet år og basert på disse undersøkelsene blir mye av den faktiske utøvende politikken bestemt.

Aaslid (2007) skriver i sin doktoravhandling at rusbruk er individuelt, brukergruppen mangfoldig men likevel brukes ofte kjølige metoder for forskning og tellinger i stedet for fortellinger. Fordi feltet er minelagt er det sterke føringer for hva som kan sies og hva som skal ties (ibid). Målet med denne oppgaven er ikke å undersøke hva som er sant eller mulig å si eller mene, men hvordan "den andre siden" uttrykker sitt syn på rusbruk. Den andre siden er imidlertid en gruppe svært forskjellige mennesker med mange forskjellige meninger, så noen enstemmighet vil det her ikke være snakk om, heller flere stemmer som danner et mønster.

Jeg vil kalle min metode for kvalitativ observasjon. Gjennom tilgangen til datamaterialet fra diskusjonsforum på internett har jeg fått kjennskap til deltakernes virkelighetsforståelse. Deres diskusjoner er åpne, ærlige og lite bundet av konvensjoner. Det at de er anonyme for hverandre kan se ut til å frigjøre dem. En sentral dimensjon ved kvalitativ forskningsmetode er møtet mellom forsker og informant (Thagaard 2003). Til tross for at denne dimensjonen mangler i min undersøkelse vil jeg kalle den for en kvalitativ undersøkelse av hvordan deltakere i et diskusjonsforum beskriver sine erfaringer med rus. Erfaringer med rus kan være konkrete rusopplevelser, eller det kan være innhenting av informasjon om rusmidler eller opplevelser av eget eller andres rusbruk.

Til hjelp i analysen av materialet ønsker jeg blant annet å bruke diskursanalyse som en vesentlig metode. Jeg ser for meg et bilde av meg selv stående utenfor et samfunn som jeg ikke er en del av. Samfunnet er stort og jeg har valgt ut deler av det som jeg kan feste blikket på. Jeg ser etter mønster, likheter og ulikheter i det jeg ser for å kunne forstå hvordan denne delen av dette samfunnet er skrudd sammen.

Neumann (2001) poengterer at det er nødvendig med bakgrunnskunnskap og kulturkunnskap for å kunne foreta en diskursanalyse. Dette poenget ble sentralt for meg i mitt valg av metode. Jeg er opptatt av tema rus og har jobbet med forskjellige vinkler innenfor rusfeltet i en årrekke – fra forebygging og til oppfølging av tunge rusbrukere. Jeg var lenge redd for å være for involvert i temaområdet slik at jeg ikke kunne inneha forskerens avstand til feltet. Det å forske på eget felt blir problematisert av bla Thagaard (2003). Nærsynthet er et begrep som blir brukt om det å forske på det man jobber med eller brenner for. Forskeren kan ha problemer med å se de store linjene og bare konsentrere seg om det som er nært og kjent. Innenfor ulike fagfelt oppstår det lett både kulturer og tradisjoner med egne koder og etablerte sannheter. Det å skulle røske opp i slike selvfølgheter kan være utfordrende og forskeren kan lett overse sentrale områder ved å ikke forholde seg til de grunnleggende enkle spørsmålene. Jeg tror ikke det å benytte diskursanalyse som metode vil gjøre at jeg ikke havner ned i noen av disse grøftene, men jeg tror denne måten å nærme meg feltet vil tvinge meg til å stille en del grunnleggende spørsmål slik som: Hvem er rusbruker? Finnes det et dominerende tankesett om dette? Finnes det andre? Hvor finnes de? Hvor kommer forestillingene av rus \ rusmidler \ rusmisbruk \ brukeridentitet fra? Hva representeres de av? Hvor skapes de? Hvem skaper de?

Hvordan skal jeg bruke diskursanalyse i min oppgave?

Det å overføre eller å oversette det som Jørgensen og Philips (1999) kaller teorien om diskursanalyse til å bli en praktisk metode tilpasset det spesifikke prosjektet er ikke alltid lett. Prosessen med å identifisere diskursen i forumet har vært krevende, eller rettere sagt det å sette ordet diskurs på det jeg har sett. Det er altså brukernes egen diskurs om rusmidler i diskusjonsforumet jeg er ute etter å finne.

Rusmidler er et stort felt og for å snevre det inn har jeg valgt å knytte analysen til spesifikke temaer - som har vært retningsgivende for utvalget av datamateriale. I mine forundersøkelser har jeg sett at noen sentrale føringer eller verdier går igjen i forumet. Det var dette som fikk meg på sporet av en diskursanalyse. Jeg så noe som fremsto som annerledes enn den virkelighetsoppfatningen som er rådende innen rusfeltet. Dette er kanskje ikke så rart siden det er to perspektiver som representeres. Det allmenne synet på rus og rusbrukere anført av eksperter, politikk og media på den ene siden og brukernes egne perspektiver og erfaringer uttrykket på internett på den andre siden. Selv om det er diskursen i forumet jeg er interessert i vil den allmenne oppfatningen representere den rådende eller dominerende diskursen og dermed være en nødvendig mot-kategori til mitt primærmateriale. Spillet mellom diskurser kan være et fokuspunkt i analysen (Jørgensen, Philips 1999). I følge Neumann (2001) består en diskurs av verdier, virkelighet og institusjoner og det er uttrykkene for disse jeg leter etter i mitt datamateriale. Her ligger også mine begrensninger for diskursen. En diskurs er på mange måter uendelig – med mange mulige sidespor, for analysens del er begrensningene viktige (Jørgensen, Philips 1999).

Jeg skal bruke tekster fra diskusjonstrådene på internett for å belyse min problemstilling. I noen sammenhenger vil jeg se disse opp mot offentlige eller toneangivende tekster og tanker om rusinformasjon og formidling. Dette kan være offentlige informasjonsmaterieell eller rapporter.

Hvorfor velger jeg å kun forholde meg til tekst og ikke intervju brukere av forumene? Jeg har vurdert ulike måter å nærme meg feltet. Jeg har vurdert å rekruttere informanter fra virkeligheten, som bruker rusforum aktivt, og intervju dem. På den måten ville jeg kunne få direkte kunnskap fra de det gjelder. Jeg vil kunne få et innblikk i informantenes opplevelser av rusforum og kanskje deres grunner til å bruke det. Dette hadde vært veldig interessant og

kanskje jeg på den måten hadde fått en lettere port inn i de temaer jeg skal belyse. Jeg har likevel valgt å ikke gjøre det. Jeg er interessert i fenomenet slik det fremstår for en utenforstående. Jeg har altså et utenfra perspektiv på rusforum. Jeg ønsker å se på det ikke som et personlig valg men som et slags faktum. Her er det, hva er det og hvordan kan vi forstå det?

Rammer og forutsetninger for diskursen

Jeg studerer meningsfellesskap eller diskurs i forumet. Spørsmålsstillinger i denne sammenhengen er: Hvem sine meninger er det som kommer frem og blir hørt? Hvordan kan jeg vite at de trådene eller de deltakerne jeg velger ut representerer noe slags meningsfellesskap eller er toneangivende for forumet. I mine kartleggingsstudier av forumet oppdaget jeg et mønster av det jeg tenkte på som ledende stemmer. Dette er aktive deltakere som også fungerer som moderatorer i diskusjonsforumet. Moderatorer har rett til å slette eller redigere innlegg. Dette er gjerne deltakere som har vært med lenge. I diskusjonsforum er det vanlig å kunne gi hverandres innlegg såkalte kvalitetspoeng. Det er på en måte stemmer som følger en deltaker og disse poengene er synlige i forbindelse med brukernavnet når vedkommende poster et innlegg. Jeg vurderte å følge deltakere med mange kvalitetspoeng knyttet til sitt brukernavn for på den måten å ringe inn trendsetterne innen meningsdanning. Jeg valgte likevel å ikke gjøre det, fordi bredden av innlegg og meningsmangfoldet tenker jeg er en viktig del av hele bildet. Det å følge ”lederne” tror jeg ikke nødvendigvis ville lede meg dit jeg ønsker å gå. I mitt materiale vil det kanskje likevel være de sterke stemmene som dominerer – det er kanskje vanskelig å unngå men jeg går i alle fall ikke aktivt ut å bare leter etter de aktiveste som også gjerne er flinke til å skrive.

Tema er en måte å begrense data materialet på og en annen måte er tid. Ved å velge å følge temaene bruker jeg det Thagaard (2003) kaller temabasert analyse. I en temabasert analyse er det temaet som er sentret i analysen. I min undersøkelse er for eksempel kontroll et tema som de ulike deltakerne i diskusjonsforumet uttrykker seg om. Jeg er også opptatt av personene eller gruppene i forumene og deres plass – eller posisjon i forhold til hverandre – og i den allmenne rusdiskursen. På den måten kan man si at jeg også har et blikk for subjektet eller

gruppen i analysen. Thagaard (ibid) mener at en kombinasjon av disse to analysetilnærmingene - person og tema, kan være fruktbar og utfyllende.

Nettsamfunnet jeg studerer er stort og jeg har valgt å begrense datainnsamlingen i tid. Dette har jeg gjort ved å gå inn på bestemte dager og søke på diskusjonstråder som omhandler tema som jeg finner relevant og interessant – og å skrive ut disse. Diskusjonstrådene går ofte tilbake i tid og vil fortsette inn i fremtiden, jeg vil ikke få tak i ”hele” diskusjonen, ikke slutten på den og ingen avgjørelse eller enighet. Jeg har gått inn og lett etter tråder som sier noe om det jeg studerer og utelatt annet. Dette er en svakhet i min studie – den vil kun si noe gjennom det materialet jeg har valgt ut. Det kan finnes annet materiale som jeg ikke har funnet som sier noe annet.

Ved å sentrere analysen rundt tema vil tema tre frem i stedet for person. Jeg tenker at noen groper ved personsentrerte studier med bruk av intervju blir unngått ved å bruke anonyme skrevne kilder. Jeg trenger ikke å forholde meg til personlige forhold i rekrutteringsprosesser, til kjemi mellom informant og forsker. Til prekonstruerte kategorier som alder, kjønn, dialekt, utseende, yrkesvalg etc. Slike ting vi vet spiller en rolle i både utvalg og tolknings og analysearbeid. Samtidig har jeg oppdaget at jeg lett kan kategorisere mine anonyme diskuterende kilder og forestille meg både alder og kjønn på diskutantene. Skrevet material skiller seg også fra personlige møter også ved at de er upersonlige, satte og ikke åpne for nye eller andre vinklinger. Jeg som forsker har absolutt ingen innvirkning på diskusjonene – bare på tolkningene av dem.

Empiri – presentasjon og utvalg

Mitt datamateriale består av to bestanddeler. Jeg har hentet inspirasjon til en slik to deling av den amerikanske forskeren Tacket-Gibson (2008). Hennes forskning handler om konstruksjoner av risiko og skade blant deltakere i diskusjonsforum. Hennes forskning og min undersøkelse har mange likhetspunkter. Jeg var i utgangspunktet usikker på hvordan jeg skulle behandle og omtale all den bakgrunnskunnskapen jeg hadde samlet i forkant av innsamlingen av selve diskusjonstrådene. Tacket-Gibson deler sitt materiale tilnærmelesvis likt det jeg vil kalle primær og sekundær materiale og gir en god metodisk løsning for meg.

Primærmaterialet består av det utvalget jeg har av tekster, diskusjonstrådene jeg har samlet og jobbet systematisk med. Her er detaljene og de små nyansene som gir helheten mening og språket og stemmene som gir materialet liv. Jeg har fulgt 18 diskusjonstråder hvor 120 forskjellige diskutanter har deltatt. Det samlede antallet innlegg i diskusjonstrådene er i underkant av 500.

Sekundærmaterialet er all den flyt av tekst jeg har lest for å forstå sammenhenger og lete etter mening og mangfold i forumet. Dette datamaterialet er så stort og omfattende at den ikke lar seg bruke systematisk. Dette materialet vil likevel ha påvirkning ved at det lar meg se de store linjene og sammenhengene, som dermed gir meg tyngde til å kunne danne analysekategorier og gjøre tolkninger videre i oppgaven.

For å begrense datamaterialet har jeg valgt ut ett nettsamfunn. I dette nettsamfunnet undersøker jeg en undergruppe – diskusjonsforum om rusmidler. Jeg har valgt ut bestemte diskusjonstråder som har relevans for mitt tema. Alternativt kunne jeg ha valgt andre metoder for utvelgelse, for eksempel å følge enkelt deltakere i forumet – på den måten kunne jeg ha fått frem ulike deltakeres meninger om mange temaer.

Jeg har her valgt å gjendikte noen av trådene i referatform. Jeg har viet oppmerksomhet til at det er innleggenes stemme og virkelighetsforståelse som skal frem – ikke mine tolkninger. Det er likevel en fare for at jeg i mine ordvalg har påvirket den opprinnelige meningen. En gjengivelse i sitatform hadde gitt leseren en større mulighet til selv å bestemme i hvor stor grad min analyse stemmer overens med materialet slik de ser det. Sitatformen hadde også gitt mitt material en ekthet og en nerve som referatformen ikke har. Jeg har valgt denne formen for å beholde anonymiteten til så vel diskutantene som forumet jeg arbeider med. Jeg kunne ha omskrevet noen ord her og der for å gjøre det vanskelig å søke opp teksten gjennom en søkermotor. Min vurdering er at dette i større grad er et inngrep mot skribentene - fordi jeg på den måten hadde beholdt uttrykket men endret på innholdet. Ved å velge referatform er jeg åpen om min omskriving og leserne vet hva de får.

Jeg bruker gjennomgående trådstarter, diskutant, deltaker eller *han* om deltakerne i diskusjonene. Han er valgt fordi det statistisk foreløpig er flest gutter som benytter diskusjonsforum på internett. (Storsul 2008)

ETIKK

Det å forske på tekst fra internett innebærer en hel rekke av etiske avveininger. Jeg har i hovedsak måttet ta stilling til et forhold i oppstarten av innsamling av empiri fra diskusjonsforumet. Den er: skal jeg informere om at jeg er tilstede på forumet som forsker og bruker innleggene deres til å forme et bilde av hva som diskuteres på forumet; eller skal jeg la være. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora vedtok 24. september 2003 forskningsetiske retningslinjer for internettforskning. I disse retningslinjene poengteres at de alminnelige etiske kravene som gjelder for samfunnsvitenskapelig, humanistisk og juridisk forskning gjelder også for forskning på internett. Slik jeg oppfatter det betyr det blant annet at forskningen så langt det lar seg gjøre skal være åpen og at de som blir forsket på skal vite om at det blir gjort. Komiteen skriver også at selv om forskeren fritt kan benytte materialet fra åpne fora uten å innhente samtykke bør hensynet til deltakerne likevel tilsi at forskeren informerer deltakerne ved systematisk registrering eller rapportering – dersom det er mulig. Komiteen skiller mellom å aktivt delta i forumene og kun innhente informasjon. Ved aktiv deltaking i lukkede forum anbefaler de å gi seg til kjenne og at det kan være grunn til det også ved informasjonshenting.

Mange av komiteens betraktninger taler for at jeg bør gå inn i diskusjonsforumet og tilkjenne mine intensjoner. Jeg vurderte hvordan dette eventuelt kunne påvirke teksten og kom frem til at hensynet til informasjon er viktigere. Derfor la jeg ut et informasjonsinnlegg i forumet med e-postadresse slik at eventuelle interesserte forumdeltakere kunne ta kontakt dersom de har spørsmål. Følgende tekst ble lagt inn i forumet:

Hei

Jeg ønsker å informere om at jeg skriver en masteravhandling om bruk av rusforum på internett. I avhandlingen ønsker jeg ikke å ta stilling til om diskusjonsforum for rusmidler er rett eller galt, om det kan oppfattes som forebygging eller rekruttering. Jeg kommer til å hente ut tekster fra dette forumet frem til 31 januar 2009. I den grad jeg vil bruke sitater fra forumet vil disse bli omskrevet slik at de ikke er søkbare. Jeg vil også anonymisere eventuelle nick. Jeg kan kontaktes på e-post adresse ...forsk@yahoo.no Jeg legger ut link til avhandlingen her når den er ferdig skrevet

Jeg opplevde at mitt innlegg ble slettet, jeg prøvde flere ganger i løpet av flere dager og det ble slettet etter kort tid. Jeg fikk en mistanke om at jeg rett og slett ble sensurert bort. Jeg sendte en e-post til nettstedets administrasjon med følgende tekst:

Hei

Jeg har forsøkt å legge inn følgende tekst i rusmiddelforumet - den er der en liten stund og blir så borte. Jeg lurer på om det er fordi dere sletter den?

(kopi av teksten ovenfor)

Etter kort tid fikk jeg følgende svar:

Hei,

emnet ble slettet da dette er et diskusjonsforum og ikke en oppslagvegg. Emnet inneholder ingen debattverdi.

*Til informasjon,
administrator*

Jeg vurderer det til at jeg har fulgt den etiske komité sin anbefaling, jeg har forsøkt så langt det lar seg gjøre å informere – uten å lykkes og fortsetter dermed mitt forskningsprosjekt med de etiske grep jeg her beskriver.

Jeg har fulgt et spesielt forum og hentet all min empiri derfra. Jeg har gjort etiske avveininger i forhold til om jeg ønsker å publisere navnet på dette forumet... På den ene siden føler jeg lojalitet overfor dette forumet og har mine informanter herfra og ønsker å skjerme dem. Samtidig er dette offentlig materiale, tilgjengelig for alle til enhver tid. Den våkne leser som har noe kjennskap til feltet vil vite hvilket forum det er snakk om. Dersom jeg velger å åpent gå ut med forumet vil mine analyser og den kunnskapen jeg skriver om kunne være etterprøvable. Andre vil kunne gå inn i både mitt materiell og annet der inne og vi vil kunne få et bredere bilde av rusforum som fenomen og andre tilstøtende problemstillinger.

Den tidligere nevnte forskeren Tacket-Gibsons forskning er metodisk interessant også fra en etisk vinkel. Hun valgte å henvende seg til ulike forum for å få tillatelse til å forske på diskusjonene. (Tacket-Gibson 2008) Noen forum var positive og andre ikke. Jeg ser en betenkelighet ved en slik fremgangsmåte; en administrativ enhet kan godkjenne forskningen – men de som deltar i diskusjonene vil kanskje ikke vite om at en slik godkjenning er blitt gitt og dermed ikke ha en reell kjennskap til at de blir forsket på.

Tacket-Gibson (2008) har på samme måte som meg valgt å anonymisere diskutantenes kallenavn, hvilket forum det er snakk om og slik jeg forstår det også gjort grep i teksten for å ikke gjøre den søkbar. Hennes artikkel inneholder likevel det som ser ut som sitat og diskutantene har kallenavn. Hun har med andre ord valgt å omskrive sitater og gi deltakerne i diskusjonene nye navn.

Jeg har valgt å ikke bruke kallenavn på diskutantene og bruker referatform av trådene for at de ikke skal kunne være direkte søkbar på internett. Diskutantene har valgt seg kallenavn og de samme kallenavnene kan gå igjen på flere forum eller internett sider. Kallenavn er personlige selv om de kan fremstå som anonyme og jeg finner det derfor ikke riktig å konstruere nye navn til diskutantene.

For å teste ut hvor lett det er å finne frem til hvem som i virkeligheten har skrevet et innlegg og hvilket forum det er hentet fra hentet jeg en tilfeldig valgt setning fra forumet som inneholdt navnet på et rusmiddel, limte det inn i søkermotoren til google – fikk forumet som første treff, gikk inn og så hvilket kallenavn som hadde skrevet setningen, googlet det og fant ut at vedkommende brukte det samme kallenavnet i en annen sammenheng som var direkte koblet opp mot elevsidene til en stor videregående skole i Oslo. Her stoppet jeg, men navn, alder og mer informasjon var kun noen tastetrykk unna.

Diskusjonstrådene som utgjør mitt primærmateriale kan en finne uten å måtte opprette en brukerprofil og oppgi en e-postkonto. Det er publisert på internett og er å regne som offentlige og kan således brukes i forskningsøyemed. Likevel er det riktig av meg å ta de forholdsregler jeg kan ta for å beskytte deltakerne i forumet.

EMPIRI

Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvordan vi skal innehente informasjon om virkeligheten og hvordan vi skal analysere den kunnskapen vi henter inn og bruke den til å få ny innsikt (Johannessen m. fl 2006). Datamaterialet som ligger til grunn for denne oppgaven er stykker av virkelighetsforståelse kommunisert via et diskusjonsforum på internett. Jeg har undersøkt diskusjonene i et forum om rusmidler og primærmaterialet som ligger til grunn for analyse er et utvalg diskusjonstråder som omhandler ulike tema.

Jeg presenterer mitt materiale innenfor en ramme av et landsbybilde. Jeg velger å bruke en billedlig innramming først og fremst fordi det gir mening til meg selv, dernest fordi uttrykk som landsby, stamme, eller subkultur ofte blir brukt om både rusbrukende mennesker og mennesker som finner hverandre i sosiale nettverk på internett. Ved å bruke landsbyen som bilde setter jeg også grensene for hva som er innenfor og hva som er utenfor landsbyen – eller diskursen. Landsbybildet tjener således også som ramme for diskursene som blir undersøkt i denne oppgaven.

Den globale landsbyen

Begrepet 'global village' er et mediebegrep som medieforskeren McLuhan introduserte i boka "Understanding media" fra 1964¹⁴. Han mente at medier kunne føre folket i verden sammen til en stor landsby. Internett kan på mange måter sees på som realiseringen av McLuhans tanker. I min oppgave tar jeg utgangspunkt i et felleskap på internett og velger å kalle det en global landsby uten noen videre henvisninger til McLuhans klassiske verk.

Dette bildet av en landsby uten grenser og med elektroniske innbyggere tjener som ramme for å forstå det som skjer inne i forumet jeg studerer. Landsbyen er et bilde på de ulike deltakerne og deres posisjoner og oppgaver for å få landsbylivet til å fungere. Global er i dette tilfellet noe misvisende da landsbyspråket er norsk og dermed geografisk begrenset. Jim Parker kaller i introduksjonen til boken "electronic tribes" den radikale endringen av sosiabilitet som

---

¹⁴ McLuhan Marchall (1964): *Understanding media. The extencions of man.* Cambridge Mass. MIT Press

internett tilbyr, en moderne stammedannelse med de sosiale formasjonene som stammebegrepet innebærer (Parker i Smith, Adams 2008). Slik sett kunne mitt bilde bli gitt navnet elektronisk stamme – jeg velger likevel å bruke global landsby da landsbybildet stemmer mer overens med mitt bilde av liv og kommunikasjon i forumet enn stammebildet. Landsbyen som bilde viser både til et nettsamfunn med felles temabasert interessefelleskap og som et bilde på søken etter et kontrollert forhold til rusmidler.

I fortsettelsen av dette landsbybildet kan vi tenke oss andre tilgrensende landsbyer. Storsamfunnet, representert ved rusforebyggere, politikere, eksperter og den alminnelige befolkning. Vi representerer narkotikapolitikken, forvaltningen av forebygging, behandling og de allmenne rusdebattene med varierende motiv og problemstillinger som er fremme i media og den politiske dagsorden. Dette bildet inneholder også forestillingen om og forvaltningen av null toleranse for illegale rusmidler og er således landsbyen hvor de streite bor.

På den andre siden av den globale landsbyen kan vi tenke oss en by hvor *de andre* – de rusavhengige bor. Her er motparten til de streite, *de andre* – de som er mest fremme i det alminnelige bildet av rus og rusbruk. I den grad rusbrukere er fremme som en faktor i våre debatter om rusmidler er det oftest de med avhengighetsproblematikk eller de med et avsluttet forhold til avhengighet som er synlige. For innbyggerne i den globale landsbyen er avhengighet eller ukontrollert rusbruk et alltid tilstedeværende spøkelse eller faremoment i deres tilværelse. Mange av innbyggerne i den globale landsbyen har vært på besøk hos *de andre* i spøkelsesbyen.

Dette sammenvevde bildet av landsbyer tjener også som et bilde på en diskurs i diskursen. Den globale landsbyen representerer den alternative virkelighetsforståelsen som eksisterer parallelt med de mer etablerte forståelsene som *vi* – de streite og *de andre* – de rusavhengige står for.

Landsbyfolk

Den globale landsbyen er befolket av landsbyfolk. Vestel m fl har forsket på ungdomskulturer og rusbruk og ga i 1997 ut en NOVA rapport med samme navn. Denne har gitt meg hjelp og innsikt til å tenke mer strukturert på hvem deltakerne i forum er og hvordan de forholder seg til hverandre. Det første som slo meg var *de unge* og uerfarne versus de eldre og mer erfarne som to kategorier brukere av forumet. Jeg laget mine egne tenkte profiler på en del av dem ut fra tanker jeg fikk og mine egne erfaringer gjennom mange års arbeid med ungdom som eksperimenterer med og bruker rusmidler på mer omfattende måte. I mine notater og fortettingsarbeidet med materialet skrev jeg ned i marginen noen av mine tanker om hvem disse var, i hvilken alderskategori jeg tenkte at de befant seg. Noen ganger skrev de selv hvor gamle de var eller det gikk nokså klart frem av teksten ved bruk av naivt språk, smilefjes etc.

Ved å gruppere deltakerne i forum – landsbyfolket og dermed kategorisere dem tilbyr jeg dem subjektposisjoner innad i den virkelighetsforståelsen jeg synes jeg ser i forumet og diskusjonstrådene. Som tidligere nevnt mener Neumann (2001) at subjektposisjoner setter opp hele rekker av kvaliteter eller gjenkjennbare levereregler for et individ eller en gruppe. Språket skaper diskursen og diskursen skaper subjektposisjonene (Jørgensen, Philips 1999) Foucault mener videre at man kan motsette seg den posisjonen man blir tilbudt gjennom språket. I min oppgave kan imidlertid deltakerne ikke motsette seg de subjektposisjonene jeg tilbyr dem og de blir dermed stående.

Etter hvert ble jeg også nysgjerrig på hvordan dynamikken mellom de ulike grupperingene av landsbyfolk var. Hvilke er de dominerende stemmene, eller dominerende subjektposisjonene i forumet og forholder seg til hverandre når det fremgår av teksten, at de er uerfarne, unge, eller på andre måter har feil karakteristika i forhold til hva som er kulturen eller den dominerende diskursen i forumet? Finnes det noen sentrale indikatorer på erfaring, modenhet og hvordan beskrives og signaliseres kontroll i diskusjonene? Vestel m fl (1997) beskriver det de kaller motivasjonsprofiler i sin rapport. Motivasjonsprofilene angir grader av deltakelse i ulike ungdoms – eller ruskulturer. Vestel m. fl beskriver tre forskjellige motivasjonsprofiler i sin rapport, disse er eliten, tilhengerne og mainstream.

Disse motivasjonsprofilene passer ikke helt med min forståelse av de aktørene i rusforumet – men de tjener som inspirasjon eller ramme rundt min forståelse. Jeg synes også jeg ser den

samme tre-delingen av deltakerne. I en annen undersøkelse – av den tidligere nevnte amerikanske forskeren Tacket-Gibson (2008) blir deltakerne delt i to kategorier, de som har og de som ikke har erfaring.

Global landsby

Forumdeltakere

De unge

(Mainstream)

Vanlige folk

Nysgjerrig, naiv

Lite kunnskap

Uten kontroll

Piloter

(Tilhengere)

Utprøvende folk

Ute etter opplevelser

Mye kunnskap

Variierende kontroll

Respekt for kjernen

Skriver godt

Kjernen

(Elite)

Erfarne folk

Inspirert av helter

Svært mye kunnskap

Kjenner egne grenser

Moderatorer

Skriver godt

Kjernen

Jeg tar utgangspunkt i Vestel m fl. Elitekategori når jeg skal beskrive *kjernen* i den globale landsbyen. Eliten henspeiler, i deres forståelse, ikke til en positiv karakteristikk, men en som er trendsettende eller toneangivende i en spesifikk kultur. Innovativ og kreativ undergrunn er ord som de bruker på denne gruppen. Eliten har utviklet et repertoar av identitetsmarkører og uttrykker et mer eller mindre helhetlig budskap.

Jeg velger å kalle eliten for *kjernen* i landsbyen. Slik jeg ser det har *kjernen* den dominerende subjektposisjonen – eller er den som forvalter den toneangivende diskursen i forumet.

Kjernen, slik de fremstår i mitt materiale har et viktig kjennetegn ved at de er kunnskapsrike og har mye erfaring. De er trendsettende i den forstand at de definerer og håndhever kulturen i forumet. Noen av dem forvalter regelverket slik nettleverandøren og lovverket har bestemt.

Kjernemedlemmene passer på at de uformelle lovene og reglene for hva som kan skrives og ikke kan skrives blir holdt. De har lest mye om rusmidler og har et stort nettverk av alternative kunnskapskilder på internett. De bruker mange utenlandske kilder til å belegge sin

informasjon. I tillegg til kjente kilder for kunnskap om rusmidler slik som 'The vaults of erowid'¹⁵ følger de med på aktuell forskning i andre land og kan vise til artikler i utenlandske aviser eller magasiner. *Kjernen* er ofte over sin villeste tid som rusbrukere, de har kanskje hatt noen perioder hvor de har kjent på ukontrollert bruk av rusmidler og dratt lærdom fra disse periodene. De har kanskje høstet erfaringer fra den nærliggende spøkelsesbyen.

Kjernen opptrer høflig men bestemt. De kan skrive nokså krasse og overlegne innlegg men med en saklig snert.. De har en kul-faktor ved seg som jeg tenker har mye med den litt kjølige "been there, done that" innstillingen de har til det som blir diskutert. De har erfart både gode og dårlige sider ved rusmidler og kjenner mange som også har gjort det. *Kjernen* behersker også ordet – de kan rett og slett skrive godt og fengende.

Kulhet i forumet handler først og fremst om kunnskap og om ærlighet. I tillegg handler det om *hvorfor* man bruker tiden sin i forumet, selve hensikten med denne kommunikasjonen. Gode hensikter kan se ut til å være: å bidra til å utvide kunnskapsnivået om rusmidler og å fronte de riktige grunnene for rusbruk og dermed bidra til at bildet av rusbrukeren blir nyansert, mer om dette i analysekapitlet. Av og til kan det nesten se ut til å være noe autoritært ved det å være kul i forumet. Bestemthet, standhaftighet og til en viss grad kompromissløshet er kjennetegnende for *kjernen*.

Piloter

Tilhengere er, i følge Vestel m fl – som navnet tilsier de som kommer etter, de som beundrer eliten og gjør som de. Tilhengerne er i liten grad med på å utvikle det som skjer, men de er likevel kreativt med og tar valg i forhold til det som skjer (Vestel m fl 1997). Jeg velger å kalle denne gruppen *piloter*. De er aktivt utprøvende og kanskje den gruppen av landsbyfolk som mest beveger seg mellom *oss* – de streite, *dem* – den globale landsbyen og *de andre* – de rusavhengige. *Pilotene* er, slik jeg oppfatter det, midt i det Golub m fl (2005) kaller for rus-subkultur og definerer som sammenvevde kulturelle elementer. De er unge og sjonglerer ulike kulturer, de kan kodene i flere miljøer og har dermed innpass flere steder. De har det samme innovative og nysgjerrige som Vestels elitegruppe, men de har ikke den samme tyngden som

---

¹⁵ www.erowid.org

eliten. *Pilotene* har kanskje ennå ikke hatt de samme negative opplevelsene med rusmidler som den mer erfarne og realistiske *kjernen*. *Pilotene* er interessert i å finne kombinasjoner av eller dosering på rusmidler som kan gi den heftigste rusen. De er interessert i alt som er nytt og kan skrive heftige tripprappporter. Ketamin på toget referatet (se s 59) er et godt eksempel på en tråd startet av en pilot. Han nevner kallenavnet til andre i begynnelsen av sitt innlegg, forteller at han har vært på hyttetur med dem og er på vei hjemover og plasserer seg dermed i et felleskap inne i forumet. Ofte skriver *piloter* om sine jobber og andre venner – sitt streite liv.

Noen av dem er kanskje de som blir *kjernen* etter hvert – de av *pilotene* som klarer å kontrollere rusbruken sin og oppnå kul-faktorene. Noen *piloter* kan være opptatt av rusmidlenes virkninger på en vitenskapelig måte, historie, produksjonsland og metode kan være viktig bakgrunnsinformasjon. De er opptatt av detaljer i rusbildet, hvordan små endringer i dosering eller i kvalitet kan føre til endringer i rusopplevelse. Disse kan kanskje kalles for *nerdpiloter*. Andre *piloter* er opptatt virkninger, men i en mer 'så mye som mulig' sammenheng. De bryr seg ikke så mye om det vitenskapelige bare de får de heftigste rusopplevelsene. Man kan kalle dem *partypiloter* – eller kanskje *kamikaze piloter*.

De unge

Mainstream beskrives som ungdom som henter inspirasjon fra forskjellige steder, de er vanlige i den forstand at de ikke er veldig opptatt av helheten i et kulturelt uttrykk men er fornøyd med å adoptere deler som passer til dem selv (Vestel m.fl 97). Mainstreamkategorien i mitt materiale kaller jeg for *de unge*. Disse er de mest uerfarne forumdeltakeren, de som ikke ruser seg av de rette grunnene i følge den dominerende diskursen. Dette kan være klart unge medlemmer, eller medlemmer som på en eller annen måte signaliserer umodenhet. De viser ikke et kontrollert bruk og kan lite om rusmidler. Deres spørsmål eller innlegg kan bli besvart bryskt eller de kan bli avfeid og ignorert. Dette er likevel en stor gruppe landsbyfolk – og sannsynligvis er det enda flere i denne kategorien som bare leser innlegg uten å delta i diskusjonene eller starte tråder. *De unge* kan nok lett bli påvirket av det som både *piloter* og *kjernen* skriver. Av og til kan vi se at de takker høflig for svar eller tilbakemeldinger de får

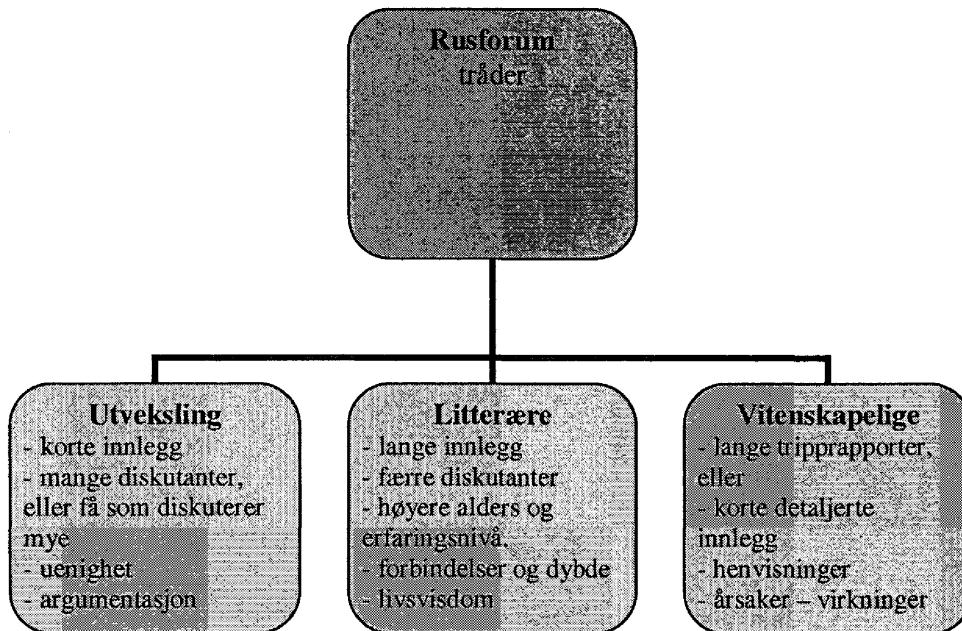
eller at de ber om unnskyldning for at de er uvitende. Det kan nesten minne om heltedyrkelse, eller som at *de unge* har idoler i enkelte pilot- eller *-kjernemedlemmer* i forumet.

Ulike trådsjangere

Jeg har samlet 18 diskusjonstråder som base for mitt analysearbeid. Disse varierer i lengde fra 10 til 60 innlegg i hver tråd. Jeg oppdaget etter hvert at det finnes i hovedsak tre sjangere innen diskusjonstrådene. De har litt forskjellig interessefelt og kanskje også forskjellige deltakere. Til å begynne med så jeg ikke denne distinksjonen men når jeg begynte arbeidet med å kode og fortette tekstene oppdaget jeg denne forskjellen. Jeg har kalt disse tre sjangerne - **utvekslings, vitenskapelige, og litterære** tråder. Jeg er usikker på om jeg hadde valgt å inkludere alle tre kategoriene dersom jeg på et tidligere tidspunkt hadde sett denne distinksjonen. Jeg tror likevel, at ved å se på alle tre får jeg et bedre bilde av bruken av forumet og de ulike måtene å kommunisere på der inne. Dette kan igjen gi innsikt til hvorfor denne måten å kommunisere om rusmidler er så populær.

Det finnes likheter til Chatman`s (1990) tredeling av tekster. *Beskrivende tekst* som her kan sammenliknes med de litterære trådene, *fortellende tekst* som har fellestrekk med vitenskapelige tråder og den *argumenterende* teksten som igjen likner på utvekslingstråder - hvor nettopp de store uenighetene innad i forumet ofte kommer til syne.

Fordelingen på sjanger og profiler i mitt materiale er: 8 utvekslingstråder, 6 litterære tråder og 4 vitenskapelige tråder. Til sammen skriver 28 ulike *kjernemedlemmer*, 42 *piloter* og ca 50 unge diskutanter i trådene. Samlet antall innlegg er ca 500 kortere eller lengre innlegg.

Utvekslingstråder

Utvekslingstrådene er ofte lange i betydningen at diskusjonen er livlig og har mange deltakere som skriver forholdsvis korte innlegg, eller de har færre deltakere som diskuterer mye seg imellom. De begynner ofte med et konkret spørsmål som blir besvart fra ulike forumdeltakere. Her fremkommer ofte uenighet eller diskusjonen kan spore av.

Dette stemmer overens med det Shwebs, Otnes (2006) skriver om det dialogiske i korte innlegg og at disse har en tendens til å få mange svar. Populære utvekslingstråder kan bestå av hundrevis av innlegg. Som deltaker i diskusjoner risikerer man også å ikke få respons på sitt innlegg og dermed kan det bli en konkurranse om oppmerksomhet i forumet. Korte innlegg har ved sin dialogiske form i følge forskning en tendens til å få flere svar enn andre typer innlegg som blir kalt for monologiske (ibid).

Her følger et eksempel på en utvekslingstråd. Trådstarteren er en av *de unge* i landsbyen. Den unge i dette tilfellet er lett å kjenne igjen, ved at temaet har noe naivt og umodent ved seg og at trådstarterens språk kan vise at det er en ung person som skriver. Jeg kan også se at dette er en relativt nyregistrert bruker av forumet. Trådstarter får 60 svar eller kommentarer inkludert

egne presiseringer eller tilleggsspørsmål underveis i diskusjonen. Flest svar får trådstarter fra *kjernemedlemmer* (13) og *piloter* (10). Denne diskusjonen ble samlet inn over forholdsvis kort tid (2 uker) og det er usikkert om den har fortsatt etter min innsamlingsperiode.

Slanke seg med amfetamin

Denne tråden blir startet av en som lurer på risikoene ved å bruke amfetamin for å gå ned i vekt. Trådstarter ønsker å vite om de negative sidene ved amfetamin og finne en trygg dosering for amfetamin.

Den første responsen til trådstarter kommer få minutter etter at hun har sendt sitt innlegg.

Denne viser til en tråd som omhandler amfetamin og diskutanten skriver: hei, hvis du tenker på å prøve amfetamin synes jeg du burde lese denne.

Heretter kommer kommentarene fort og er relativt korte. Trådstarteren er også innom og kommenterer og presiserer tilbakemeldingene som er ganske krasse. Den første halvannen time får trådstarter mange negative svar. Alle kommer med formaninger om kosthold fremfor å begynne med amfetamin. Etter hvert – utover neste dag får trådstarter innlegg som svar som går mer i dybden og som forsøker å se saken fra trådstarters perspektiv – likevel er responsen negativ og presenterer andre alternativer enn amfetamin. Trådstarter kommenterer at hun har erfaring med andre rusmidler og har et kontrollert forhold til disse, men mat klarer hun seg ikke uten. Noen har foreslått for henne at hun bare kunne la være å spise en periode – heller enn å bruke amfetamin. Responsen på at hun ikke klarer seg uten mat er at da klarer hun seg nok ikke lenge uten amfetamin heller. (slank men hekta)

Trådstarter skriver ...vil heller være hekta på amfetamin enn en feit jævel...Til dette er responsen du aner ikke hva det vil si å være hekta – du har noia, sover og spiser minimalt lever i en tåke. Ikke bruk det som slankemiddel, du aner ikke hvordan det er og du aner ikke om du har kontroll...

Diskusjoner skriver om egne erfaringer og andres. De har sett venner bli psykotiske, få angst, pengeproblemer og ødelegge forholdet til familie og venner. En diskutant skriver: hvis du trosser det vi skriver og gjør det likevel – skriv igjen om en måneds tid så får vi se om vi har rett eller ikke... Mange diskutanter skriver at hvis trådstarter klarer å bruke amfetamin i en periode for å bli slank – vil hun ganske sikkert gå opp igjen de kiloene når hun slutter...

Kostholds og diettips blir presentert sammen med ulike selvopplevde historier fra forskjellige miljøer.

Trådstarter kommenterer ca 24 timer etter sitt første innlegg at hun har lest en link som noen limte inn og begynner å få opp øynene. Diskusjonen fortsetter med utveksling av erfaringer rundt det å slanke seg med hjelp av rusmidler. Diskutantene har mange erfaringer med det å erte på seg et nytt problem i tillegg til det man hadde i utgangspunktet. Trådstarter skriver litt lenger ut i tråden at hun likevel har fått tak i noen amfetampiller og ønsker seg tips om hvordan disse kan brukes. Diskutantene ber henne om å spyle de ned i do samtidig som de foreslår at det nok må dreie seg om adhd medisin eller noe lurei.

En diskutant kommenterer at det å bruke amfetamin for slanking sin del i stedet for for rusen kan føre til problemer.

En diskutant sier at han forstår alvoret i situasjonen når trådstarter har anskaffet seg piller hun ikke vet hva er og ønsker å ta disse for å slanke seg. Han skriver at han ser at de bor i samme område (en del medlemmer har skrevet fylke, kommune e.l inn som en del av den synlige profilen) og at dersom trådstarter vil kan de dra på løpeturer noen ganger i uka. Andre diskutanter oppfordrer trådstarter til å ta imot dette sjenerøse tilbudet.

En diskutant skriver at hun har tatt concerta¹⁶ i anbefalt dose selv om hun ikke har adhd og gått ned i vekt – og anbefaler trådstarter dette heller enn gateamfetamin. Hun skriver ”hvis du absolutt må proppe i deg et eller annet for å bli slank”.

Diskusjonen fortsetter med ernæringstanker og konsekvenser av amfetaminbruk slik som makkapikk og herjet utseende.

En diskutant foreslår å ta kontakt med en psykolog – for det er sikkert noe galt med selvbildet til trådstarteren – og amfetamin kommer ikke til å hjelpe på det.

En diskutant skriver at det å ønske seg tynn og vakker er en vei til å bli avhengig som mange – særlig jenter går. Han tviler ikke på at trådstarter vil få problemer dersom hun velger å begynne med amfetamin med denne motivasjonen.

---

¹⁶ Concerta er et registrert legemiddel. Brukes i behandling av ADHD

En annen utvekslingstråd har sann kunnskapssøken som mål. Denne er nokså kort, men en utvekslingstråd mellom nokså uerfarne diskutanter. Dette kan jeg se ved at de er usikre og nølende i sine innlegg samtidig som påstander er kategorisk fremlagt. Her er det åtte unge diskutanter som deltar. Et *kjernemedlem* kommenterer denne påståeligheten underveis – og straks etter dør diskusjonen ut.

Hva er sannheten om hasj?

Er det myndighetene her representert ved en som jobber med rusmisbrukere som har rett – spør trådstarter?

Nei – for de skiller ikke mellom bruk og missbruk.

Forskningen som de presenterer som sann er kjøpt og betalt av institusjoner som har null-toleranse som ideologi.

Informasjon som får folk bort fra et missbruk er jo bra...Løgner presentert i skolen er derimot ikke bra.

Forumet liker ikke påstander som blir kastet frem uten å bli argumentert for eller belagt vitenskapelig ved kilde.

Hasj fører til sterkere stoffer

Nei – kriminalisering fører til sterkere stoffer

Samletråd om *Salvia divinorum*

Her velger jeg å gi et referat fra deler av en samletråd. I en slik samletråd har mange ulike tråder om det samme tema blitt klippet sammen slik at en interessert leser raskt kan finne mye informasjon fra forskjellige innfallsvinkler om et rusmiddel eller et tema. Dette er ulike utvekslingstråder med både *unge*, *piloter* og *kjernemedlemmer* som deltakere i diskusjonene.

Første trådstarter åpner med å skrive at han aldri kommer til å prøve *salvia* igjen, han kjøpte en stor mengde fra nettet og tok dette sammen med venner. Han var drita full i tillegg og tror dette kan ha bidratt til at opplevelsen ble så dårlig. Svarte menn fløy rundt og jeg satt i stolen og skrek – skriver han. Han våknet opp to timer senere og hadde kastet opp over hele rommet.

Trådstarter avslutter med å skrive at han tok 7 store bong trekk og ber alle under 18 med litt dårlig psyke om å holde seg unna salvia.

Første svar kommer ca 20 minutter senere, diskutanten kommenterer at dette er idioti – å få i seg så mye, uten å lese seg opp på stoffet og i tillegg være full. Han anbefaler trådstarter å ligge unna alt som heter rusmidler. Neste diskutant er helt enig, men skriver at trådstarter ikke skal skremme folk bort fra en potensielt god opplevelse. Informasjon og kunnskap i forkant er løsningen.

Neste trådstarter forhører seg om 15 x 1 g salvia som han skal kjøpe på nettet er nok for at 2-3 personer skal få en maksimal førstegangs rusopplevelse. Denne diskutanten får til svar at han bør begynne med bare litt – at 15 x 1 g er nok til 20-30 tripper, at han bør lese seg opp for det har han tydeligvis ikke gjort. Neste diskutant kommenterer på doseringsangivelsen til den forrige og sier at dette kommer helt an på kvaliteten på salviaen. Er den dårlig holder det til 5-6 tripper, er den god holder det til 20-30. Han avslutter med at han uansett ville kjøpt 3 g for det er jo så billig. Den forrige skriver nytt innlegg hvor han beklager å ikke ha tatt dette i betraktning – men at poenget uansett er at man skal begynne med litt av gangen.

Litt lenger ut i tråden spør en diskutant om 15 år er for ungt til å teste ut salvia, han har lest litt om det og tror at det ikke er like skadelig som lsd etc. Han får til svar at det er mye kraft i stoffet og at 15 er for ungt og kan skade psyken, han bør finne seg selv før han begynner å utvide horisontene ved hjelp av psykedeliske (hallusinogene) stoffer.

En diskutant skriver at han har sett litt på de andre tingene denne 15 åringen har skrevet på forumet og kommenterer at vedkommende sliter i hverdagen og har blitt anbefalt å søke psykologhjelp i forbindelse med en episode diskutert i en annen tråd på forumet. Diskutanten lurer på om ikke 15 åringen har tenkt på at en slik episode kan være nok til å gjøre ham sårbar i utforskningen av psykedeliske stoffer.

Avslutningsvis skriver en diskutant at han er enig med forrige innlegg, at dersom man sliter psykisk vil salvia kunne forverre problemene, uansett alder. Han fortsetter med å skrive at det finnes masse 15 åringer som har tatt mye forskjellige rusmidler og klart seg fint, men også minst like mange eksempler på det motsatte. Man tar en stor risiko ved å eksperimentere med psykedeliske stoffer og bør vurdere hva man ønsker å få ut av en tripp og om risikoene man tar

er verdt det? Diskutanten anbefaler 15 åringen å vente, når man er 15 er man et barn. Salvia kan gi mye men også ta mye.

Vitenskapelige tråder

Vitenskapelige tråder er kjennetegnet av at man er opptatt av detaljer om et rusmiddels virkninger, bruksområder, dosering og rusopplevelse. Den ligner på en utvekslingstråd men har et høyere nivå på det rusteknisk-vitenskapelige enn en utvekslingstråd. De kan være belagt med henvisninger til kilder eller linker til andre innlegg i forumet. I vitenskapelige tråder er ofte diskutantene *piloter* og *kjernemedlemmer*. Her er et eksempel på en vitenskapelig tråd som omhandler erfaringsbasert kunnskap om bruk av relativt nye og ukjente rusmidler. Diskutantene er flest *piloter* (11) og *kjernemedlemmer* (8), men det er også en og annen av *de unge* som deltar (4). Henvisningen til en avisartikkel midt inne i diskusjonene er et eksempel på det jeg tidligere nevnte som *pilotenes* mobilitet inn og ut av forskjellige miljøer og hvor det å bli lagt merke til og være betydningsfull er viktig. Av profilen til trådstarter kan jeg se at dette medlemmet har vært middels aktiv over en to års periode. Han har ingen kvalitetspoeng knyttet til sin profil.

Hawaiian baby woodrose og morning glory¹⁷

Trådstarter skriver at han har bestilt begge disse legal highene¹⁸ på internet og lurert på hvordan han skal blande disse og ønsker tips om dosering. Han skriver videre at han har god erfaring med LSD men "man bør vel være forsiktig..." Trådstarter blir glad for råd og innspill.

Trådstarteren får mange praktiske tips og råd til blandingsforhold. Etter ca 10 dager rapporterer trådstarter om at han nå har konsumert et visst blandingsforhold, og rapporterer hvordan det føles. Etter en times tid rapporterer han at han har noe som likner på hallusinasjoner. Dagen etter skriver han hvor lenge rusen varte og hvordan han føler seg etterpå.

---

¹⁷ Hawaiian baby woodrose og morning glory er ulike frø som brukes som rusmiddel. Se også "Vaults of erowid", link i litteraturlisten.

¹⁸ "Legal high" er en betegnelse som kan bli brukt på planter eller kjemikalier som er egnet til å ruse seg på men som ikke blir omfattet av narkotikalovgivningen. Kan også kalles for gråsoner rusmiddel.

Diskutanter ber ham om å beskrive nærmere hva han tok – noen forteller om helt andre opplevelser på det som høres ut som lik dose. Noen skriver at det er rart at trådstarter tålte en så høy dose...

Trådstarter skriver at han ikke er sikker på hvilken type frø han fikk – han bare kjøpte de fra et internettfirma.

En diskutant lurte på om han skal bestille LSD over internett, han lurte på om det er noen som har erfaring med dette? Dette er et medlem som bare har skrevet noen få innlegg og vært medlem kun kort tid. Denne diskutanten får beskjed om at det er mulig men blir oppfordret til å være forsiktig. Den uerfarne diskutanten spør da om rangeringen på styrke på de forskjellige typene frø det er snakk om i denne tråden. Han får en rangering – spør igjen og en av de erfarne bryter inn i diskusjonen med en presisering på at han har fått det han spør etter og den erfarne spør den som har gitt denne rangeringen om en kilde. Den uerfarne takker høflig og skriver ikke mer i denne tråden.

En diskutant har limt inn en link til en artikkel i Aftenposten som omhandler informasjon gitt i denne tråden. Kreditt blir gitt til diskutantene samtidig som det blir kommentert at det er trist at omverden får kjennskap til handel og diskusjoner over nett. Faktafeil i artikkelen blir kommentert og ledd av.

Diskusjonen tar opp igjen tråden med å diskutere dosering, kvaliteter og styrke.

Her er en tråd som til tross for at trådstarteren nok er uerfaren med rusmidler jeg likevel vil kategorisere som en vitenskapelig tråd. Den appellerer til svar fra mennesker med erfaring og tyngde. Deltakerne fordeler seg mellom *de unge* (2), *piloter* (2) og *kjernemedlemmer* (5). Tråden viser også den allmenne interessen og bredden av bruksområder for dette forumet.

Piller – hvor går grensen?

Trådstarter skriver at han har slitt med angst i flere år og har fått skrevet ut et sterkt vanedannende og beroligende legemiddel av legen. Trådstarteren ønsker å vite mer om legemiddelet og vet ikke om han kan stole på legen som så lettvindt skrev dette ut – uten noen

henvisning til annen behandling. Han lurte på om døgndose og tidsspekteret legemiddelet er blitt foreskrevet er trygt i forhold til risiko for abstinens etc.

Flere diskutanter skriver at de tror dette skal gå helt fint bare ikke døgndosen overskrides. En diskutant kommenterer at det er lett å overskride dosering når man merker at angsten slipper taket og man føler seg avslappet og bra. Han fortsetter med å skrive at man kan bli psykisk avhengig etter første tablett og oppfordrer til å være forsiktig. Han skriver at hun selv har gått på dette preparatet i to år og er bestandig redd for å gå tom for piller og dermed ikke klare å stå opp av sengen. En annen skriver at legen nok vet hva han gjør, bare å ta det med ro og holde seg til dosering. Neste diskutant skriver at det kan være lurt å ta færrest mulig tabletter, bare ta dersom det er helt nødvendig. Legemiddelet fungerer raskt og kan taes når symptomer inntreffer og trengs ikke å taes jevnt, på denne måten reduseres tilvenningsfaren. Neste diskutant skriver at når man først har en så ok lege bør man sutre seg til større dose. Neste diskutant skriver at det er bra at trådstarter har respekt for legemiddelet, søker informasjon og er forsiktig – med foreskreven dose og tidsperspektiv tror diskutanten dette vil gå bra.

Siste diskutant påpeker farene med å blande legemiddelet med alkohol – bra ruseffekt men mindre effekt av legemiddelet.

Såkalte tripprappporter går også inn under benevnelsen vitenskapelige tråder. Tripprappporter er beretninger om en rusopplevelse fra begynnelse til slutt, ofte med detaljerte tidsangivelser for inntak, eventuell påfyll og dosering. Rusopplevelser blir detaljert beskrevet. Trådene begynner ofte med overskriften tripprappport og navnet på det aktuelle rusmiddelet. Kommentarene som følger er ofte korte og med uttrykk for lignende opplevelser eller spørsmål til oppklaring.

Her refererer jeg en tripprappport med et litterært tilsnitt. De beste tripprappportene forteller en historie og er ikke bare en vitenskapelig rapport. Vi blir litt kjent med personen som skriver og får vite mange detaljer om omstendighetene rundt inntaket av rusmiddelet. Her er en tripprappport som har fått 40 kvalitetspoeng, det er mange poeng for et innlegg. Ikke alle som har gitt kvalitetspoeng har deltatt i diskusjonen. Deltakerne er *piloter* (5), *de unge* (2) og *kjernemedlemmer* (6).

Ketamin¹⁹ på toget

I denne tråden er det en tur på toget som blir beskrevet – i dobbel forstand. Trådstarteren begynner med å skrive at han ugjerne skriver tripprappporter fordi det er vanskelig å beskrive med ord det man opplever underveis på en tripp. I tillegg sliter han med dysleksi. Han har vært på hyttetur sammen med andre kallenavngitte personer fra forumet og er på vei hjem med tog. Beskrivelsen av trippen begynner med at trådstarter forteller at han har en helg med mye rusing bak seg når han nå setter seg på toget og gjør de nødvendige forberedelsene for å innta ketamin. Han har rigget opp datamaskinen og refererer til musikk stykker og visuelle effekter som kan være til hjelp i rusopplevelsen. Trådstarteren hadde en pose med ketaminpulver med seg men ingen vekt, derfor får han ikke rapportert nøyaktig dosering. Trådstarteren beskriver opplevelsene han begynte å få allerede 5 minutter etter inntaket. Først fikk han en rolig og bedøvet følelse i kroppen, men etter en stund kjente han at dette ikke var nok og inntok mer av pulveret. Etter en kort stund merker han at han er på vei inn i ketaminhullet – en tilstand hvor kroppen bare er – men ikke er i stand til å bevege seg. Han beskriver en opplevelse av å ligge sidelengs i sengen og at togets bevegelser gjorde at han fikk en følelse av å fly. Med øynene festet til effekter i datamaskinen beskriver han en flytur inn i et psykedelisk landskap. Hodet beskrives til å være ganske klart og tankene kretser rundt hvor deilig rusen er og hvor heldig han er som får oppleve dette. Denne trippen varte i ca 2 timer. Når rusen hadde roet seg litt dro trådstarteren i restaurantvognen hvor han traff andre mennesker.

Trådstarter får kun 10 innlegg som svar, disse dreier seg stort sett om å gi gode tilbakemeldinger til forfatteren, de kommenterer at dette er morsom lesning, at det er godt skrevet og at de får en forståelse av hvordan en slik rusopplevelse kan utarte seg. Noen diskutanter lurer på om rusopplevelsen hadde vært den samme uten effektene fra pc, musikk etc. En diskutant skriver at han aldri har rørt rusmidler men hatt en liknende følelse ved høy feber.

---

¹⁹ For mer informasjon om ketamin eller andre rusmidler, se lenker til sist i litteraturlisten.

Litterære tråder

De litterære trådene kan ligne litt på de vitenskapelige i oppbyggingen ved at de også ofte begynner med et langt innlegg. Disse uttrykker ofte bilder fra en virkelighet som andre kjenner seg igjen i. Innleggene reflekterer erfaring og kunnskap som kan bety at diskutantene er eldre og har lang erfaring med det som blir diskutert. *Kjernemedlemmene* skriver ofte i litterære eller vitenskapelige tråder – ofte som trådstartere men også i rollen som kommentator eller oppklarer i andres tråder. Jeg ser at, slik som i tråden som omhandler bruk og dosering av frø, kan *kjernemedlemmer* bryte inn og endre kursen i en tråd. Litt som en irretesetter eller oppdrager. I litterære tråder blir det ofte gitt kvalitetspoeng til trådstarter eller andre bidragsytere – noe som bekrefter bildet av at flere kjenner seg igjen i det som blir skrevet og at det gir mening for leserne. De meningstette – eller litterære trådene kjennetegnes gjerne av at en eller flere gir mye av seg selv. Teksten inneholder referanser til erfaring og ofte også en refleksjon knyttet til erfaringen. Innleggene er lange og har en stil som en fortelling med beskrivelser av steder, følelser tanker og hendelser som gjør at innleggene også gir en leseropplevelse. Det er morsomt og givende å lese innleggene, de fremkaller ofte bilder og forståelse på samme måte som litteratur gjør.

Shwebs og Otnes (2006) skriver at lange innlegg har noe monologisk ved seg og kan forbli ukommentert inne i forumene. Dette stemmer oftest ikke med mitt materiale. Selv om de litterære trådene ikke blir like lange eller forbundet med like mye aktivitet - er de ofte både mer meningstette og populære i form av at de blir siterte og at innleggene får såkalte kvalitetspoeng. Selv om de kan bli sett på som monologiske, er litterære tråder ofte oppsummeringer av egne tanker, følelser eller opplevelser. De er skrevet på en leservennlig måte, det er tydelig at forfatterne av innleggene har brukt tid og omtanke for å få teksten slik de ønsker. Det er både filosofi, livsvisdom og underholdende historier innvevd i disse innleggene.

Her følger en gjendiktning av en litterær tråd som omhandler erfaringer med hasj skrevet av en som begynte alt for tidlig og røykte alt for mye. Trådstarters innlegg er langt og inneholder ikke noe konkret spørsmål men trådstarteren ønsker å høre andres meninger og kanskje også gi noen råd til de som er i starten av et forhold til hasj. Innlegget er skrevet av et *kjernemedlem* som har vært registrert som medlem mange år og har mange kvalitetspoeng knyttet til sitt navn. Deltakerne er *kjernemedlemmer* (9) og *piloter* (2).

Begynne med hasj

Det er lett å gå i en felle og bli misbruker skriver trådstarter. Det kan man bli hvis man begynner i alt for ung alder før man er bevisst på noe. Man burde vente til man er sånn 22-23 år.

Man bør unngå unyttig og lite respektfull bruk. Det er ikke bare alderen som spiller inn men også hvem som introduserer en til stoffet og hvilket miljø det er.

Trådstarter fortsetter med å beskrive sine egne grunner til å begynne med hasj. Dette var bevissthetsutviding og samhold. Etter hvert opplevde trådstarter at virkningene ble borte og bare vanen sto igjen. Effektene beskriver vedkommende som hjelp til meditasjon, forståelse, medmenneskelighet, glede og tilhørighet.

Etter hvert begynte trådstarter å vente lenger mellom hver gang, jo lenger jo bedre effekt. Trådstarter beskriver planlegging og seremonier knyttet til røyking som noe som gjør opplevelsen og effekten bedre.

Det å planlegge å nyte røykingen beskriver trådstarter som det motsatte av å behandle hasj som et billig underholdningsmiddel.

Trådstarter får mange svar og tilbakemeldingene er positive. Mange har hatt de samme opplevelsene og tenkt de samme tankene om både mengde, hyppighet og alder på starttidspunkt. Innlegget til trådstarter har fått 24 poeng. Dette er en måte for andre deltakere i forumet å gi anerkjennelse til et innlegg. Neste innlegg i denne tråden er fra en som selv holder på å kutte daglig røyking. Diskutanten skriver at innlegget er inspirerende. Andre gir trådstarter kred for kontroll og modenhet, selvinnsikt og respekt for rusmiddelet.

En diskutant melder seg på banen med spørsmål omkring det å endre bevissthetstilstanden, lurer på om det kan være bra for kroppen. Diskusjonen dreier seg da over på hva som egentlig skjer når bevissthet endres. Et *kjernemedlem* kommenterer at det fører til økt selvforståelse og at hasj fungerer som en katalysator for noe som allerede er der (i bevisstheten) Diskutanten bruker et bilde på hasj som den dyktige bibliotekaren – ikke forfatteren. Oppryddingshjelp for hjernen slik at den kan filtrere bort det som er uviktig og konsentrere seg om de gode og viktige tingene.

Det å bruke hasj på denne måten beskrives som å ha respekt for stoffet og respekt fører til redusert bruk.

Her er det også en litterær tråd som starter som en selvransakelse eller beretning om eget forhold til rusmidler. Dette innlegget har fått 31 poeng fra lesere eller diskutanter. Forfatteren og de fleste diskutantene (10) er *kjernemedlemmer*.

Flytende grenser

Trådstarter beskriver sin ruskarriere som det å stadig flytte grenser. Han hadde prinsipper og holdninger til rusmidler i forkant som han opplevde at ble flyttet på etter hvert som han prøvde flere og flere rusmidler på nye måter. Trådstarter beskriver sitt forhold til prinsipper innen rusmidler som at de var tuftet på populære myter heller enn saklig informasjon. Når han snakket nedsettende om sterkere rusmidler enn han selv brukte var det uten en argumentasjonsrekke som det var gjort research rundt. Holdningsfaste mennesker står det respekt av bare de vet hva de snakker om og ikke bare baserer kunnskapen sin på myter og propaganda. Rusbrukere som foretar nødvendige undersøker i forkant av meningsdannelse gjør trådstarter fornøyd.

Trådstarter oppfordrer dagens unge til å ha sterke motforestillinger til rusbruk bare de er basert på kunnskap og fornuft fremfor myter og skremsepropaganda. Slik som en hvilken som helst myndighetsstøttet holdningskampanje. Trådstarter kommenterer til slutt også at kunnskapen man får tilgang på i forum gjerne er mer avskrekkende enn den man kan få gjennom kampanjer.

Mange diskutanter kjenner seg igjen i det trådstarter beskriver, en tilføyer eller understreker viktigheten av å ha respekt for det man holder på med. En annen kommenterer at risikovurdering er viktig og nødvendigheten av objektiv informasjon for å være i stand til å vurdere risiko er både vanskelig og viktig.

Enda en tråd med et langt innlegg som begynnelse. Trådstarter er en av de mest sentrale aktørene i forumet og dette innlegget har fått 75 poeng. Han begrunner dette innlegget med et ønske om å informere de yngre mer uerfarne brukeren om enkelte ting han mener er viktig å tenke gjennom. Her er diskutantene flest *kjernemedlemmer* (9). De andre kategoriene fordeler seg ved: *piloter* (7) og *de unge* (4).

... stoffer – er dette noe for meg?

Trådstarter uttrykker en bekymring for at mennesker bestiller psykedeliske stoffer fra internett og bruker dem ukritisk. Han har samlet noen punkter som han mener er verdt å tenke over før man velger å prøve eller bruke psykedeliske stoffer. Trådstarter nevner:

Hvor stabil er du psykisk?

Hvor gammel er du?

Har du psykisk sykdom i familien?

Hva søker du?

Hvis man fremdeles er interessert etter å ha tenkt igjennom disse tingene bør man innhente råd og veiledning for forberedelser og gjennomføring av en psykedelisk tripp. Her er det en lenke til en lenger tråd som omhandler dette spesifikt.

Svarene eller kommentarene trådstarter får på dette går på at dette er meget viktig. Noen kommenterer at det jo stort sett går bra selv om man er ung og ikke så bevisst. Hvorpå tilbakemeldingene er at det nettopp er slike holdninger som påkrever innlegg som trådstarterens som oppfordrer til å ha respekt for det man driver med.

ANALYSE

Analysekapitlet er delt i to deler. I den første delen som jeg har valgt å kalle analyse, skal jeg ta utgangspunkt i temaer som analysekategorier. Disse er basert på det jeg har presentert i empirikapitlet. I tillegg til trådene som utgjør primærmaterialet vil analysen også dra veksler på det som utgjør sekundærmaterialet. Sekundærmaterialet er summen av all den kunnskap innhentet ved å lese diskusjonsinnlegg over lang tid. Nødvendig bakgrunnskunnskap og kjennskap til kulturen i rusforumet er resultater av dette.

I den andre delen, som jeg kaller diskusjon, vil jeg drøfte nærmere hvilken betydning disse funnene vil kunne ha for vår forståelse av forebyggingsbegrepet.

Temaene for analysen er emner relatert til kontroll som jeg ser går igjen i diskusjonsforumet. Jeg er opptatt av hvordan deltakerne i forumet skriver til hverandre og hva de skriver de om. Her bygger jeg på den sosialkonstruktivistiske tanken om at virkeligheten konstrueres igjennom språket. Virkeligheten er med andre ord ikke noe som er ”rent og ubesudlet” men påvirkes av hvordan den blir uttrykket mennesker imellom gjennom språket. Språket bygger opp og opprettholder vår forståelse av virkeligheten (Berger, Luckman 1994).

Her introduserer jeg de temaene jeg synes går igjen i mitt materiale når det gjelder diskursen om kontrollert bruk av illegale rusmidler i diskusjonsforumet. Mange deltakere i diskusjonene skriver særlig om to forhold når det gjelder sine erfaringer med og bekymringer om å mestre et kontrollert bruk. Disse er knyttet til forhold **ved en selv** generelt og **ved bruken** av rusmidler spesielt.

Forhold ved en selv

Diskusjonene i forum dreier seg ofte rundt hvilke forhold ved en selv man bør ta hensyn til når man skal vurdere både om og i hvor stor grad man skal bruke rusmidler.

En i landsbyens *kjerne* oppsummerer langt på vei disse momentene i sitt innlegg i tråden Stoffet er det noe for meg? Han uttrykker det i form av spørsmål man bør ha kunnskap om: *Hvor stabil er du psykisk?*

Hvor gammel er du?

Har du psykisk sykdom i familien?

Hva søker du?

Sammen med min oppsummering overfor danner disse spørsmålene eller momentene rammen for dette kapitlet.

Alder

Mange diskusjoner dreier seg rundt hva som er rett alder for å prøve eller bruke rusmidler. Noen diskutanter skiller mellom hallusinogene og andre rusmidler og mener at man bør ha en høyere alder ved eksperimentering med hallusinogene rusmidler. Noen nevner 22-23 år som en slik aldersgrense. Unge helt ned til 15 år skriver og spør om de andre tenker at de er for unge til å prøve stoffer. Disse får oftest til svar slik som i samletråden om Salvia: *han bør finne seg selv før han begynner å utvide horisontene ved hjelp av psykedeliske (hallusinogene) stoffer*. Her er rusforumets medlemmer langt på vei på samme linje som den allmenne forebyggingstanken om at jo eldre man er når man begynner å ruse seg – både på legale og illegale rusmidler jo bedre er det.

I samletråden om Salvia skriver en diskutant om forholdet mellom alder og psykisk balanse følgende: *at dersom man sliter psykisk vil salvia kunne forverre problemene, uansett alder. Han fortsetter med å skrive at det finnes masse 15 åringer som har tatt mye forskjellige rusmidler og klart seg fint, men også minst like mange eksempler på det motsatte.*

Egen psykisk stabilitet er ofte vanskelig å bedømme, særlig når man er ung. Hammersley deler denne diskutantens bekymring om at dersom man sliter psykisk vil Salvia kunne forverre det. I hans gjennomgang av skadereduserende tiltak i forhold til hallusinogener er psykiske lidelser en klar indikasjon for forsiktighet. (Hammersley 2008) *Kjernemedlemmets tilleggskategori med å vurdere familiens psykiske sykdomshistorie (se overfor) kan være en fornuftig hjelp i denne egenvurderingen. Dersom noen i familien har alvorlige psykiske problemer vil dette kanskje kunne være en indikasjon til at man selv bør være forsiktig.*²⁰

---

²⁰ Det å være sårbar for psykisk sykdom kan ha sammenheng med arvelige faktorer ()

I forumets diskusjoner er det imidlertid ingen aldersgrense på lesing og skriving av innelegg og det er få som oppgir hvor unge de er. Ofte ser man likevel at de mer erfarne forumbrukerne tar *de unge* på språk og andre detaljer som er vanskelige for utenforstående å se. Dette er det Pierce (i Larsen 2002) kaller konnotasjon. Et uttrykk, som for en ung uerfaren forumbruker bare har en enkel betydning vil for de erfarne ha mange andre underforståtte meninger som gjør at den erfarne agerer på en bestemt måte i forhold til innlegget.

Modenhhet, evne til moderasjon og de rette grunnene til bruk

Modenhhet og alder opptrer ofte i de samme diskusjonene. Det er uenighet i forumet om det er fruktbart å diskutere alder – mange ønsker heller en diskusjon rundt modenhhet.

Modenhhet i en skal - skal ikke situasjon, eventuelt, hvor mye skal man ruse seg situasjon - er på mange måter summen av de to neste kategoriene i min oppsummering; evne til moderasjon og å ruse seg av de rette grunnene. Disse kunne sammenslås til et spørsmål om hvor godt man kjenner seg selv. I samletråden om Salvia så vi to eksempler på diskusjonen om modenhhet: *han bør finne seg selv før han begynner å utvide horisontene ved hjelp av psykedeliske (hallusinogene) stoffer*. I det andre eksemplet viser en av trådstarterne får tilbakemeldinger fra de andre om at det å kombinere stoffet med mengder av alkohol viser idioti. Trådstarteren har ikke gjort hjemmeleksen sin før han setter i gang med å bruke et potent hallusinogen og møter motbør i nokså sterke ordelag fra de andre. En slik umoden holdning gjør at andre seriøse brukere kan bli skremt fra å bruke rusmidlet, er det en annen diskutant som hevder.

I en annen av de samme samletrådene ser vi at en diskutant spør om dosering for en førstegangsopplevelse med Salvia. For meg, som en utenforstående, ser det ut til at trådstarteren her er nokså umoden – det ser ut til at doseringen han foreslår er helt feil og han innrømmer at dette skal være første gang. Dette innlegget får likevel, til tross for en kommentar om manglende kunnskap, saklige innlegg til svar. Både dosering og kvalitet ser ut til å bli diskutert på en måte som skulle tilsa at dette var en moden trådstarter. Her kan det se ut til at måten trådstarter spør, signaliserer modenhhet. Han skal ta dette sammen med 2-3 andre, han ønsker en maksimal rusopplevelse. Disse faktorene er kanskje med på å gi de andre en tro på at vedkommende vet hva han gjør. Det er enighet i forumet om at man ikke bør ta

hallusinogene stoffer alene, i tillegg ønsker de en 'maksimal rusopplevelse' – de bruker altså ikke rusmidlet av de gale grunnene, slik som slanking, selvmedisinering etc.

Et lignende eksempel er tråden som omhandler bruk av frø kjøpt på internett (*Hawaiian baby woodrose og morning glory*) viser både uvitenhet og umodenhet, men får likevel saklige og informative innlegg som svar. Her er det heller ikke lett å se hvordan deltakerne i forumet sorterer tilsynelatende uerfarne og uvitende innlegg fra hverandre. Her får trådstarter tips om både hvordan best innta frøene og anbefalinger i forhold til dosering. Jeg undres over hvorfor ikke slankeren (*slank med amfetamin*tråden) også kunne få veiledning i forhold til tryggest mulig bruk og dosering av amfetamin i forhold til sitt behov.

En mulig forklaring er at valg av rusmiddel forteller de andre i forumet – gjerne *kjernen*, noe om vedkommende trådstarters muligheter til å mestre sitt rusbruk. Det er en annen kultur forbundet med amfetamin enn det er i forbindelse med mer ukjente frø kjøpt på internett. Du skal så å si kjennes på ditt valg av rusmiddel. Amfetamin er storsamfunnets rusmiddel i motsetning til frø som er *cosmosieurens* valg.

I *slank med amfetamin* tråden så vi at trådstarteren fikk reaksjoner på at vedkommende mente at han kunne slutte, eller moderere bruken når målet var nådd. Han motsa seg selv ved å skrive at han ikke klarte å redusere inntak av mat men at han nok kom til å klare et moderat bruk av amfetamin. Ved første øyekast ser dette ut som en reaksjon på en selvmotsigelse, men jeg opplever at tonen eller kulturen i forumet er slik, at det å ta for lett på det å kunne slutte eller moderere sitt rusbruk ikke er populært. Det er mange forumbrukere, særlig blant *kjernemedlemmene* og *pilotene*, som har kjent problemene rusmidler kan føre med seg på kroppen og vet at dette ikke alltid er lett – eller mulig. Disse stemmene setter på mange måter et lokk på de aller naiveste diskusjonene og representerer således en dominerende diskurs om moderasjon i forumet. Moderasjon er mulig – men ikke lett.

I mitt materiale fremkommer ofte diskusjonene omkring motivasjon for bruk av rusmidler. I *slank med amfetamin* tråden skrives det at det å bruke rusmidler til annet enn å ruse seg på kan føre til problemer. Det blir gitt uttrykk for at ved å ruse seg for å bli ruset, ha det moro eller oppnå en annerledes bevissthetstilstand er det lettere å opprettholde et kontrollert bruk enn ved å bruke rusmidler for å slanke seg, oppnå normalitet eller for å lindre angst eller andre psykiske tilstander. Fekjær (2009) skriver om ulike motivasjoner for å bruke rusmidler

og nevner selvmedisinering som en slik sterk motivasjonskraft. Slanke seg for å oppnå bedre selvtillit kunne kanskje falle inn under denne kategorien. Selv om det også er noe annet ved en slik begrunnelse for å bruke rusmidler; en livsstils motivasjon, det Hammersley (2008 se også side 16) kaller - hvordan vi mennesker organiserer våre samfunn. Vårt moderne samfunns ideal om en slank og vakker kropp gjør at mange kaster seg over hårreisende prosjekter for å oppnå dette – også å bruke rusmidler. I en slik forståelse er ikke slanking ved hjelp av amfetamin selvmedisinering men nærmest et livsstils valg – en prioritering.

Forumets diskurs om de rette grunnene for å bruke rusmidler dreier seg rundt det å ha det gøy og å utvide sin bevissthet. Dette kan også kalles for livsstils motivasjon. Underholdning og søken etter noe mer, noe større enn oss selv, er på mange måter også en oppsummering av hva vi i vår vestlige kultur er opptatt av.

I tripprapporten *ketamin på toget* blir livsstil, underholdning og søken etter de ultimate opplevelsene tydelig. Tråden beskriver: *Med øynene festet til effekter i datamaskinen beskriver han en flytur inn i et psykedelisk landskap. Hodet beskrives til å være ganske klart og tankene kretser rundt hvor deilig rusen er og hvor heldig han er som får oppleve dette.* I denne oppgaven viser trådstarter til musikkstykker og andre hjelpemiddel for å oppnå en best mulig rusopplevelse. Her ser vi også hvordan slike beretninger om opplevelser kan være underholdende lesning og på en effektiv måte gi andre et innblikk i rusmidlets virkning og muligheter. I en sosiokulturell forståelsesramme for rusbruk vil det å kunne identifisere slike livsstils mekanismer og motivasjonsfaktorer, være en fruktbar vei inn i det å forstå individers eller grupperes forhold til rusmidler.

Kunnskap om rusmidlet

Det er stor enighet i diskusjonsforumet om at kunnskap, om rusmidlet man bruker eller ønsker å eksperimentere med, er svært viktig. Både i tråden *slank med amfetamin, sannheten om hasj* og *samletråden om Salvia* blir nivået på kunnskap om det aktuelle rusmidlet diskutert. Alle disse er utvekslingstråder og oftest med det jeg kaller *de unge* som trådstartere.

Kjernemedlemmer og piloter er de som gir råd eller irrettesetter *de unge* i disse trådene. I tillegg til å stille spørsmål ved modenhet er det oftest kunnskapsnivået som blir kommentert.

Kunnskap om virkning og dosering er vanlige diskusjoner, i tillegg diskuteres rusmidlets historie og opprinnelige bruksområder. Dette gjelder spesielt de mer sjeldne plantene og urtene som blir diskutert. Her kan det se ut som at jo mer både erfaringsbasert, teoretisk og historisk kunnskap man viser jo mer blir man tatt på alvor.

Forumet liker ikke påstander som blir kastet frem uten å bli argumentert for eller belagt vitenskapelig ved kilde. Skriver en diskutant inn i en tråd som omhandler hvem man kan stole på når det gjelder informasjon om hasj. Forumdeltakerne er opptatt av å finne frem til hva som er mest mulig riktig og presis kunnskap om rusmidler. Vedkommende som har skrevet det overstående er sannsynligvis et av *kjernemedlemmene* – en som på mange måter forvalter sannheten slik den fremkommer i forumet. Det er interessant at man ønsker vitenskapelige kilder for å belegge påstander i forumet. Mitt inntrykk er at vitenskapelig, i denne sammenhengen er noe langt mer enn det vi vanligvis tenker på med vitenskapelig. Forummedlemmene forholder seg med andre ord til et større spekter av informasjonskilder enn det vi i storsamfunnet gjør. I tillegg til vitenskapelige tidsskrift i inn og utland er det eksperter på rusmidler som representerer en alternativ vitenskapstradisjon enn den vi i storsamfunnet tenker oss. Dette er navngitte eksperter som gjerne eksperimenterer med rusmidler selv, og som rapporterer troverdig om opplevelser, dosering og virkninger de selv erfarer. Slike rapporter og informasjon er tilgjengelige gjennom ulike nettsider som også vil være gjeldende som vitenskapelige henvisninger.

Hammersley (2008) skriver, som et av sine moment for at en beskjed skal virke avskrekkende på en mottaker, at han må akseptere at informasjonen er sann. Slike henvisninger til forumets aksepterte kilder og autoriteter blir fremsatt som sanne. Men som konseptet *diskusjonsforum* tilsier - vil selv slike sanne påstander ofte bli utsatt for kildekritikk og diskusjon.

Medlemmene i diskusjonsforum får slik sett en naturlig opplæring i kritisk tenkning. Det er til syvende og sist opp til mottakeren av informasjonen å sette sammen den summen av den informasjonen vedkommende har fått – blande den med eget erfaringsgrunnlag og foreta valg.

Respekt for rusmidlet

I tillegg til kunnskap om rusmidler og kjennskap til forhold ved seg selv, blir også respekt for rusmidlet ofte nevnt i diskusjonene. Mange av rusmidlene som blir diskutert er kjøpt gjennom netthandel og det er knyttet stor usikkerhet til både kvaliteten ved varen og doseringen. Dette er kanskje grunnen til at tonen i forumet er at en bør ha respekt for rusmidlet, prøve seg frem, begynne med en liten dose.

I *samletråden om Salvia* kunne vi lese følgende: *Han får til svar at det er mye kraft i stoffet og at 15 er for ungt og kan skade psyken, han bør finne seg selv før han begynner å utvide horisontene ved hjelp av psykedeliske (hallusinogene) stoffer.* Her ser vi at rusmidlet blir omtalt som at det har *mye kraft* i seg og at det kan *utvide horisontene*. Dette viser en sterk tiltro til rusmidlets egenskaper og at man bør være forsiktig med omgangen med disse egenskapene. Hammersley skriver om skadereduserende tiltak for hallusinogene rusmidler, at man bør forsikre seg om kvaliteten på rusmidlet, små doser til å begynne med, unngå å bruke hvis man har hatt dårlige opplevelser eller har psykiske problemer og evt. bruk i trygge omgivelser (Hammersley 2008 s 24).

Her er forumdeltakerne på linje med det tidligere nevnte østerrikske forebyggende prosjektet (emcdda 2006, se også s 21). Disse vektlegger et moderat bruk og trekker frem viktigheten av å forberede seg godt innfor bruk av rusmidler. I *samletråden om Salvia* ser vi at en diskutant skriver følgende: *Informasjon og kunnskap i forkant er løsningen* som svar til en trådstarter som hadde gått hardt og uforberedt ut i sin debut med Salvia. Det å forberede seg handler om å lese seg opp på rusmidlets virkemåter og bruksområder. Mange diskutanter legger vekt på å lese om andres opplevelser med bruk av det aktuelle rusmidlet som et nødvendig steg i forberedelsene. I *slank med amfetamin* tråden ser vi at det første innlegget trådstarteren får som svar, er nettopp en slik oppfordring til å lese seg opp. Innlegget er slik: *hei, hvis du tenker på å prøve amfetamin synes jeg du burde lese denne.* Diskutanten har limt inn en lenke til et tidligere skrevet innlegg om utfordringer knyttet til bruk av amfetamin. Litt senere i denne tråden ser vi at trådstarteren kommer tilbake til denne første responsen ved å skrive: *(trådstarter)har lest en link som noen limte inn og begynner å få opp øynene.*

Det forebyggende prosjektet referert av emcdda viser også til -kontroll underveis og refleksjon i etterkant. Jeg opplever at nettopp denne refleksjonen i etterkant er det mange av

pilotene og *kjernemedlemmene* som er opptatt av. I tripprappporter ser vi en gjennomgang av rusopplevelsen fra begynnelse til slutt, med et følelsesspekter og eventuelle skremmende opplevelser nedskrevet. Også mange litterære tråder er reflekterte rundt helheten i rusbruken. Mange av innleggene bærer preg av at forfatterne har et bevisst og gjennomarbeidet forhold til sitt eget rusbruk og ofte klare meninger om andres.

Kultur for kontrollert rusbruk i cyberspace

En kultur kjennetegnes av felles regler og rammer for akseptert livsstil og oppførsel. Kulturen i forumet kan defineres som en subkultur ved at den eksisterer parallelt med en større allmenn kultur. Subkulturer opptrer ofte når de har et felles sett av normer som er på siden av det allmenne – slik som en rus-kultur. Golub m fl (2005) som nevnt tidligere, operasjonaliserer uttrykket rus-subkultur som sammenvevde kulturelle elementer som assosieres med bruk av rusmidler i sosiale settinger.

I mitt materiale ser jeg ofte, at det er *pilotene* og *kjernemedlemmene* som setter premissene for den kulturen som fremkommer i forumet. Shwebs og Otnes (2006) refererer til undersøkelser om oppbyggingen av diskusjonsforum og skriver at de ofte har utviklet sin egen fagterminologi og usagte eller muligens ubevisste retningslinjer for atferd. Slike retningslinjer kan ha sammenheng med at deltakernes anonymitet fører til at diskusjonene kan bli usaklige og deltakerne uhøflige. (ibid) I mitt materiale ser jeg at moderatorene, som ofte også er *kjernemedlemmer*, har mye erfaring og er de som forvalter retningslinjene og fagterminologien og har derfor stor makt til å styre diskusjonene og håndhever den kulturelle egenarten i forumet. *Kjernen* definerer kulturen i landsbyen. Her er det skrevne og uskrevne, formelle og uformelle regler. Tråden *slank med amfetamin* viser hvordan diskusjonen i forum kan være ensartet. Her kan det se ut som diskutantene kjenner kulturen i forumet og responderer umiddelbart og nokså likt.

I frøtråden (*Hawaiian baby woodrose* og *morning glory*) kommer den hierarkiske strukturen til syne: *Den uerfarne diskutanten spør da om rangeringen på styrke på de forskjellige typene frø det er snakk om i denne tråden. Han får en rangering – spør igjen, og en av de erfarne bryter inn i diskusjonen med en presisering på at han har fått det han spør etter og den*

erfarne spør den som har gitt denne rangeringen om en kilde. Den uerfarne takker høflig og skriver ikke mer i denne tråden.

Her ser vi at en av *de unge* i landsbyen kommer med et spørsmål inn i en tråd som blir regjert av *piloter* og *kjernemedlemmer*. Den unge får svar, men ved oppfølgingsspørsmål blir han avspist. Han takker pent for seg og logger ut av diskusjonen. Den som svarte på spørsmålet blir avkrevd kilde for sin informasjon om rangeringen. Det kan se ut som om svareren blir irettesatt med hensyn til hva og hvordan man svarer *de unge*. Den som avkrevde kilden er tydeligvis en av de som forvalter kulturen i forumet. Ved å be om å få angitt en kilde ble det dermed stilt spørsmålsteget ved vedkommendes seriøsitet.

Kunnskapsnivået og motivasjon til å søke kunnskap blant deltakerne i forumdiskusjonene er slik det fremgår i mitt materiale ofte meget stor. Evnen og viljen til selvrefleksjon og forståelsen av andres situasjon er også iøynefallende. Kontrasten til den tradisjonelle mediaskapte rusbrukeren som den triste skjebnen med tragisk barndom, lite skolegang og brutte relasjoner er stor.

DISKUSJON

Troverdighet og erfaringsbasert kunnskap er temaer som ofte går igjen i diskusjonene i forumet. Trådstartere introduserer sjelden disse temaene, men man kan si at de gjennomsyrrer diskusjonene og er kanskje den kraftigste protesten mot den offentlige diskursen om informasjon om rusmidler. I forumets diskusjoner blir det ofte gitt uttrykk for at offentlige personer eller offentlig informasjon ikke er troverdige(e). Slik jeg ser det, er det to hovedgrunner til dette. Den ene er at denne informasjonen mangler det erfaringsbaserte, brukernes egne erfaringer og meninger. Det andre er at den offentlige informasjonen har en uttalt null toleranse som mål og dermed ikke anerkjenner noen form for bruk. Dette er for så vidt verken overraskende eller unikt for denne gruppen. Slik meningsenighet opptrer nok i de fleste grupper som opererer på siden av et etablert samfunnssyn. Det jeg i diskusjonsforum på internett ser som spennende, er den muligheten vi får til å følge den logikken og den bevisstheten som ligger i den alternative forståelsen. Det er en kritikk til samfunnets etablerte mønster for å forholde seg til og å behandle tema rus og rusbruk. Trådene som utgjør diskusjonene om disse temaene er nedskrevet og vi kan derfor lett velge å forholde oss til rusforumets meningsfellesskap, som en artikulert stemme i debatten om rus og rusbruk.

Kontroll betyr å ha kunnskap

Trådstarter kommenterer til slutt også at kunnskapen man får tilgang på i forum gjerne er mer avskrekkende enn den man kan få gjennom kampanjer.

Dette skriver et av *kjernemedlemmene* i forumet. Erfaringer beskrevet på en god måte kan få folk til å tenke seg om og å skremme bort en del av dem som ikke er modne eller kunnskapsrike nok til å bruke rusmidler. Hammersley (2008) skriver at for at informasjon skal virke avskrekkende bør mottakeren anse at senderen er troverdig.

Mennesker som lurer på om de skal innta ulike rusmiddel eller ikke, skriver innlegg i dette diskusjonsforumet. Det betyr nok at de vet eller har lest nok andre innlegg til å tenke at der inne treffer de på mennesker som det er verdt å ta imot råd fra. I diskusjonstråden *slank med amfetamin* gjør en person, sikkert nokså ung og uerfaren, nettopp dette. Han kaster ut sitt spørsmål til et ukjent antall andre med lignende referanseramme som seg selv. I den svenske

undersøkelsen omkring rekreasjonelt rusbruk (Rödmer m fl 2007), så vi også hvordan informantene la vekt på den informasjonen de fikk fra andre i samme situasjon. Det er av dem som har erfaring man får råd og veiledning det går an å forholde seg til og leve etter.

I forhold til det selektive forebyggingsbegrepet (se også s 22) vil en henvendelse og respons som *slank med amfetamin*, og mange andre tråder hvor trådstartere og diskutanter er ute etter å utvide sin kunnskapsbase, kunne sees på som skreddersyng av informasjon til den det gjelder både i innhold men også i forhold til tidsaspektet. I *slank med amfetamin* tråden går det for eksempel svært kort tid fra trådstarteren poster sitt innlegg og til svarene begynner å komme. De første svarene trådstarteren får er svært negative og skrevet i krasse ordelag. Utover i diskusjonen ser det ut til at innleggene blir mer nyansert og uttrykker empati og forståelse for trådstarterens vanskelige situasjon. Hele trådstarterens tankerekke, motivasjon og begrunnelse for spørsmålsstillingen er fersk og det gjør det kanskje lettere å relatere svarene eller den informasjonen man får til egen situasjon. Det Hammersley kaller å relatere informasjon til egen atferd.

I den samme tråden deltar trådstarteren en stund i diskusjonen og kommer med ny informasjon og nytt spørsmål omkring tablettene vedkommende hadde fått tak i. Dette kan tyde på at trådstarteren ikke blir skremt bort fra å høre på forumdeltakernes innspill, enda det kan se ut til at de er temmelig krasse. Han uttrykker endatil at en av lenkene til ytterligere informasjon var nyttig lesning. Etter hvert kan det se ut til at vedkommende deltar mindre i diskusjonen – dette kan ha sammenheng med at informasjonsbehovet er fylt opp og det er nok ulike meningsytringer til at det er lettere å ta en avgjørelse på egen hånd. Men det kan også tenkes at det blir for mye negativ respons – og at det dermed i mindre grad treffer trådstarteren. Slik sett kan forumdiskusjonene utvikle seg bort fra råd omkring kontrollert bruk og til generell diskusjon som egentlig ikke treffer den som har presentert temaet.

Mange av innleggene i *slank med amfetamin* har noe ”ordentlig” og nesten moraliserende over seg. I Rödmers m fl (2007) undersøkelse kom det også frem at den informasjonen som de med erfaring kom med var langt mer skremmende enn den offentlige. I denne tråden ser vi at det blir brukt sterke ord og uttrykk som - du får noia, - lever i en tåke, og beskrivelser av konsekvenser for utseendet. Dette er måter å uttrykke seg på som leder tankene til gammeldags moraliserende skremselspropaganda.

I vår iver etter bare fakta ingen pekefinger²¹ har vi kanskje moderert oss vekk fra et språk det går an å forstå. Det å vurdere risiko er ikke lett og forutsetter god og troverdig informasjon. I den tidligere nevnte svenske undersøkelsen hadde informantene en mening om at den offisielle politikken om å holde erfaringsbasert kunnskap om rusmidler til et minimum bidrar til mangel på god informasjon å basere sin risikovurdering på.

Kontroll betyr å forholde seg aktivt til risiko

Jeg synes jeg ser to forskjellige utgangspunkt i det å nærme seg begrepet risiko. Det ene er storsamfunnets risikovurdering som er at all bruk av rusmidler er forbundet med stor risiko. Sikker bruk finnes ikke (NOU 2003:4). Det andre er rusforumets oppfatning av at risikoene finnes, men at det er mulig å redusere disse til et minimum ved opplyst og fornuftig bruk.

Hammersley (2008) representerer et perspektiv hvor det å velge å bruke et rusmiddel handler om at det føles som en god ide på et bestemt tidspunkt. Vi vet at rusmidler kan være farlige, på samme måte som fallskjermhopping kan være farlig, men vi trosser redselen og gjør det likevel. Ikke fordi vi ikke kjenner farene forbundet med det eller ikke bryr oss om dem, men til tross for farene. Vi vurderer risiko så godt vi kan og tar avgjørelser basert på denne vurderingen.

I en av de litterære trådene skriver en av *kjerne* medlemmene følgende om risikovurdering: *Man tar en stor risiko ved å eksperimentere med psykedeliske stoffer og bør vurdere hva man ønsker å få ut av en tripp og om risikoene man tar er verdt det?* En annen kommenterer at: *risikovurdering er viktig og nødvendigheten av objektiv informasjon for å være i stand til å vurdere risiko er både vanskelig og viktig.*

Brukerne av rusforum trenger rådgiving og av og til annen hjelp. Det er enighet mellom oss og dem om at rus, rekreasjonell eller ikke er en risikosport. Men vi er uenige om metodene. Kanskje rusforebyggende materiell og tiltak ikke differensierer godt nok mellom mottakere for våre budskap og dermed kan vi risikere å ikke treffe noen særlig godt. Skreddersøm av

---

²¹ Dette er slagordet til rustelefonen – som både finnes som informasjonstelefon, spørretjeneste på internett og svarer på spørsmål stilt til ungdomsmagasinet ”spirit”.

informasjon krever kanskje både skremmende, vitenskapelig og litterær fremgangsmåte gitt til rette personer og til rett tid.

Ordet kontroll går ofte igjen i mitt materiale og er på mange måter selve omdreingspunktet i denne oppgaven. Innlegg i forumet, som uttrykker at man har et bevisst forhold til kontroll og fortløpende vurderer sin egen kontroll med bruk av rusmidler, blir gitt kvalitetspoeng. Det ser ut som om ulike faktorer påvirker det å ha kontroll, eller ulike aspekter som utløser en mistanke om at man ikke har den nødvendige kontrollen. Gode eller legitime grunner for rusbruk henger sammen med begrepet kontroll. Noen diskutanter mener at det å ha det morsomt er et uttrykk for å ha kontroll. Når man har det morsomt så bruker man rusmiddelet i riktig dosering og med de rette begrunnelsene. Mange er enige om at det å bruke rusmidler for å utforske sin egen psyke er en legitim årsak, men det også mulig å vippe over til ukontrollert bruk. Det er kanskje her mulighetene for forebyggende eller skadereduserende rådgiving er størst.

På vei mot et deltakende forebyggingsperspektiv

Forebygging er et aktuelt begrep innen rusfeltet. Begrepet har mange betydninger og ulike perspektiver fører til ulike tiltak. Forebygging handler om at vi går inn med tiltak før noe uønsket oppstår. Vi ønsker at barn og unge skal ta egne valg, og at deres individualitet og stemmer skal høres og ha betydning. I forebyggingsdiskursen er vi opptatt av hva som virker forebyggende eller såkalte dokumenterte metoder for forebygging og om forebygging kan være skadelig – eller mot sin hensikt. F Duckert presenterer i det tidligere nevnte bidraget til IS 1455 (se også side 23) kanskje et annet perspektiv inn i forebygging. Hun er opptatt av å ha høy faglig standard på informasjon og eventuelle intervensjonstiltak i forhold til voksne med alkoholproblematikk. I forebygging rettet mot ungdom er vi kanskje litt for opptatt av å finne snarveiene – si og gjøre de rette tingene så lar de unge være å ruse seg. Vi er redde for at det vi sier og gjør kan virke mot sin hensikt – oppfordre til bruk

I boka kvinner og alkohol (Duckert m fl 2007) er en av forfatterne en ressurssterk kvinne med et alkoholproblem. Hennes beretning om sitt liv og de valgene hun tok og som førte henne lenger og lenger inn i uheldige vaner er viet stor plass i boka som ellers tilbyr leseren

informasjon og mulige intervensjoner med høyt faglig nivå. Denne kombinasjonen mellom informasjon og personlige beretninger om erfaringer deler diskusjonsforumene om rus med denne fagboka.

Rustelefonen.no er en statlig tjeneste som både tilbyr informasjon og rådgiving på telefon, på internett og i ungdomsavisen Spirit. Deres slagord er Fakta – ingen pekefinger. Her er tanken at ungdom – det er primært ungdom som er målgruppen – kan stille spørsmål og få klare svar. Dette vil gi dem verktøy for å ta egne valg. Rådgiverne på andre enden kalles for veiledere og de skal ha erfaring fra arbeid med ungdom og rus og ha oversikt over hjelpetilbud i tillegg til faktabasert kunnskap om rusmidler.

Når jeg går inn på nettstedets svartjeneste blir jeg slått av hvor ulik denne er fra diskusjonsforum som base for å innhente informasjon. Svarene som blir gitt er korte og ærlige, både på det som veilederen svarer på, og det som de ikke svarer på. Rustelefonen.no svarer ikke på spørsmål om dosering, produksjon og andre spørsmål som kan oppfordre til bruk. Spørsmål om forskjellige rusmidlers virkning blir ofte svart på med et medisinsk eller kjemisk språk. I diskusjonsforum blir også et slikt språk brukt av en del deltakere. I tillegg er språket ofte både saftig, sterkt og humoristisk med egne erfaringer og opplevelser som ramme. Fakta blir også verdsatt i diskusjonsforum, men kildene er ofte andre enn de vi i det etablerte rusfeltet er vant til. De er ofte basert på erfaringer og har troverdighet blant forumdeltakere. Det kan være store nettsteder, nettsamfunn eller personer i utlandet.

Underveis i mitt arbeid har jeg forsøkt å se på kommunikasjonen i diskusjonsforumet opp mot etablerte tilbud for rådgiving og informasjon om rusmidler slik som svartjenesten rustelefonen.no. I denne prosessen har jeg hatt nytte av Geertz' distinksjon mellom erfaringsnære og erfaringsfjerne begrep. Et erfaringsnært begrep er et som deltakeren eller aktøren selv kan bruke for å si noe om seg selv, sin situasjon og om andre og som når det blir brukt av andre vil bli oppfattet og forstått på en naturlig måte. Et erfaringsfjernt begrep er noe som blir brukt av en ekspert når hun skal beskrive den delen av verden som hun er ekspert på (Geertz 2001). Skal man forstå hvorfor sosiale aktører handler som de gjør, må man også forstå hvordan de forstår verden (eller et utsnitt av verden). I en forskningsmetodisk sammenheng mener Geertz at forskeren ikke kan oppfatte det informantene oppfatter, men at hun kan forsøke å forstå begreper som erfaringsnære for de som blir forsket på og eventuelt

plassere de i forbindelse med erfaringsfjerne begrep som teoretikere har skapt for å fange opp de mer generelle aspektene ved sosialt liv (Geertz 2001:291).

Dette kan sees på som to system for å uttrykke seg om bruk av rusmidler. Jeg opplever at den erfaringsfjerne måten å snakke om rus på, er den dominerende også i forhold til forebyggende tiltak rettet mot mennesker med ruserfaring. Disse menneskene har et erfaringsnært språk knyttet til sin bruk og vil dermed kanskje ikke være tilgjengelige for informasjon eller rådgiving gjennom et erfaringsfjernt språk.

Jeg opplever at Geertz sine begrep kan gi mening til forebygging ved å kombinere ordene erfaringsnær eller erfaringsfjern forebygging. Gjennom min tilstedeværelse i rusforumet har jeg fått den oppfattelsen at diskutantene uttrykker en tilhørighet i en misforstått gruppe. Deres virkelighetsforståelse sammenfaller ikke med den vi forsøker å nå inn til ved våre forebyggende tiltak og begrep. Jeg aner rett og slett et slags opprør mot det etablerte synet på rusmidler, bruk og brukere inne i forumet.

I en av de litterære trådene ser vi at et av *kjernemedlemmene* i forumet skriver om det å ta avstand til rusmidler. Han skriver: *... (han) oppfordrer dagens unge til å ha sterke motforestillinger til rusbruk bare de er basert på kunnskap og fornuft fremfor myter og skremselspropaganda. Slik som en hvilken som helst myndighetsstøttet holdningskampanje. Trådstarter kommenterer til slutt også at kunnskapen man får tilgang på i forum gjerne er mer avskrekkende enn den man kan få gjennom kampanjer.*

Jeg tenker at dette kan handle om den normative tyngden som bor i begrepet forebygging. Det er forutsatt at det som skal forebygges er noe negativt som ønskes bort. Denne tunge definisjonsenigheten, kombinert med bruk av erfaringsfjerne begrep og erfaringsfjernt innhold, jager en gruppe rusbrukere inn i et opprør med fiendebilder like som de vi tegner i vår retorikk om narkotika som en fiende som skal nedkjempes. Det er rimelig å anta at ved bruk av erfaringsnære begrep og erfaringsnært innhold i kommunikasjon om rusmidler, vil man kunne fremstå som en troverdig part i tilnærmingen til andres rusbruk og til rusbruk generelt.

Rusmestring

Rusmestring er et begrep som blir brukt i noen sammenhenger – oftest i poliklinisk terapi og i oppfølgingsarbeid med rusbrukere som er på forskjellige stadier i sitt forhold til rusmidler. Jeg ønsker å bruke begrepet i denne oppgaven som et alternativt forebyggingsbegrep.

I utgangspunktet synes jeg forebygging har vært et problematisk begrep å bruke i forhold til en del av det veiledende eller den rådgivende aktiviteten jeg har sett i forumet. Jeg er usikker på om det er et ord de involverte selv ville ha brukt om det de formidler og deler.

Jeg har introdusert en - *vi* – *de* – *de andre* (de streite, den globale landsbyen og de rusavhengige) ramme for arbeidet med å utforske aktiviteten i diskusjonsforum. Forebygging er langt på vei – *vårt* begrep. Det har politiske og normative overtoner. Forebygging inneholder en null toleranse og er noe *vi* gjør for og med *de* og *de andre*.

Underveis i prosessen med oppgaven dukket det opp et behov for et alternativt begrep for å forstå det jeg synes jeg så i diskusjonsforumet. I utgangspunktet leste jeg innleggene med de ulike forebyggings dimensjonene som er innarbeidet i min forståelsesramme. Særlig det dialogiske i det selektive forebyggingsbegrepet fikk meg på sporet av et enda mer inkluderende begrep. Trådene som omhandler råd og veiledning fra mennesker – ofte med mer erfaring, til andre mennesker - med mindre erfaring er forebygging, veiledning, oppdragelse eller på annen måte pedagogisk virksomhet. Disse begrepene er ikke riktige for meg. Rusveiledning for eksempel beskriver ikke det jeg ser. I dette begrepet ligger ikke den muligheten for avvisning, slik som *slank med amfetamin* tråden som jeg også ser i forumet. Rusmestringsveiledning eller veiledning i rusmestring er det begrepet jeg synes best dekker det jeg ser, men det er langt og tungt og jeg velger det kortere rusmestring. Rusmestring er et aktivt handlende ord som inneholder deltakelse og det positive fokuset som ordet mestring innehar. Rusforebygging blir gjort mot andre, rusmestring er proaktivt og mer nøytralt enn både forebygging og skadereduksjon.

Jeg har noen betenkeligheter med rusmestring som begrep. Det handler først og fremst om at jeg ønsker å begrense det til å i denne sammenhengen gjelde kontrollert eller rekreasjonell rusbruk. I denne sammenhengen betyr altså mestring kontroll i form av rusbruk som kombineres med jobb, skole – det vi anser for et normalt liv. Det den tidligere nevnte svenske

undersøkelsen (Rödner m fl 2007) kaller sosialt integrerte rusbrukere. Denne begrensningen er problematisk fordi rusbrukere med avhengighets eller misbruksmønstre i aller høyeste grad også mestrer sitt rusbruk. Det å leve røft med rusavhengighet i samfunnets ytterkanter innebærer rusmestringsstrategier på mange måter langt mer bemerkelsesverdige enn de jeg forholder meg til i denne sammenhengen. Her kan man tenke seg en utvidelse av rusmestringsbegrepet til å innbefatte rusmisbruksmestring med den forskjellen at rusmestring i stor grad handler om selv-mestring og ikke trenger noen inngripen fra hjelpeapparatet.

I tillegg kan rusmestringsbegrepet være problematisk som en generalisering ved at mestring av rekreasjonelt rusbruk vil være svært personvariabelt. Jeg velger likevel å bruke begrepet rusmestring om den erfaringsbaserte rådgivende eller veiledende kommunikasjonen som foregår mellom mennesker i diskusjonsforum.

Forebygging som *vår* kategori går altså over til rusmestring som *deres* kategori fordi jeg tror det er mer i takt med hva *de* selv ville brukt og fordi det gir mer mening for meg. Jeg introduserer rusmestring som forumdiskursens begrep for selektiv eller indikativ forebyggende aktivitet. Det er risikabelt å gjøre dette uten å spørre eller forhøre seg. Her er jeg inne i den erfaringsfjerne hengemyren jeg selv kritiserer. Jeg har verken rusmestringserfaring eller diskusjonserfaring av å være deltaker i diskusjonsforumet. Jeg våger det likevel, begrepet rusmestring med den betydningen jeg har skissert er født.

Rusmestring handler om noe erfaringsnært. Det handler om å inneha kunnskap om og eller erfaring med de faktorene som påvirker vårt forhold til rusmidler. Det er mange likhetstrekk mellom vår forståelse av risikofaktorer forbundet med rusbruk og forumdeltakernes. Forskjellene handler i stor grad om hvem som har rett til å uttale seg, motivasjonen til dem som uttaler seg og hvilket språk de uttaler seg på.

Rusmestring slik jeg leser det i diskusjonsforum handler også noen ganger om null toleranse slik som grunnlaget for *vår* forebyggingstankegang. Her må det påpekes at forebyggende rusarbeid slik jeg selv har sett og opplevd det, i praksis ikke nødvendigvis handler om et mål om total rusfrihet. Rusmestring handler om å *forholde seg* til rusbruk enten du bruker eller ikke.

Rusmestringsdiskurs

Jeg har fulgt en diskusjonstråd hvor en trådstarter vurderer å begynne med amfetamin i små doser for å slanke seg (*slank med amfetamin* tråden). Trådstarter ønsker innspill på dosering, eventuell slankeeffekt og negative konsekvenser av amfetaminbruk og avhengighet.

Frem til endt datainnsamlingsperiode hadde hun fått 46 svar av 35 forskjellige deltakere. Alle innleggene er negative til slankeprosjektet. De peker på faktorer som tap av kontroll og negative effekter av amfetaminbruk over tid som hovedargumentasjon. Deltakerne beskriver lignende erfaringer og oppfordrer trådstarteren til å tenke seg godt om.

Et slikt spørsmål som trådstarteren kom med, kunne like godt vært sendt til en forebyggende svartjeneste som rustelefonen.no og svaret kunne kanskje vært ganske likt i sitt innhold: Ikke gjør det! Forskjellen er at i diskusjonsforum får hun svar fra mange ulike mennesker, de fleste av dem med egne erfaringer. Svaret blir nyansert, utfyllt og begrunnet på en helt annen måte. En deltaker skriver: *Med førstehånds kjennskap til denne typen slankekur kan jeg med hånden på hjertet fortelle deg at den desperate stien du i dag vurderer vil ende med et onde som er langt verre enn det du sliter med i dag (...)*

En annen åpner med å si at hun eller han har gjort akkurat det trådstarteren skisserer og fortsetter med å si at: *det funket som bare det men at det ikke gikk lang tid før svært harde nedturer og negative virkninger som angst og paranoia begynte å prege hverdagen.*

Hva betyr det for en vanlig nysgjerrig ungdom, en av *de unge*, å få svar på spørsmål kun noen få minutter etter at innlegget er postet? I en tradisjonell sammenheng vil denne ungdommen sannsynligvis forhøre seg med sine venner eller bekjente om de samme spørsmålene. Utfallet vil kanskje være det samme. Hvorvidt anbefalingene blir tatt til følge vil avhenge av de samme momentene både ute i virkeligheten og inne i forum. Hvor stor tillit den spørrende har til den som gir råd, vil være en avgjørende faktor.

Dette synes jeg er veldig interessant fordi forebygging som fagfelt på mange måter er ekspertstyrt, selv om vi ønsker oss og oppfordrer ungdom selv eller de det gjelder til å bidra med sine synspunkter. Vi er forsiktige med å slippe til veiledere med erfaringsbasert kunnskap om rusmidler inn i forebygging, med mindre vi vet at deres erfaringer ligger bakover i tid og kanskje også er bearbeidet i form av et behandlingsopphold.

Når vi snakker om og forholder oss til illegal rus i den allmenne diskursen handler det ofte om den delen av rusbruken som de aller fleste av oss vil betegne som problematisk nemlig avhengighetsproblematikk og alvorlige helsekonsekvenser. Dette er for noen mennesker enden eller resultatet av utprøvende flirting med rusmidler. Kontrollert eller rekreasjonell rusbruk som går over til noe annet. Denne faren er det mange som ser og gir uttrykk for i diskusjonsforum og målet er å lure avhengighetsspøkelset.

Subjektposisjon

Jeg er opptatt av hvordan menneskene som bruker diskusjonsforum om rusmidler forholder seg til seg selv, sine valg og hverandre. Er de opptatt av at de representerer noe annet enn det etablerte perspektivet på rusmisbrukeren? Neumann (2001) hevder at man i diskursanalyser opererer med tre begreper for å beskrive strategier på individuelt nivå for å forholde seg til diskurser. Alle tar hensyn til at individer av ulike årsaker kanskje ikke kan melde seg ut fra diskursens orden. Det første er identifikasjon; her fyller subjektet den subjektposisjonen diskursen konkretiserer. Det andre er motidentifikasjon; dette er en form for protest eller en mot-diskurs innenfor diskursen, der subjektet går inn i en subjektposisjon som er helt motsatt av den som diskursen har skissert for en. Subjektposisjonen er fortsatt formet av diskursen, som en negativ utgave av den dominerende subjektposisjon. Den tredje muligheten, som Neumann sier er den som virkelig skaper motmakt, er des - identifikasjon; en form for kreativ protest som i tillegg til å være en protest også skaper noe annet. "Man gjør sin egen greie ved å kappe bort, forandre, tilføre, koble elementer fra en diskurs til en annen osv." (Neumann 2001: 170).

Hva betyr subjektposisjon for synet på en selv? I den allmenne diskursen skapt av media og politikk er rusbrukerens posisjon ofte en misbruker, en narkoman som er i et etablert rusmiljø og som gjerne ønsker å komme ut av sitt rusmisbruk. Når rusbrukeren blir sett på som svak, vil han lett identifisere seg som svak og som en misbruker. I rusforum er rusbrukerens posisjon en helt annen. Han har en annen subjektposisjon i rusforum enn i den allmenne diskursen, denne posisjonen gir muligheter for både mestring og anerkjennelse.

I den allmenne diskursen får vi bare glimtvis øye på motidentifikasjon som subjektposisjon. Vi vet at den finnes. Vi vet om utbredt kokainbruk i kjendis og finans kretser. Vi vet om mange som bruker illegale rusmidler i ulike sammenhenger og som likevel lever ordinære liv. Dette er mennesker som mestrer sitt rusbruk. Dette snakkes det lite om. Grunnen kan være at man fra politisk hold har valgt å sterkt understreke faren for avhengighet (NOU 2003:4 og st meld 16 1996/97). Motidentifikasjon som subjektposisjon i rusforum er det *de unge* som innehar. De representerer mangelen på rusmestring og dermed det motsatte av det diskursen har definert.

Den tredje kategorien som Neumann (2001) beskriver er des-identifikasjon. Det er mulig å tenke seg at *pilotene* som representerer denne posisjonen i rusforumet. Jeg har tidligere skrevet om at *pilotene* er spenningsøkende og beveger seg mellom ulike kulturer. De er leter etter nye muligheter og tøyser strikken så langt det går. De er aktivt på jakt etter mest mulig moro og minst mulig risiko. De utfordrer *kjernen* som kanskje har opplevd at risikoen kan bli for høy. De har makt til å påvirke diskursen.

Subjektposisjonen er med andre ord helt annerledes i rusforum på internett. Rusbrukeren er ikke en stakkar, det er ikke synd på vedkommende, selv tøffe harde historier handler om valg, bevissthet og om å lære av sine feil og å søke mer kunnskap. Valg, modenhet, bevissthet og kunnskap fremstilles som forutsetninger for rusbruk, og dermed også for rusmestring. Innlegg i forum om rusmidler som avslører uvitenhet og naivitet blir ofte svart i temmelig harde ordelag. Et språk og en vinkling som bare kan komme fra ens egne – fra noen som vet hva de snakker om, som har erfaring, ikke bare i teorien men i praksis. Slike svar fra en på utsiden ville kunne bli oppfattet som både arrogant, bedrevitende og skremselspropaganda.

I den allmenne debatten er det en sterk tilstedeværelse av redselen for å gi tapt, tape kampen mot narkotika. Dette er en politisk retorikk som fører tankene til krig, og i krig er posisjonene gjerne skarpt det ene eller det andre, svart - hvit eller med - mot. Altså kan vi si at det finnes ingen mellomstasjoner, ingen utelivsløver med høyt kokainbruk eller rekreasjonelle hasjbrukere. Dette kan være med på å forsterke det bildet mange unge rusbrukere har av at de ikke kjenner seg igjen i verken den informasjonen offentlige myndigheter gir om rusmidler, eller det bildet som blir gitt av rusproblematikk i samfunnet. De opplever at deres virkelighet ser annerledes ut. Diskursen i forum på internett sier at kontroll er mulig, at det finnes en annen virkelighet – at rusmidler kan oppleves som annet enn risiko og at gleden kan være

større enn risikoen. Ikke minst at de er mange som opplever det samme. Vi vet at bare et fåtall av de som prøver rusmidler blir avhengige, men likevel finnes det en forestilling i samfunnet om at den som prøver, aldri vil kunne slutte (Kristiansen i Johnsson m fl 2009).

Oppsummering og konklusjon

Målet for denne masteroppgaven var å undersøke diskusjonsforum på internett som kanal for kommunikasjon om rusmidler. Jeg så tidlig at det gjennomgående temaet for diskusjonene i forumet var kontrollert bruk av illegale rusmidler og hvordan få dette til? På bakgrunn av denne kunnskapen ble problemstillingene: Hva betyr kontrollert bruk av illegale rusmidler for deltagerne i rusforumet? Hvordan hjelper deltakerne i forumet hverandre til å fremme kontrollert bruk av illegale rusmidler? Hvordan kan denne kunnskapen gi rusforebyggende arbeid en ny dimensjon?

Kvalitativ forskningsmetode ble valgt for å nærme meg feltet. Empirien besto av både primær og sekundærdata som er blitt analysert i et diskursanalytisk perspektiv. Oppgavens prosjekt kan oppsummeres med følgende skisse: Subjekt (De ulike kategoriene landsbyfolk) → sjanger (Litterære, utvekslings og vitenskapelige tråder) → rusmestringsnivå (Landsbyens diskurs om kontrollert bruk)

Mine hovedfunn i forhold til diskusjonsforumets diskurs om kontrollert bruk, kan oppsummeres til at evnen til kontroll påvirkes av forhold ved *en selv*, som er; alder, modenhet, evne til moderasjon og hvorvidt man ruser seg av de rette grunnene. Kontroll påvirkes også av faktorer *ved bruken* av rusmidler, som er; kunnskap om rusmidlet og respekt for rusmidlet.

Hvorvidt denne kunnskapen skal være nyttig og til hjelp i forhold til rusbruken avhenger av – av hvem og hvordan kunnskapen blir presentert. Faktorer som påvirker hvorvidt informasjon blir tatt på alvor er: troverdighet, erfaringsbasert kunnskap og riktig kunnskap (mange kilder – ikke bare de offentlige).

Deltakerne i diskusjonsforumet er også opptatt av hensikten og målet med informasjon. Diskusjonene om dette kan oppsummeres til følgende setning: Informasjonsutveksling med sikte på kontrollert bruk kan føre til at man klarer å leve med et moderat rusbruk.

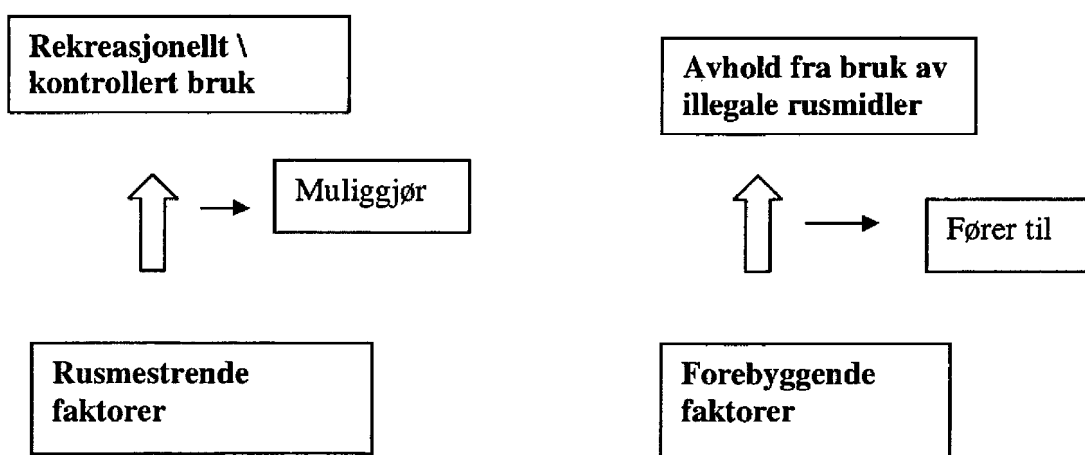

For deltakerne i diskusjonene betyr kontrollert bruk tilstedeværelse av et sett faktorer som virker "ruskontrollerende" – eller det jeg kaller rusmestrende. Det å forholde seg til slike faktorer er ikke akseptert i samfunnet og i den allmenne rusforebyggende diskursen. Deltakerne i forum har med andre ord etablert en egen alternativ virkelighetsforståelse omkring temaet kontrollert bruk av illegale rusmidler, basert på sine egne og andres erfaringer og opplevelser.

Deltakerne hjelper hverandre ved å utveksle kunnskap og erfaringer om faktorene som fremmer rusmestring. Kunnskapen om disse er i liten grad tilgjengelige i den allmenne rusforebyggende diskursen. Ved å forholde seg til hverandres rusbruk, svare på det det spørres om – og diskutere åpent, både med og uten pekefinger, hjelper deltakerne i diskusjonsforum seg selv og hverandre til det de ser på som et kontrollert rusbruk.

Ved å se an deltakerne i forum an, hva slags rusmestringsnivå vedkommende viser, driver de en slags selektiv svarkultur, hvor både måten å svare på innlegg og selve svaret kan se ut til å variere noe ut fra hva slags erfaringsgrunnlag, eller antatt rusmestringsnivå de ser deltakerne viser. Den selektive svarkulturen er avhengig av hvilken posisjon de andre deltakerne i diskusjonen har. Med andre ord; er du ung eller uerfaren får du svar deretter.

Forholdet mellom den allmenne diskursen og rusforumets diskurs om kontrollert bruk av illegale rusmidler kan oppsummeres som to forskjellige måter å se verden på.

Troen på at det er mulig å ha et kontrollert bruk av illegale rusmidler og internett som talerør for meningsfeller, gjør at diskusjonene rundt hvordan dette kan la seg gjøre kommer opp og

frem i dagen. En massiv enighet om at kontrollert bruk er så vanskelig at det er uheldig å snakke eller skrive om det gjør at samfunnet ikke forholder seg åpent til rusmestring og dermed blir kunnskapen om rusmestrende faktorer ikke allment tilgjengelig. Slik får det erfaringsnære meningsfellesskapet som det i diskusjonsforumet, stå uimotsagt og dermed representere en sannhet om dette feltet.

Kunnskap om risikofaktorer innen ulike former for ekstremспорт gjør at vi stadig utvikler nytt og bedre utstyr og bedre metoder og teknikker for utførelse. Tilhengere av ekstremспорт får dermed tryggere rammer for sin virksomhet. Den samme muligheten får ikke brukere av illegale rusmidler. Kunnskapen om risikofaktorer har et eneste svar, nemlig avhold.

Kunnskapen om faktorer som minsker risiko og øker muligheten for mestring er forbeholdt de som har tilgang til datautstyr, internett forbindelse og den kunnskapen og interessen som skal til for å legge ut på en reise inn i en verden av rus i cyberspace.

Litteraturliste

- Berger P L, Luckman T 2000: *Den samfunnsskapt virkelighet*. Fagbokforlaget. Bergen
- Caplan G 1964: *Principles of preventive psychiatry*. Basic Books. New York
- Chatman S 1990: *Coming to terms: the rhetoric of narrative in fiction and film*. Cornell University Press. Ithica N.Y
- Duckert F, Lossius K, Ravndal E, Sandvik B 2008: *Kvinner og alkohol*. Universitetsforlaget. Oslo
- Fekjær H O 2009: *Rus. bruk, motiver, skader, behandling, forebygging, historie*. Gyldendal Akademisk. Oslo
- Geertz C 1993: *The interpretation of cultures*. Fontana Press, London
- Hammersley R 2008: *Drugs & crime*. Polity press. Cambridge
- Helkama K, Myllyniemi R, Liebkind K 2000: *Socialpsykologi : en introduktion*. Liber Malmö
- Jaworski A, Coupland N 2006: *The Discourse reader*. Routledge London
- Johannessen A, Tuft P A, Kristoffersen L 2006: *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag, Oslo
- Johnsson E, Laanemets L, Svensson K 2009: *Narkotikamissbruk Debatt, behandling och begrepp*. Studentlitteratur AB
- Jørgensen M W, Philips L 1999: *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde universitetsforlag.
- Læg Reid S, Skorgen T (red.) 2001: *Hermeneutisk lesebok*. Spartacus. Oslo (Geertz)

Nakken C 2007: *Avhengighet*. Noras ark. Oslo

Neumann I B 2001: *Mening, materialitet, makt: En innføring i diskursanalyse*. Fagbokforlaget. Bergen

Pedersen W 1992: *Bittersøtt*. Universitetsforlaget. Oslo

Shwebs T, Otnes H 2006: *Tekst.no. Strukturer og sjangrer i digitale medier*. Cappelen akademisk forlag. Oslo

Silverman D 2005: *Doing qualitative research: a practical handbook*. Sage. London

Smith S, Adams T 2008: *Electronic tribes: the virtual worlds of geeks, gamers, shamans and scammers*. University of Texas Press. Austin

Thagaard T 2003: *Systematisk innlevelse*. Fagbokforlaget, Bergen

Vestel V, Bakken A, Mosthus G.H, Øya T 1997: *Ungdomskulturer og narkotikabruk*. NOVA temahefte 1/97

Weihe H-J W 2004: *Rus Nyttelse, lidelse og handling*. Abstrakt forlag Oslo

Larsen L O, Helleland K, Knappskog K og Østbye H 2007: *Metodebok for mediefag*. Fagbokforlaget. Bergen

Aaslid F S: 2007: *Facing the dragon*. Doktoravhandling. NTNU

Artikler:

Agar M (2002): *How the drug field turned my baird grey*. International journal of drug policy. 13, 249 - 258

Dalgarno P, Shewan D (2005): *Reducing the risks of drug use – the case for set and setting*. Addiction research & theory 13:3, 259-265

Duff C (2007): *Towards a theory of drug use contexts: Space, embodiment and practice.*
Addiction research & theory 15:5, 503 - 519

Golub A, Johnson B D, Dunlap E (2005): *Subcultural evolution and illicit drug use.*
Addiction research & theory, 13:3, 217-229

Lende D H, Leonard T, Sterk C E, Elifson K (2007): *Functional methamphetamine use: The insider`s perspective.* Addiction research & theory 15:5, 465 – 477

Tacket-Gibson M: *Constructions of Risk and Harm in Online Discussions of Ketamine Use.*
Addiction research & theory Volume 16, Number 3, June 2008, pp. 245-257(13)

Emcdda rapporter:

Emcdda 2006 rapport ”*Developments in drug use within recreational settings*” Finnes også på internett: www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_37292_EN_sel2006_3-en.pdf

Emcdda 2008: *Narkotikasituasjonen i Europa 2008.* Finnes også på internett: www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_64227_NO_EMCCDA_AR08_no.pdf

Emcdda selected issues 2008: *Vulnerable groups of young people* (norsk sammendrag)
www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_64236_NO_VulnerableGroupsSummary_NO2008Final.pdf

Rapporter og NOUer:

Bergensklinikkene: Rapporter *Føre var 2007*: Finnes også på internett: www.bergenclinics.no/bk_archive/Fore%20Var-nov07-hoved-web.pdf

2008: www.bergenclinics.no/bk_archive/FOREVARHOVEDRAPPORT.pdf

Sosial og helsedirektoratet 2007:6: IS 1455: Rapport: *Tidlig intervensjon på rusområdet. Sentrale perspektiver - aktuelle målgrupper og arenaer.* Finnes også på internett: www.helsedirektoratet.no/vp/multimedia/archive/00016/Tidlig_intervensjon_16786a.pdf

NOU 2003:4: *Forskning på rusfeltet. En oppsummering av kunnskap om effekt av tiltak.*

Finnes også på internett:

www.regjeringen.no/nb/dep/aid/dok/nouer/2003/nou-2003-4.html?id=381330

Rödner S, Hansson M, Olsson B 2007: Socialt integrerte narkotikaanvendere, myt eller virkelighet? SoRAD Forskningsrapport nr 47. Stockholms universitet.

Storsul T m fl 2008: *Nye nettfenomener. Staten og delekulturen.* Universitetet i Oslo

Stortingsmelding nr 16 1996/97: *Narkotikapolitikken.* Finnes også på internett:

www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/regpubl/stmeld/19961997/st-meld-nr-16_1996-97/1.html?id=191005

Annet:

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora 2003:

Forskningsetiske retningslinjer for internettforskning

www.etikkom.no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/Internett-forskning

Lenker til informasjon om rusmidler, organisasjoner og alternative kilder på internett:

www.rustelefonen.no/

www.droginfo.com/droger/index.htm

www.lifeline.org.uk/

www.erowid.org/